

Міністерство внутрішніх справ України
Харківський національний університет внутрішніх справ

Василь Іванович Шкіндюк

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ
ВЗАЄМОДІЇ ТА КООРДИНАЦІЇ У СФЕРІ
ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ**

Монографія

Вінниця
ТВОРИ
2023

УДК 342.95:351.74.072.2(477-32)

Ш 60

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Харківського національного університету внутрішніх справ
(протокол № 5 від 27.04.2023)*

Рецензенти:

Комзюк А. Т., доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри адміністративного права та процесу факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ;

Куліш А. М., доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, директор Навчально-наукового інституту права Сумського державного університету.

Шкіндюк В. І.

Ш 60

Адміністративно-правові засади взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні: монографія.
Вінниця : ТВОРИ, 2023. 172 с.

ISBN 978-617-552-362-9

Монографію присвячено комплексному аналізу актуальних теоретико-методологічних, нормативно-правових і практичних аспектів взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні. Визначено поняття взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності як об'єкта адміністративно-правового регулювання, з'ясовано сутність і особливості регіону як адміністративно-правової категорії, надано характеристику правовим засадам взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності та встановлено місце серед них адміністративно-правових норм тощо.

Монографія розрахована на науковців, суб'єктів нормотворчого процесу, працівників правоохоронних органів та учасників правозастосовчої діяльності в галузі прав людини та правоохоронної діяльності, викладачів, аспірантів, докторантів та студентів вищих юридичних навчальних закладів, а також всіх, хто цікавиться проблемами правоохоронної діяльності.

УДК 342.95:351.74.072.2(477-32)

© В.І. Шкіндюк, 2023

© Харківський національний
університет внутрішніх справ, 2023

ISBN 978-617-552-362-9

© ТОВ "ТВОРИ", 2023

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
------------------------	----------

РОЗДІЛ 1

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОДІЇ ТА КООРДИНАЦІЇ У СФЕРІ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

1.1. Поняття взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності як об'єкту адміністративно-правового регулювання.....	7
1.2. Сутність та особливості регіону як адміністративно-правової категорії	19
1.3. Правові засади взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності та місце серед них адміністративно-правових норм	32
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	45

РОЗДІЛ 2

ЗМІСТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ТА КООРДИНАЦІЇ У СФЕРІ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

2.1. Поняття правоохоронних органів як суб'єктів взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні та особливості їх адміністративно-правового статусу	48
2.2. Напрямки та межі взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні	62
2.3. Адміністративно-правові форми та методи взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні	76
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	90

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД ВЗАЄМОДІЇ ТА КООРДИНАЦІЇ У СФЕРІ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

3.1. Зарубіжний досвід організації взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні та можливості його використання в Україні	94
3.2. Удосконалення адміністративного законодавства, яке регулює взаємодію та координацію у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні.....	109
3.3. Шляхи удосконалення організаційних засад взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні	122
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3	135
ВИСНОВКИ	142
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	146
ДОДАТКИ	162
ДОДАТОК А	162
ДОДАТОК Б	164

ПЕРЕДМОВА

Основним завданням будь-якої сучасної, демократичної та соціально спрямованої держави є здійснення діяльності, спрямованої на зміцнення законності і правопорядку. Така діяльність називається правоохоронною, а реалізують її спеціально уповноважені органи – правоохоронні. Разом із тим, враховуючи громіздкість і розгалуженість системи правоохоронних органів в Україні, а також те, що до правоохоронної діяльності тією чи іншою мірою залучено ще низку суб'єктів публічної адміністрації, для яких цей вид діяльності не є основним, не дивно, що саме питання взаємодії та координації виходять на перший план. І особливо коли йдеться про необхідність покращувати якість і підвищувати ефективність вітчизняного правоохоронного механізму, адже саме взаємодія та координація є тими інструментами, які значною мірою обумовлюють внутрішню єдність і цілісність правоохоронної системи, злагодженість і гармонізацію її структури, цілеспрямованість і узгодженість функціонування складових цієї системи.

Значний внесок у розроблення проблем, що слугували науково-теоретичним підґрунтям дослідження, у своїх наукових працях здійснили такі вчені: К. В. Антонов, О. М. Бандурка, В. Є. Барба, О. І. Безпалова, О. В. Волошина, В. Г. Гриценко, С. М. Гусаров, О. Ю. Дрозд, В. М. Єднак, А. В. Калайда, І. О. Колінко, А. Т. Комзюк, І. М. Коропатнік, О. В. Крижановська, К. Б. Левченко, Л. О. Мамчур, О. В. Михайловська, О. А. Моргунов, О. М. Музичук, Ю. С. Назар, Д. В. Назаренко, Д. М. Павлов, А. О. Полянський, А. А. Русецький, О. Ю. Салманова, В. В. Сокурєнко, В. В. Топчій, О. В. Федосова, Р. В. Шаповал, О. М. Шевчук, С. А. Шепітько та ін. Однак, не применшуючи здобутки названих науковців, варто відмітити, що адміністративно-правові засади взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні залишилися поза увагою вчених або вивчались у межах більш широкої проблематики.

Таким чином, наявність прогалин і недоліків організаційного та правового характеру, пов'язаних зі здійсненням взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні, а також відсутність змістовних наукових розробок, присвячених указаній проблематиці, обумовлюють актуальність і своєчасність представленого наукового дослідження. Наведене зумовлює необхідність здійснення подальших розробок у цій сфері, що визначило вибір теми дослідження.

В монографії визначається поняття взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності як об'єкта адміністративно-правового регулювання. З'ясовується сутність і особливості регіо-

ну як адміністративно-правової категорії. Надається характеристика правовим засадам взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності та встановлюється місце серед них адміністративно-правових норм. Розкривається зміст поняття правоохоронних органів як суб'єктів взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні та встановлюються особливості їх адміністративно-правового статусу. Окреслюються напрями та межі взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні. З'ясовується коло та зміст адміністративно-правових форм і методів взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні. Узагальнюється зарубіжний досвід організації взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні й опрацьовуються можливості його використання в Україні. Встановлюються напрями вдосконалення адміністративного законодавства, яке регулює взаємодію та координацію у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні. Окреслюються шляхи вдосконалення організаційних засад взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні.

РОЗДІЛ 1

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОДІЇ ТА КООРДИНАЦІЇ У СФЕРІ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

1.1. Поняття взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності як об'єкту адміністративно- правового регулювання.

Правоохоронна сфера, як об'єкт адміністративно-правового регулювання, безумовно займає ключову роль у механізмі державного регулювання. Вона включає діяльність органів виконавчої влади, завданням яких є забезпечення правоохоронних функцій, які окреслюють існування правоохоронної сфери. На жаль сьогодні діяльність цих органів в очах громадськості дискредитована і тому державна політика активно впроваджує в практичну діяльність реформаторські ідеї та нововведення щодо покращення їх функціонування¹. Одним із перспективних напрямів покращення їх функціонування є налагодження ефективної взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності. Разом із тим вирішувати проблеми у цій сфері слід із розкриття сутності та змісту ключових категорій представленої проблематики

Так, Тлумачний словник української мови розглядає координацію як погодження, зведення до відповідності, установлення взаємозв'язку, контакту в діяльності людей, між діями, поняттями тощо; узгодженість рухів, дій і т. ін.² Взаємодія розглядається як взаємний зв'язок між предметами у дії, а також погоджена дія між ким-, чим-небудь³. У такому розумінні взаємодія та координація мають принципову схожість у своїй суті, оскільки обидва ці поняття відображають упорядкованість діяльності. А відтак, взаємодія полягає у погодженні діяльності, зв'язку між суб'єктами такої діяльності. В свою чергу координація відображає у своєму змісті цілеспрямовану діяльність щодо встановлення взаємозв'язку та налагодження узгодженості в певній сфері. Разом із очевидною схожіс-

¹ Братель С. Г. Правоохоронна сфера як об'єкт адміністративно-правового регулювання. Юридична наука. 2015. № 5. С. 52.

² Словник української мови: в 11 т. Т. 4: І–М / АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні; редкол.: І. К. Білодід (голова) та ін.; ред. тому: А. А. Бурячок, П. П. Доценко. Київ: Наукова думка, 1973. С. 278.

³ Білодід І. К. Словник української мови: в 11 т. Т. 1: А–В / ред. тому: П. Й. Горещкий. 1970. С. 346.

тю суті таких понять, як «координація» та «взаємодія», необхідно їх відрізнити одне від одного.

До прикладу, Ю. Назар характеризує взаємодію як філософську категорію, яка тісно пов'язана з поняттям взаємозв'язку і розглядається як одна з форм останнього; суть взаємодії полягає у зворотному впливі предмета чи явища на інший предмет. При цьому всі інші філософські категорії (причина, дія, необхідність, суперечність та інші) є конкретними видами взаємозв'язку. Разом з тим взаємозв'язок передбачає взаємообумовленість обох предметів чи явищ, коли одне явище одночасно є і причиною, і наслідком. За законами діалектики відбувається взаємоперехід одного явища в інше. Будь-який предмет одночасно піддається великій кількості впливів на нього, при цьому не залишаючись пасивним, він сам активно впливає на інші об'єкти. Ця «відкритість» предмета чи явища зумовлює багатоаспектність поняття взаємодії. Абстрагувавшись від багатоманітності цього процесу, за спрямуванням можна виділити позитивну та негативну взаємодію. У філософії позитивну взаємодію визначають через поняття співробітництва, хоча в науковій літературі ще немає поняття, яке б найадекватніше відобразило взаємодію, яка протилежна взаємозв'язку типу «боротьба». Позитивна спрямованість взаємозв'язку характеризується взаємодоповненням, взаємодопомогою, кооперацією, координуванням взаємодіючих сторін⁴. Таким чином, названий дослідник розглядає взаємодію у філософській площині, в якій основний зміст цієї категорії є за суттю схожий із поняттям «координації», оскільки мова йде про спільну взаємоузгоджену діяльність декількох сторін.

Аналогічну філософську концепцію покладають в основу авторських визначень взаємодії й інші вчені. Зокрема, І. Колінко та А. Ханькевич підкреслюють, що поняття «взаємодія» використовується тоді, коли йдеться про взаємоузгоджену та спільну діяльність різноманітних органів, організацій, установ або їх структурних підрозділів, що беруть участь у боротьбі зі злочинами та іншими правопорушеннями⁵. О. Шевчук до основних ознак взаємодії відносить: 1) наявність у суб'єктів спільної мети, адже лише

⁴ Назар Ю. С. Взаємодія органів внутрішніх справ із місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування у профілактиці адміністративних правопорушень: монографія. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. С.8.

⁵ Колінко І. О., Ханькевич А. М. Роль і місце відомчої та зовнішньої взаємодії в діяльності підрозділів внутрішньої безпеки під час протидії злочинності у сфері службової діяльності. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2015. № 1. С. 259–260.

за такої умови може відбуватися перетинання в їх діяльності; 2) при цьому спільність мети не означає однаковості функцій і завдань, а навпаки, передбачає їх диференціацію; за таких умов кожен суб'єкт наділений певною компетенцією; 3) демократичний характер взаємозв'язків, коли кожен із суб'єктів наділений правом вибору тієї чи іншої поведінки, внесення пропозицій та впливу на прийняття рішень з конкретних питань; 4) різноманітність суб'єктів взаємодії: ними можуть бути як фізичні, так і юридичні особи; 5) наявність не менше двох суб'єктів взаємодії; 6) має місце лише тоді, коли явища існують водночас; 7) взаємодія явищ, які мають між собою взаємний зв'язок і які є взаємообумовленими; 8) при взаємодії об'єкти змінюються; 9) здатність кожного із взаємодіючих об'єктів виступати одночасно і причиною, і наслідком; 10) можливість настання позитивних і негативних наслідків взаємодії; 11) універсальність форм взаємодії⁶. На основі перелічених ознак науковець визначає взаємодію як побудований на демократичних засадах, взаємний, узгоджений за часом, місцем і змістом зв'язок між не менш як двома суб'єктами, який передбачає диференціацію їх функцій і завдань, спрямований на досягнення певного визначеного результату із можливістю внесення пропозицій та впливу на прийняття рішень з конкретних питань⁷. Таким чином, О. Шевчук акцентує увагу на повноваженнях суб'єкта взаємодії, які розкривають її демократичний характер у формі безпосередньої участі суб'єкта у прийнятті рішення щодо його діяльності та інших суб'єктів взаємодії.

О. Деревягін виокремлює загальні та спеціальні ознаки, а також елементи взаємодії оперативних підрозділів у сфері запобігання злочинам та окремо підрозділів карного розшуку. До загальних автор відносить: різновид соціальної взаємодії, під якою розуміється реалізація соціальних дій кожного з партнерів, заснованих на спільності в розумінні ситуації та об'єднаних єдиною метою; врегулювання законами, відомчими та міжвідомчими нормативними актами; створення необхідних умов із метою досягнення конкретних результатів; концентрація сил і засобів для досягнення поставленої мети; сумісні дії або діяльність двох чи більше не підпорядкованих один одному рівноправних суб'єктів; розподіл обов'язків та централізована координація дій. До спеціальних –

⁶ Шевчук О. М. Взаємодія та координація органів державної влади щодо забезпечення державного контролю у сфері обігу наркотичних засобів та психотропних речовин. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. 2014. № 8. С. 126–127.

⁷ Там же. С. 127.

спрямування на вирішення завдань запобігання злочинам як окремої підсистеми завдань протидії злочинності; узгодження дій правоохоронних органів, не підпорядкованих один одному, за метою, завданнями, часом та місцем здійснення; інтеграція сил і засобів для вирішення визначених завдань; забезпечення комплексного використання сил, засобів і методів оперативних та інших структурних підрозділів як елементів єдиної системи правоохоронних органів⁸.

К. Антонов підкреслює, що взаємодія – це комплексне явище, яке слід розглядати з позицій філософії, права, соціальної психології та управління. Взаємодія – це певний вид взаємозв'язку суб'єктів, які виконують єдині або взаємопов'язані завдання. Цей взаємозв'язок є діловою співпрацею, що полягає в їхній спільній чи узгодженій діяльності⁹. Л. Мамчур надає таке визначення взаємодії правоохоронних органів з публічними інституціями – це «процес ділового співробітництва (співпраці) інституцій, на які покладено виконання правоохоронних завдань та функцій, з публічними інституціями (як державними, так і неурядовими) різного спрямування, що ґрунтується на сформованих засадах (принципах) спільної діяльності, нормах законодавства, адміністративних договорах, меморандумах про співробітництво у визначених формах, в межах визначеного механізму з метою досягнення правоохоронних завдань суб'єктів взаємодії»¹⁰.

В криміналістичній площині взаємодія тлумачиться як найбільш організована і ефективна форма боротьби правоохоронних органів зі злочинністю, характеризується деякими основними властивостями, у зв'язку з чим вона розглядається як вищий ступінь консолідації сил і засобів правоохоронних і контролюючих органів, наділених законом відповідними повноваженнями (серед яких один з основних видів – взаємодія слідчого та оперативно-розшукових органів), у різних сполученнях участі залежно від ви-

⁸ Дерев'ягін О. О. Шляхи удосконалення взаємодії підрозділів карного розшуку зі структурними підрозділами ОВС та інших правоохоронних органів у сфері запобігання злочинам у курортній місцевості АР Крим. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2011. № 4. С. 326.

⁹ Антонов К. В. Шляхи вдосконалення організаційно-тактичних форм взаємодії оперативних підрозділів правоохоронних органів у протидії злочинності з використанням оперативно-технічних засобів. Правова позиція. 2016. № 1 (16). С. 122.

¹⁰ Мамчур Л. О. Адміністративно-правові засади взаємодії правоохоронних органів України з публічними інституціями: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2019. С. 3–4.

ду злочину, що розслідується, складності завдань, які вирішуються, необхідності використання відповідних засобів, прийомів та методів¹¹. В. Пчолкін визначає взаємодію в сфері розкриття злочинів як заснованої на спільності цілей і завдань, узгодженої за часом, місцем і змістом, визначеної законодавством діяльності компетентних суб'єктів щодо раціонального застосування наявних сил і засобів для своєчасного виявлення і розкриття злочинів. При цьому автор виділяє такі рівні взаємодії: структурно-функціональний, організаційно-тактичних форм оперативно-розшукової діяльності та організаційно-управлінський¹². Таким чином, дослідник вкладає у визначення взаємодії сфери, які характеризують спільність сумісної діяльності у взаємодії суб'єктів.

Більше елементів, властивих взаємодії, міститься у визначеннях інших авторів. Під взаємодією правоохоронних органів, які здійснюють боротьбу з організованою злочинністю, С. Шепетько та О. Клименко розуміють спільні дії працівників зазначених підрозділів за наявності єдиної мети, коли дії одного суб'єкта пристосовані до потреб іншого з урахуванням його інтересів шляхом поєднання повноважень, методів і засобів для досягнення ефективності боротьби з організованою злочинністю. Взаємодія – обов'язковий елемент змісту організації зовнішньо функціональних видів діяльності органів по боротьбі з організованою злочинністю¹³.

Доцільно погодитися з думкою Д. Назаренко про те, що термін «взаємодія» несе дуже багато смислових навантажень. Це пояснюється як складністю та багатозначністю даного терміну, так і різноманітністю аспектів його вивчення. Спільною рисою майже всіх наведених визначень поняття «взаємодія» є те, що автори тлумачать взаємодію як узгоджену діяльність, спрямовану на досягнення мети, виконання завдань або досягнення результату¹⁴. Тож, взаємодія обумовлена назвою факторів таких зокрема, як:

¹¹ Криміналістика. Криміналістична тактика і методика розслідування злочинів: підручник / за ред. В. Ю. Шепітька. Харків: Право, 1998. С. 172.

¹² Пчолкін В. Д. Теоретичні, правові та організаційно-тактичні основи розкриття злочинів у харчовій промисловості: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2010. С. 23.

¹³ Шепетько С. А., Клименко О. А. Напрями удосконалення нормативно-правового забезпечення координації та взаємодії у сфері боротьби з організованою злочинністю. Питання боротьби зі злочинністю. 2017. Вип. 34. С. 18.

¹⁴ Назаренко Д. В. Взаємодія оперативних підрозділів органів внутрішніх справ зі спеціальними підрозділами при проведенні візуального спостереження. Правова держава. 2015. № 19. С. 187.

конкретні суб'єкти взаємодії, їх адміністративно-правовий статус, мета та завдання взаємодії, умови тощо. Взаємодія у сфері правоохоронної діяльності як об'єкту адміністративно-правового регулювання базується на певній рівності суб'єктів, що взаємодіють при цьому, а їх об'єднує загальна сфера – правоохоронна.

Таким чином, взаємодія – це необхідний елемент змісту діяльності правоохоронних органів, вона представляє собою чинник, спрямований за концентрацію існуючих ресурсів, поєднання форм та методів реалізації повноважень правоохоронних органів у сфері протидії злочинності, збільшення можливостей своєчасного припинення та попередження протиправної діяльності, ефективного проведення розслідування та забезпечення прав та свобод громадян при реалізації правоохоронної функції держави.

Далі в контексті представленої проблематики розглянемо поняття координації правоохоронної діяльності як об'єкту адміністративно-правового регулювання. Існуючі нормативно-правові акти, які регулюють координацію в сфері правоохоронної діяльності, не надають відповіді на це питання. Положення «Про координацію діяльності правоохоронних органів по боротьбі із злочинністю та корупцією»¹⁵ визначає низку завдань координації правоохоронних органів, які як співпадають, так і знаходять більш широке розкриття у Порядку координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності. До них окремо віднесено: розробка та впровадження у діяльність правоохоронних органів та органів прокуратури пріоритетів кримінально-правової політики, сучасних підходів до протидії злочинності; визначення основних напрямів та проблем у правозастосовній і правоохоронній діяльності щодо запобігання та протидії злочинності на основі аналізу її структури, динаміки та прогнозування тенденцій, підготовка пропозицій щодо шляхів вирішення відповідних проблем із метою сприяння у виконанні завдань кримінального провадження; розробка, узгодження і реалізація спільних заходів, спрямованих на запобігання, виявлення, розкриття, припинення та розслідування кримінальних правопорушень, причин та умов, які сприяли їх вчиненню; підготовка пропозицій щодо вдосконалення законодавства у сфері протидії злочинності¹⁶. Перелічені завдання

¹⁵ Про затвердження Положення «Про координацію діяльності правоохоронних органів по боротьбі із злочинністю та корупцією»: Наказ Генерального прокурора України та керівників правоохоронних органів від 26.04.2012 № 43/375/166/353/284 /241/290/256. URL: <https://zakon.rada.gov.ua /laws/show/v0043900-12#Text>.

¹⁶ Про затвердження Порядку координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності: Наказ Генерального проку-

розкривають основну спрямованість координації в сфері правоохоронної діяльності, при цьому не надають жодного визначення цього терміну.

Як справедливо підкреслює В. Невядовський, найчастіше досліджуваний термін використовується разом із поняттям «узгодження», не передбачаючи при цьому відмінності їх змісту. А відтак, видається можливим дійти висновку про більшу увагу до змісту терміну «координація» зі сторони науковців, аніж законодавчої гілки влади. Найчастіше координацію розуміють як одну з функцій управління, що існує поряд із такими функціями, як планування та контроль¹⁷. Координація діяльності у боротьбі зі злочинністю в літературі розглядаються як заходи, що організовуються прокурорами з метою забезпечення узгодженості зусиль правоохоронних органів держави, з урахуванням їх компетенції, у вирішенні спільних завдань¹⁸.

М. Губін під координацією діяльності правоохоронних органів по боротьбі із злочинністю розуміє діяльність, узгоджену метою, часом, місцем, виконавцями і програмами дій, спрямована на забезпечення узгодженості зусиль правоохоронних органів держави у вирішенні спільних завдань, взаємодія – це більш широке поняття, ніж координація¹⁹. На думку А. Войтенко, під координаційною діяльністю органів прокуратури доцільно розуміти діяльність прокурорів, яка спрямована на організацію взаємодії між органами державної влади і досягнення мети (соціально бажаної), в основі якої покладено зміцнення законності, справедливості і правопорядку²⁰. Відповідно до точки зору В. Білоуса, поняття «координація діяльності правоохоронних та інших державних і не-

пора від 08.02.2021 № 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0028905-21#Text>.

¹⁷ Невядовський В. О. Теоретико-правові аспекти сутності координації правоохоронної діяльності. Форум права. 2016. № 4. С. 226. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.

¹⁸ Прокурорський нагляд в Україні: курс лекцій / В. Т. Нор, Я. О. Береський, І. І. Когутич, З. Д. Котик, М. В. Гузела та ін. Львів: Тріада плюс, 2002. С. 167.

¹⁹ Губін М. Г. Теоретичні і правові основи координації діяльності правоохоронних органів. Від громадянського суспільства до правової держави: тези IV Міжнародної наукової студентської конференції (м. Харків, 24 квітня 2009 року). Харків: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2009. С. 355.

²⁰ Войтенко А. Особливості координаційної діяльності органів прокуратури України у сфері протидії злочинності та корупції. Traektoriâ Nauki = Path of Science. 2021. Vol. 7. No 5. С. 4003.

державних органів по боротьбі з економічною злочинністю» у структурно-функціональному, організаційно-правовому і функціонально-рольовому значенні можна визначити як спеціальну систему теоретико-методологічних, організаційно-правових і праксеологічних засад інтерпретації функцій, методів і методик упорядкування та взаємоузгодження організаційно-управлінської діяльності правоохоронних та інших державних і недержавних органів і організацій різного рівня з метою створення комплексної ефективно організаціїно-управлінської і правової системи перманентного контролю за криміногенними процесами у сфері економіки та превентивної протидії економічній злочинності²¹.

На погляд В. Мозгової, під координацією слід розуміти взаємоузгоджену діяльність декількох суб'єктів для досягнення ними спільної мети. Проте, авторка підкреслює, що координація діяльності правоохоронних органів з протидії злочинності та корупції стосується узгодження дій між адміністративно непідлеглими суб'єктами. При цьому такі суб'єкти взаємодіють на засадах їх рівності в прийнятті спільних рішень (внесенні пропозицій, розробленні рекомендацій тощо); самостійності кожного правоохоронного органу в межах наданих йому законодавством повноважень та недопущення підміни одного органу іншим при виконанні координаційних заходів; персональної відповідальності певних керівників правоохоронних органів за своєчасне виконання узгоджених заходів. Координація діяльності правоохоронних органів здійснюється за такими пріоритетними на відповідній території напрямками протидії злочинності та корупції, які вимагають спільних, першочергових та невідкладних дій²². За такої характеристики координація знаходить свій прояв у взаємодії непідлеглих один одному правоохоронних органів на основі узгодження ними своєї діяльності.

В. Черней вважає, що у широкому розумінні метою координації запобігання економічній злочинності є бажаний, можливий та необхідний, з погляду суспільства й держави, стан (результат дії) відповідної системи та її спроможність нейтралізувати, блокувати, мінімізувати дію причин та умов, які сприяють учиненню таких злочинів. У вузькому розумінні головна мета координації запобі-

²¹ Білько К. Ф. *Форми і методи адміністративно-правового регулювання організації та діяльності нотаріату*. Правова держава. 2015. Вип. 26. С. 542.

²² Мозгова В. А. *Поняття та рівні координації діяльності правоохоронних органів із протидії злочинності та корупції*. Часопис Київського університету права. 2013. № 2. С. 290.

гання економічній злочинності – це сприяння функціонуванню відповідної системи, практиці спільних, узгоджених дій різноманітних суб'єктів у межах наданих повноважень. Це поняття передбачає суто управлінський аспект діяльності з координації запобігання економічній злочинності на різних рівнях²³. Зазначений автор чітко визначає, що координація базується на реалізації управлінських повноважень.

А. Русецький при дослідженні взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні розглядає координацію як обумовлений та внормований положеннями чинного законодавства напрям управлінської діяльності, зміст якого полягає в організації спільної роботи різних правоохоронних відомств, що існують в Україні відповідно до положень нормативно-правової бази в межах конкретного регіону, з метою досягнення заздалегідь визначених, загальних для усіх указаних органів цілей. У свою чергу, взаємодію правоохоронних органів на регіональному рівні названий дослідник визначає як безпосередньо організаційну форму спільної діяльності правоохоронних інституцій, які утворено та наділено нормами чинного законодавства України відповідними повноваженнями, в межах території окремого регіону, яка проявляється в обміні інформацією між правоохоронними органами; сумісному виконанні спеціальних операцій, направлених на досягнення спільних завдань; спільному вирішенні питань щодо конкретних методів, засобів та способів, які в процесі зазначеної діяльності будуть використовуватись²⁴. Узагальнюючи ці два визначення, необхідно зазначити, що координація тісно пов'язана з реалізацією функцій управління, тоді як взаємодія заснована на спільному виконанні обумовленої діяльності декількома уповноваженими суб'єктами.

І. Курбатова зазначає, що координація здійснюється на основі: 1) результатів аналізу зібраної всіма правоохоронними органами інформації про стан, структуру, динаміку кримінальних правопорушень, про обставини, які сприяють злочинним проявам, а також про результативність заходів протидії ним; 2) даних статистичного і оперативного обліків (у тому числі про стан розкриття кримінальних правопорушень, термінах досудового розслідування

²³ Черней В. В. Координація діяльності правоохоронних органів щодо запобігання злочинним посяганням на небанківські фінансові установи в Україні. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2013. № 1. С. 122.

²⁴ Русецький А. А. Адміністративно-правове забезпечення взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні в Україні: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2019. С. 16.

тощо); 3) додаткових відомостей, якими володіють інші державні органи та недержавні організації²⁵. Отже, в основі ефективного здійснення координації лежить наявність повної, достовірної та своєчасної інформації про обставини, які лежать в основі її проведення.

Таким чином, у науковій літературі існує багато наукових підходів до визначення вказаного вище поняття. Більшість науковців сходяться на тому, що координація являє собою активні дії щодо забезпечення узгодженої спільної діяльності спеціально уповноважених суб'єктів у правоохоронній сфері. У деяких визначеннях «координація» виступає у ролі елементу управління як керованої діяльності, спрямованої на досягнення визначених цілей; у роботах окремих дослідників «координація» виступає в ролі взаємодії між визначеними суб'єктами при відсутності чітких управлінських характеристик такої діяльності.

Певну характеристику поняття координації в сфері правоохоронної діяльності можна визначити на основі співвідношення термінів «взаємодія» та «координація» в сфері правоохоронної діяльності. На думку, яку висловлює В. Топчій, поняття взаємодія та координація не можуть бути рівними одне до одного тому, що координація – це функція суб'єкта системи, а взаємодія – це принцип його діяльності, засіб зв'язку із суб'єктами інших систем²⁶. Автор визначає взаємодію органів внутрішніх справ як діяльність, що полягає в найбільш доцільному виборі й реалізації організаційних і тактичних заходів, спрямованих на створення оптимальних умов для вирішення завдань боротьби зі злочинністю шляхом здійснення впорядкованих і взаємопов'язаних дій двох або більше суб'єктів²⁷.

На думку С. Шепетько та О. Клименко, незважаючи на те, що сутність термінів «координація» і «взаємодія» схожа, вони різняться тим, що при координації одна зі сторін організовує ці відносини, а друга – лише виконує умови відносин. При взаємодії обидві сторони зобов'язані організовувати відносини, оскільки небажання одного з учасників припиняє існування відносин. У кожному конкретному випадку одна чи друга сторона відносин бере

²⁵ Курбатова І. С. Роль органів прокуратури України в координації діяльності правоохоронних органів щодо протидії економічній злочинності. Прикарпатський юридичний вісник. 2017. Вип. 1 (16). Т. 2. С. 118.

²⁶ Топчій В. В. Взаємодія та координація в діяльності органів внутрішніх справ з виявлення та розкриття злочинів. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО. 2015. Вип. 30. Т. 2. С. 165.

²⁷ Там же. С. 166.

на себе функцію організації відносин. При координації перша сторона – організатор – виступає як керуючий компонент системи, тобто є суб'єктом управління, а друга сторона є керованим компонентом, тобто об'єктом управління, якому немає потреби нести організаторський тягар. При цьому відносини координації і взаємодії дуже близькі за своїм характером, хоча і не збігаються. Крім того, термін «взаємодія» може мати вузьке та широке значення. У широкому значенні під взаємодією розуміють співпрацю, яка розкривається у спільних узгоджених діях, спрямованих на спільну мету, у взаємній допомозі під час вирішення завдань. У вузькому ж значенні при взаємодії розуміється планомірне спільне здійснення комплексу заходів боротьби зі злочинністю²⁸.

Подібної думки про неспівпадіння змісту взаємодії та координації зазначають й інші вчені. Зокрема, М. Бурбика зазначає, що в поняттях «координація» та «взаємодія» є істотні відмінності, це цілком різні поняття. При координації одна сторона організовує відносини, а інша – лише виконує умови відносин. Натомість під час взаємодії обидві сторони зобов'язані організовувати відносини, у кожному конкретному випадку одна чи друга сторона відносин бере на себе функцію організації таких відносин. При координації перша сторона – організатор виступає як керуючий компонент системи, тобто є суб'єктом управління, а друга сторона є керованим компонентом, тобто об'єктом управління, якому немає потреби нести організаторський тягар. Координація здійснюється спеціально для цього утвореним органом, взаємодія налагоджується самими суб'єктами сумісної (спільної) діяльності у випадку, коли немає потреби залучати до цієї справи можливостей координаційного органу. При взаємодії, на відміну від координації, у її учасників, як правило, відсутні нормативно визначені обов'язки по застосуванню погоджених заходів, розподілу сил і засобів. Взаємодія, на думку автора, організується між двома і більше суб'єктами спільної діяльності, а в процесі координації повинно брати участь як мінімум три суб'єкти, один із яких виконує роль координатора. При цьому координатор та об'єкти координації можуть належати до різних систем, що безпосередньо стосується і досліджуваної нами проблематики. У цьому випадку координація

²⁸ Шепетько С. А., Клименко О. А. Напрями удосконалення нормативно-правового забезпечення координації та взаємодії у сфері боротьби з організованою злочинністю. Питання боротьби зі злочинністю. 2017. Вип. 34. С. 17.

є позасистемною у відмінності від внутрішньо-системної, коли всі її учасники – елементи однієї системи²⁹.

Таким чином, на відміну від взаємодії, координація передбачає виокремлення з поміж інших певного суб'єкта, що має управлінські функції, що дозволяє конкретизувати завдання інших суб'єктів в сфері правоохоронної діяльності. На думку А. Русецького, взаємодія і координація діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні співвідносяться між собою як частина і ціле. В цьому контексті координація має більш широкий зміст, адже вона є напрямом управлінської діяльності, яка направлена на забезпечення спільної роботи правоохоронних органів у межах того чи іншого регіону, тобто забезпечення взаємодії³⁰. Доцільно погодитися з тим, що взаємодія в сфері правоохоронної діяльності як об'єкту адміністративно-правового регулювання є елементом діяльності, що організується в процесі здійснення координації уповноваженими суб'єктами.

Разом із перерахованим вище слід вказати на те, що взаємодію у сфері правоохоронної діяльності та координацію у цій самій сфері неможливо розглядати відокремлено один від одного. Доцільно підкреслити справедливість думки В. Гриценка про те, що координація відбувається на рівні з взаємодією і неможливо визначити, в який момент органи взаємодіють, в який забезпечують координацію, а в який – здійснюють і те, і інше³¹.

Отже, підбиваючи підсумок представленого підрозділу наукового дослідження, слід узагальнити, що взаємодія у сфері правоохоронної діяльності представляє собою передбачений нормами чинного законодавства, обумовлений цілями, умовами, завданнями, а також компетенцією правоохоронних органів, зв'язок між діями суб'єктів правоохоронної діяльності, що має за мету вирішення конкретних завдань в межах реалізації правоохоронної функції держави. Взаємодії у досліджуваній сфері характерними є такі ознаки: по-перше, наявність великої кількості суб'єктів, що здійснюють правоохоронну діяльність; по-друге, ці суб'єкти об'єднані спільною сферою – правоохоронною; по-третє, їх діяль-

²⁹ Бурбика М. М. Сутність та особливості координаційної діяльності органів прокуратури у сфері протидії злочинності. Форум права. 2011. № 4. С. 43. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-4/11bmmcpz.pdf>.

³⁰ Русецький А. А. Адміністративно-правове забезпечення взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні в Україні: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2019. С. 10.

³¹ Гриценко В. Г. Напрямами вдосконалення взаємодії та координації правоохоронних органів як головних суб'єктів правоохоронної системи. Науковий вісник публічного та приватного права. 2017. Вип. 4. С. 117.

ність спрямована на досягнення спільної мети, обумовленою специфікою правоохоронної сфери; по-четверте, обумовленість взаємодії узгодженістю конкретних дій в межах компетенції правоохоронних органів³².

В свою чергу, координацію у сфері правоохоронної діяльності як об'єкту адміністративно-правового регулювання, найбільш доцільно тлумачити як елемент системи управління, який дозволяє здійснювати цілеспрямований вплив визначеного адміністративно-правовими нормами суб'єкта, наділеного певними владними повноваженнями щодо встановлення та конкретизації завдань, а також упорядкування діяльності визначеного кола суб'єктів з метою досягнення визначених цілей в сфері правоохоронної діяльності. Координація характеризується адміністративно-правовим виокремленням суб'єкта, що має владні повноваження щодо інших суб'єктів, визначаючи їх завдання та конкретизуючи діяльність в межах загальних цілей та завдань правоохоронної діяльності³³.

При цьому слід зазначити про принципову недоцільність розглядати окремо взаємодію та окремо координацію у сфері правоохоронної діяльності як об'єкти адміністративно-правового регулювання, оскільки вони тісно пов'язані сферою свого застосування (правоохоронна діяльність), суб'єктами їх впровадження (правоохоронні органи) та метою – протидія злочинності на основі узгодженості діяльності відповідних правоохоронних органів.

1.2. Сутність та особливості регіону як адміністративно-правової категорії

Із поступовою еволюцією людства та осмисленням ним процесів, які протікають навколо нього, а також змісту та сутності об'єктів, котрими його представники користуються, змінилось уявлення про землю. Остання почала вважатись не чимось сакральним, а об'єктом, цінністю, яка забезпечує існування держави та відіграє власну економіко-фінансову роль. Тобто земля отримала

³² Шкіндюк В. І. Поняття взаємодії у сфері правоохоронної діяльності як об'єкту адміністративно-правового регулювання. Людина, суспільство, держава: актуальні питання правового регулювання взаємодії: тези доповідей учасників науково-практичної конференції (м. Київ, 10 грудня 2020 р.). С. 61–63. URL: <https://library.pp-ss.pro/index.php/ndippsn20201210a/article/view/shkindiuk>.

³³ Шкіндюк В. І. Поняття координації у сфері правоохоронної діяльності як об'єкту адміністративно-правового регулювання. Європейські перспективи. 2017. № 4. С. 181–185.

статус невід'ємної ознаки держави. Цей аспект відмічав у своїх працях К. Марк, який говорив про землю, як про одне з джерел влади та сили країни³⁴.

Як відзначають представники сучасної правової теорії, держава – це суверенна, політико-територіальна організація публічної влади певних соціальних груп населення в соціально неоднорідному суспільстві, яка має спеціальний апарат управління і примусу, здатна за допомогою права робити свої веління загальнообов'язковими для населення всієї країни, а також здійснювати керівництво суспільством. Державі притаманні різноманітні ознаки, але однією з найважливіших є територія або ж земля. Порівняно з первісним суспільством держава є організацією територіальною, яка існує тільки у певних територіальних межах. Сама територія не породжує держави, вона лише створює простір, у межах якого держава поширює свою владу на населення, що проживає в ній. Територія держави визначається кордонами, які можуть бути сухопутними, морськими та повітряними. У межах своїх кордонів держава має суверенітет і територіальне верховенство. Державна влада розповсюджується на всіх людей, що проживають на її території. Більшість населення пов'язана з державою стійкими відносинами громадянства (підданства). Громадяни (піддані) держави, у порівнянні з іноземними громадянами або особами без громадянства, які теж можуть проживати на території даної держави, мають більш ширший правовий статус і більш стійкі правові зв'язки з державою, а також права і обов'язки, яких позбавлені останні. На відміну від політичних партій, професійних спілок, інших громадських організацій або релігійних утворень, тільки держава має право виступати від імені всього народу в цілому. Це є одне із монополних прав держави³⁵.

Не можна не відмітити значну важливість землі, як особливої цінності, про що вказує Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. У статтях 13–14 документу говориться: «Земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу. Від імені Українського народу права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених цією Кон-

³⁴ Маркс К. и Энгельс Ф.: сочинения. Изд-е второе / Москва: Государственное издательство политической литературы, 1959. С. 15.

³⁵ Кириченко В. М., Куракін О. М. Теорія держави і права: модульний курс. Київ: Центр навчальної літератури, 2010. 264 с.

ституцією. Кожний громадянин має право користуватися природними об'єктами права власності народу відповідно до закону. Власність зобов'язує. Власність не повинна використовуватися на шкоду людині і суспільству. Держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальну спрямованість економіки. Усі суб'єкти права власності рівні перед законом. Земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави. Право власності на землю гарантується. Це право набувається і реалізується громадянами, юридичними особами та державою виключно відповідно до закону»³⁶.

Водночас, сама по собі земля – це категорія фізична, що можна побачити не тільки у конституційних положеннях, але й іншого законодавства. Так, Закон України «Про охорону земель» від 19 червня 2003 року № 962-IV констатує: «Земля – поверхня суші з ґрунтами, корисними копалинами та іншими природними елементами, що органічно поєднані та функціонують разом з нею»³⁷. Іншими словами, вона є статичним об'єктом, проте при відповідному юридичному обрамленні, набуває значення не просто ознаки одного з центральних елементів держави, але й адміністративно-правової категорії. Подібне обрамлення має конкретну назву «регіон», особливості та сутність якого сягають далеко змісту слово «земля».

Розібратись варто із тим, що взагалі являє собою категорія «регіон», тлумачення якого практично відсутнє у положеннях нормативно-правового матеріалу. Так, досить лаконічне визначення можна знайти у Законі України «Про засади державної регіональної політики» від 5 лютого 2015 року № 156-VIII, де регіон – це Автономна Республіка Крим, області, міста Київ та Севастополь³⁸. Фактично, закон пов'язує зміст зазначеної категорії із елементами територіального устрою нашої країни, який встановлено, знову таки, Конституцією України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. У присвяченому даному питанню Розділі IX вказано, що територіальний устрій України ґрунтується на засадах єдності та цілісності державної території, поєднання централізації і децентралізації у здійсненні державної влади, збалансованості і соціально-економічного розвитку регіонів, з урахуванням їх історичних, еко-

³⁶ Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр/conv#Text>.

³⁷ Про охорону земель: Закон України від 19.06.2003 № 962-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 39. Ст. 349.

³⁸ Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 № 156-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 13. Ст. 90.

номічних, екологічних, географічних і демографічних особливостей, етнічних і культурних традицій. Систему адміністративно-територіального устрою України складають: Автономна Республіка Крим, області, райони, міста, райони в містах, селища і села. До складу України входять: Автономна Республіка Крим, Вінницька, Волинська, Дніпропетровська, Донецька, Житомирська, Закарпатська, Запорізька, Івано-Франківська, Київська, Кіровоградська, Луганська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Харківська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська, Чернівецька, Чернігівська області, міста Київ та Севастополь. Міста Київ та Севастополь мають спеціальний статус, який визначається законами України³⁹.

Тобто, слідуючи логіки законодавця, регіоном є всього лише три елементи територіального устрою нашої країни, а саме 24 області, автономне утворення на Кримському півострові та міста Київ та Севастополь, що мають особливий правовий статус. Проте, подібний формат тлумачення не знаходить підтримки серед представників науково-правового поля нашої держави, що наголошують на значно ширшій сутності категорії.

В першу чергу, відсутність єдності при визначенні регіону між вченими та законодавцем пояснюється етимологічним тлумаченням слова. Так, Великий тлумачний словник сучасної української мови пропонує таке визначення: «Регіон – певна територіальна одиниця (район, область, зона), що вирізняється з поміж інших таких же одиниць специфічними рисами (географічними, геологічними, етнографічними, економічними і таке інше)»⁴⁰. Словник іншомовних слів наводить дещо інше тлумачення поняття: «Регіон – це територія, яка характеризується комплексом притаманних їй ознак (фізико-географічних, економічних тощо)»⁴¹. У Радянському енциклопедичному словнику дефініція «region» викладається в такому значенні: «Регіон – територія (акваторія), інколи доволі значна за своїми розмірами, яка не обов'язково є таксономічною одиницею в якійсь системі»⁴². Велика радянська енциклопедія дає

³⁹ Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр/conv#Text>.

⁴⁰ Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2003. С. 1020.

⁴¹ Словник іншомовних слів / за ред. О. С. Мельничука. 2-ге вид. випр. і доп. Київ: Укр. рад. енцикл., 1985. С. 711.

⁴² Семенов В. М. Регіональні особливості державотворення в Україні: дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.01. Харків, 2008. С. 39; Советский энциклопедический словарь / гл. ред. А. М. Прохоров. 4-е изд. Москва: Сов. энциклопедия, 1986. С. 1111.

визначення регіону із посиланням на його латинські коріння. Відповідно до положень останньої термін «регіон» походить від латинського слова «regio», що означає – країна або область, та визначається, як крупна індивідуальна територіальна одиниця (наприклад, природна, економічна, політична тощо)⁴³.

Таким чином, якщо брати за основу тільки етимологічні тлумачення поняття «регіон», то за змістом дане слово виходить за межі визначення області, як адміністративно-територіальної одиниці. Що стосується безпосередньо галузевих визначень, то, наприклад, в економіці категорія «регіон» стала предметом дослідження порівняно недавно, лише у другій половині XX століття, коли почалось розроблення концепцій регіональної економіки. Дослідники використовують дане поняття тоді, коли мова йде про окреслення певної території для якісного й ефективного вирішення загальнодержавних або міжрегіональних проблем. Межі районів розміщення певних галузей не завжди співпадають з межами адміністративно-територіальних кордонів⁴⁴.

Безпосередньо вчені визначення також представляють поняття «регіон» значно ширше, однак часто не мають між собою повного співвідношення. Наприклад, французький дослідник Ж. Лабасс вказав, що регіон – це певна функціональна цілісність, яка є сферою діяльності для центру (найчастіше це велике місто, яке є джерелом інформації, місцем нагромадження товарів, організації праці та споживання, де пропонують послуги)⁴⁵. П. Бубенко, аналізуючи загальні принципи становлення і розвитку регіонів, відзначає, що кордони регіонів і межі одиниць адміністративно-територіального устрою можуть не співпадати. «Уявлення про регіон, – зазначає дослідник, виникає тоді, коли на деякій території створюються і реалізуються програми будь-якої конкретної діяльності (чи комплексу видів діяльності): господарської, культурної, освітньої, військової й ін., що має метою формування будь-яких специфічних характеристик життя на цій території. І тоді регіон визначається як територія, на якій розгорнута відповідна програма, що перетворить один чи кілька аспектів (факторів) життєдіяльності цієї території»⁴⁶. Б. Курашвілі, вказує, що поняття

⁴³ Большая советская энциклопедия / отв. ред. В. Г. Панов. Москва: Советская энциклопедия, 1990. 556 с.

⁴⁴ Голікова Т. В. Державне управління територіальним економічним розвитком: теорія і практика: монографія. Київ: Вид-во НАДУ, 2007. С. 10.

⁴⁵ Мірзоева Т. В., Томашевська О. А. До визначення сутності поняття «регіон». Інвестиції: практика та досвід. 2011. № 23. С. 49.

⁴⁶ Бубенко П. Т. Регіональні аспекти інноваційного розвитку: монографія. Харків: НТУ «ХПІ», 2002. С. 26–27; 171.

«регіон» можна розглядати у широкому аспекті як будь-яке територіальне утворення та у спеціальному – як сукупність близько розташованих одна до одної великих територіальних спільнот, що мають внаслідок цього та особливостей історичного розвитку досить інтенсивний економічний обмін і соціально-культурну спільність⁴⁷. О. Тищенко вважає, що під час визначення сутності регіону необхідно враховувати три обставини: регіон – це територіальне явище, тому територіальна ознака має бути відображена в ньому як базова; регіон – частина цілісної соціальної та адміністративної системи, тому має володіти їх основними рисами, хоча і не зводиться до них; регіон повинен володіти замкненим відтворювальним циклом, а також певною економічною специфікою та формами її прояву⁴⁸.

На противагу наведеним широким визначенням існує цілий ряд тлумачень, в яких поняття «регіон» в деякій частині наслідує законодавче трактування та ототожнюється із одиницями територіального поділу країни. Зокрема, подібне можна побачити в Юридичній енциклопедії, де «регіон» – це частина території країни (район, область та інше), що вирізняється сукупністю природних або історично усталених економіко-географічних умов і національним складом населення⁴⁹. Подібну думку також розвиває Ю.Г. Корольок, за визначенням якого, регіон – це територія, у першу чергу, в адміністративних межах країни, що характеризується такими основоположними характеристиками: комплексністю (системність, багатоаспектність подій та явищ, що вимагає їх повноти аналізу при дослідженні та управлінні), цілісністю (розуміємо як внутрішню єдність, пов'язаність усіх складових у єдине ціле), спеціалізацією (ступенем участі регіону у територіальному поділі праці) і керованістю (наявністю політико-адміністративних органів управління)⁵⁰. На думку В. Белєвцевої, у сучасному україн-

⁴⁷ Курашвили Б. П. Очерк теории государственного управления / отв. ред. М. И. Пискотин. Москва: Наука, 1978. С. 178–179; Лісова Т. В. Правове регулювання землеустрою: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. Харків, 2004. С. 66.

⁴⁸ Ліба Н. С., Ющик Л. В. Поліваріативність поняття «регіон» / Н. С. Ліба, Л. В. Ющик. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2017. Вип. 14. Ч. 2. С. 12.

⁴⁹ Нагребельний В. П. Регіон. Юридична енциклопедія. 2003. Т. 5. С. 254.

⁵⁰ Губань Р. В. Поняття «регіон» в доктрині та нормативно-правових актах України. Право і громадянське суспільство. 2013. № 13. URL: <http://lcslaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/1-2-2013/item/95-poniattia-rehion-v-doktryni-ta-normatyvno-pravovykh-aktakh-ukrainy-huban->

ському політико-правовому лексиконі «регіон» доцільно розуміти, як всю територію адміністративної одиниці України або її частину, що вимагає в силу особливих умов спеціального державного регулювання, а також територіальний комплекс із кількох адміністративно-територіальних одиниць України, що об'єдналися для забезпечення загальних економічних і соціально-політичних інтересів⁵¹. Своєї черги, В. Тацій, В. Погорілко, Ю. Тодика зазначають, що в Україні адміністративно-територіальними одиницями, що мають регіональний характер, (регіонами) є райони та області⁵².

Спроби визначитись із тим, що собою являє регіон та які ознаки йому притаманні також відбувались в рамках законотворчої роботи. Наприклад, Проект Закону України «Про територіальний устрій України» від 31 серпня 2010 року № 7074 наводить таке визначення цього поняття: «Регіон – це адміністративно-територіальна одиниця, утворена з метою здійснення державної політики щодо збалансованого розвитку територій, забезпечення реалізації спільних інтересів жителів районів та міст-районів, що входять до його складу, та надання населенню визначених законом спеціалізованих та високоспеціалізованих адміністративних, соціальних та культурних послуг, які об'єктивно не можуть бути надані у районах та містах-районах»⁵³.

Дещо іншим чином зміст регіону окреслюється у Проекті Закону про засади адміністративно-територіального устрою України від 24 січня 2020 року № 2804. Ось що вказується у ст. 5 даного документу: «Адміністративно-територіальні одиниці є регіонального, субрегіонального, базового та допоміжного рівнів. Адміністративно-територіальними одиницями регіонального рівня є Автономна Республіка Крим та області. Адміністративно-територіальними одиницями субрегіонального рівня є райони в Автономній Республіці Крим та в областях. Адміністративно-територіальними одиницями базового рівня є громади, які утворюються на основі населених пунктів (міст, селищ, сіл). Адмініст-

г-в.; Корольок Ю. Г. Механізми управління розвитком регіональних систем: монографія. Київ: Тернограф, 2011. С. 19.

⁵¹ Белевцева В. В. Правові аспекти прикордонного співробітництва на регіональному рівні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11. Київ, 2008. С. 13.

⁵² Конституційне право України / за ред. В. Ф. Погорілка. Київ: Наукова думка, 1999. С. 610–613.; Конституційне право України / за ред. В. Я. Тація, В. Ф. Погорілка, Ю. М. Тодики. Київ: Укр. центр правничих студій, 1999. 376 с.

⁵³ Про територіальний устрій України: проект Закону України від 31.08.2010 № 7074 / Веб-портал законодавства України «Ліга Закону». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JF5GI00A?an=76>.

ративно-територіальними одиницями допоміжного рівня є райони в містах. Адміністративно-територіальними одиницями із спеціальним статусом є міста Київ та Севастополь, особливості здійснення державної влади та місцевого самоврядування на території яких визначаються окремими законами України»⁵⁴.

Отже, аналіз різних точок зору та законодавчого трактування поняття «регіон» дають можливість виділити ряд найбільш характерних ознак, які розкривають сутність даної категорії:

- по-перше, регіон має чітко окреслені географічні межі на території України;

- по-друге, регіон формується на основі визначеного та встановленого законодавством України територіального устрою відповідно до окреслених в ньому одиниць;

- по-третє, регіон уособлює в собі окремий соціальний, політичний, економічний та правовий осередок, іншими словами є локальним центром консолідації суспільних та державних процесів;

- по-четверте, найважливішим аспектом регіону виступає населення, яке проживає в його межах;

- по-п'яте, функціонування регіону характеризується багатоспектністю та широтою подій і явищ, внаслідок чого виникає необхідність у цілісній та розгалуженій системі управління на регіональному рівні.

З огляду на зазначене вище, регіон слід тлумачити як географічну частину території України, яка виражена у конкретній законодавчо встановленій територіальній одиниці, що є консолідованим осередком різноманітних суспільно та державо-важливих процесів економічного, політичного, соціального та правового характеру, функціонування якого забезпечується за рахунок цілісної та розгалуженої системи регіонального управління.

Водночас, сутність та консолідовані в ній базові ознаки категорії «регіон» детермінують особливості, які надають останній адміністративно-правового забарвлення. У першу чергу, регіон, як найбільша та значуща адміністративно-територіальна одиниця є об'єктом державної регіональної політики. Відповідно до Закону України «Про засади державної регіональної політики» від 5 лютого 2015 року № 156-VIII це є система цілей, заходів, засобів та узгоджених дій центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого само-

⁵⁴ Про засади адміністративно-територіального устрою України: проект Закону України від 24.01.2020 № 2804 / Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67986.

врядування та їх посадових осіб для забезпечення високого рівня якості життя людей на всій території України з урахуванням природних, історичних, екологічних, економічних, географічних, демографічних та інших особливостей регіонів, їх етнічної і культурної самобутності⁵⁵.

Метою державної регіональної політики є створення умов для динамічного, збалансованого розвитку України та її регіонів, забезпечення їх соціальної та економічної єдності, підвищення рівня життя населення, створення безпечних умов, додержання гарантованих державою соціальних стандартів для кожного громадянина незалежно від його місця проживання. Державна регіональна політика спрямована на: 1) стимулювання та підтримку місцевих ініціатив щодо ефективного використання внутрішнього потенціалу регіонів для створення та підтримання повноцінного життєвого середовища, підвищення якості життя людей; 2) зменшення територіальної диференціації за показниками соціально-економічного розвитку; 3) відновлення регіонів і територій, що постраждали внаслідок збройної агресії проти України; 4) формування конкурентоспроможності регіонів; 5) формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах; 6) визначення та ідентифікацію функціональних типів територій, реалізацію на цих територіях необхідних програм та проектів регіонального розвитку, встановлення спеціальних механізмів їх державної підтримки; 7) створення ефективної системи збереження довкілля шляхом урахування екологічної складової в документах стратегічного планування і реалізації державної регіональної політики, оцінювання та зниження техногенно-екологічного навантаження на довкілля в регіонах; 8) запровадження дієвих інструментів державної підтримки міжрегіональної інтеграції, виконання міжрегіональних програм і проектів; 9) адаптацію регіональної економіки та середовища проживання людини до змін клімату, посилення стійкості територіальних громад до кліматичних, демографічних та економічних викликів; 10) поліпшення матеріального, фінансового, інформаційного, кадрового та іншого ресурсного забезпечення розвитку регіонів, сприяння здійсненню повноважень органами місцевого самоврядування; 11) створення ефективних механізмів представництва інтересів регіонів на загальнонаціональному рівні і територіальних громад – на регіональному рівні;

⁵⁵ Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 № 156-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 13. Ст. 90.

12) сприяння цифровій трансформації та цифровому розвитку регіонів; 13) формування нормативно-правової бази, необхідної для реалізації державної регіональної політики, визначеної цим Законом, з урахуванням документів Ради Європи та Європейського Союзу⁵⁶.

Таким чином, кожен регіон виступає пріоритетним об'єктом державного впливу, що націлений на розвиток адміністративно-територіальних одиниць, модернізацію та підвищення комфорту життя їх населення. Внаслідок цього регіони є частиною адміністративних відносин, джерелом їх виникнення або місцем де вони відбуваються, змінюються та припиняються між суб'єктами владних повноважень, зокрема, центральними органами державної влади та регіональними.

Варто також відмітити, що кожен регіон виступає певним чином мірилом поділу більш менших адміністративно-територіальних осередків. На сьогоднішній день кожна область поділяється на відповідні райони, що встановлюється офіційними державними актами. Так, відповідно до Постанови Верховної Ради України «Про утворення та ліквідацію районів» від 17 липня 2020 року № 807-IX, на території Вінницької області існують Вінницький, Гайсинський, Жмеринський, Могилів-Подільський, Тульчинський та Хмільницький райони; у Волинській області – Володимир-Волинський, Камінь-Каширський, Ковельський та Луцький райони тощо⁵⁷.

Важливою особливістю категорії «район» також є те, що вона визначає основи розосередження державної влади на території України. Так, практично всі офіційні органи створюються та функціонують за територіальним взірцем. Наприклад, згідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року № 1402-VIII систему судоустрою в країні складають 1) місцеві суди; 2) апеляційні суди; 3) Верховний Суд. При цьому місцевими загальними судами є окружні суди, які утворюються в одному або декількох районах чи районах у містах, або у місті, або у районі (районах) і місті (містах). Апеляційні суди діють як суди апеляційної інстанції, а у випадках, визначених процесуальним законом, – як суди першої інстанції, з розгляду цивільних, кримінальних, господарських, адміністративних справ, а також справ про адмініст-

⁵⁶ Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 № 156-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 13. Ст. 90.

⁵⁷ Про утворення та ліквідацію районів: Постанова Верховної Ради України від 17.07.2020 № 807-IX. Відомості Верховної Ради України. 2020. № 33. Ст. 235.

ративні правопорушення. Апеляційними судами з розгляду цивільних і кримінальних справ, а також справ про адміністративні правопорушення є апеляційні суди, які утворюються в апеляційних округах, які співвідносяться із регіоном⁵⁸.

Іншим прикладом є Національна поліція України – центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року № 580-VIII. Систему поліції складають: 1) центральний орган управління поліції; 2) територіальні органи поліції⁵⁹. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про утворення територіальних органів Національної поліції та ліквідацію територіальних органів Міністерства внутрішніх справ» від 16 вересня 2015 року № 730 дані органи утворюються в адміністративно-територіальних межах областей, в зв'язку із чим існує: Головне управління Національної поліції у Вінницькій області, Головне управління Національної поліції у Волинській області, Головне управління Національної поліції в Дніпропетровській області, Головне управління Національної поліції в Донецькій області, Головне управління Національної поліції в Житомирській області і так далі⁶⁰.

Важливою адміністративно-правовою особливістю кожного регіону є подвійність влади щодо вирішення питань, пов'язаних із життєдіяльністю його території та населення, яка представлена безпосередньо державою та владою населення – місцевим самоврядуванням. Так, представниками виконавчої влади у кожному регіоні є місцеві державні адміністрації, які, згідно із Законом України «Про місцеві державні адміністрації» від 9 квітня 1999 року № 586-XIV в межах своїх повноважень здійснюють виконавчу владу на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці (на території області в цілому та її складових елементів (районів)), а також реалізують повноваження, делеговані їм відповідними радами. Місцеві державні адміністрації в межах відповідної

⁵⁸ Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. Відомості Верховної ради України. 2016. № 31. Ст. 545.

⁵⁹ Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. Відомості Верховної ради України. 2015. № 40-41. Ст. 379.

⁶⁰ Про утворення територіальних органів Національної поліції та ліквідацію територіальних органів Міністерства внутрішніх справ: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.09.2015 №730. Офіційний вісник України. 2015. № 76. Ст. 2526.

адміністративно-територіальної одиниці забезпечують⁶¹: 1) виконання Конституції, законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, інших органів виконавчої влади вищого рівня; 2) законність і правопорядок, додержання прав і свобод громадян; 3) виконання державних і регіональних програм соціально-економічного та культурного розвитку, програм охорони довкілля, а в місцях компактного проживання корінних народів і національних меншин – також програм їх національно-культурного розвитку; 4) підготовку та схвалення прогнозів відповідних бюджетів, підготовку та виконання відповідних бюджетів; 5) звіт про виконання відповідних бюджетів та програм; 6) взаємодію з органами місцевого самоврядування; 7) реалізацію інших наданих державою, а також делегованих відповідними радами повноважень. В своїй діяльності місцеві державні адміністрації приймають нормативно-правові акти, які в межах адміністративно-територіальної одиниці є обов'язковими до виконання всіма органами, підприємствами, установами та організаціями, а також посадовими особами та громадянами⁶².

Що стосується місцевого самоврядування, то згідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР – це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. Місцеве самоврядування здійснюється територіальними громадами сіл, селищ, міст як безпосередньо, так і через сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, а також через районні та обласні ради, які представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст. Громадяни України реалізують своє право на участь у місцевому самоврядуванні за належністю до відповідних територіальних громад. Будь-які обмеження права громадян України на участь у місцевому самоврядуванні залежно від їх раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, терміну проживання на відповідній території, за мовними чи іншими ознаками забороняються. Основними представницькими органами місцевого самоврядування в межах регіону є обласні та районні ради, які пред-

⁶¹ Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.1999 № 586-XIV. Відомості Верховної ради України. 1999. № 20. Ст. 190.

⁶² Там же.

ставляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст, у межах повноважень, визначених Конституцією України, іншими законами, а також повноважень, переданих їм сільськими, селищними, міськими радами⁶³.

Останньою особливістю регіону, як адміністративної категорії, можна виділити його важливу роль у питаннях обороноздатності нашої держави. Закон України «Про оборону України» від 6 грудня 1991 року № 1932-XII встановлює, що оборона – це система політичних, економічних, соціальних, воєнних, наукових, науково-технічних, інформаційних, правових, організаційних, інших заходів держави щодо підготовки до збройного захисту та її захист у разі збройної агресії або збройного конфлікту. Прямую участь у здійсненні даних заходів приймають регіональні органи державної влади, зокрема, в особі органів місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій, на які покладаються спеціальні завдання та функції⁶⁴.

Таким чином, особливостями регіонів як адміністративно-правової категорії, є наступні:

а) вони виступають важливими «вузлами» державотворення, в межах яких реалізується політика країни, направлена на підвищення добробуту її населення та забезпечення інших складових його життя;

б) елементний склад регіонів цілком контролюється та регулюється нормами чинного законодавства;

в) регіони складають основу побудови різних гілок органів державної влади;

г) система управління регіонами відрізняється подвійністю та багаторівневістю, де поряд із органами виконавчої влади існує місцеве самоврядування;

г) регіони займають важливе місце у питанні оборони України та її обороноздатності. Отже, перелічені особливості показують, що регіон є важливою «точкою» концентрації інтересів держави та населення відповідної території, співвідношення яких веде до виникнення численних відносин владно-управлінського характеру, котрі виступають предметом адміністративного права.

⁶³ Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.1999 № 586-XIV. Відомості Верховної ради України. 1999. № 20. Ст. 190.

⁶⁴ Про оборону України: Закон України від 06.12.1991 № 1932-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 9. Ст. 106.

1.3. Правові засади взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності та місце серед них адміністративно-правових норм

Забезпечення ефективного та стабільного розвитку держави є фактично неможливим без здійснення правоохоронної діяльності спеціально уповноваженими суб'єктами. Адже у результаті реалізації правоохоронної діяльності досягаються суспільна злагода і стабільність у громадянському суспільстві, створюються необхідні умови для забезпечення гідного і безпечного існування кожної конкретної особи, зокрема і громадянського суспільства загалом. У загальному вигляді метою правоохоронної діяльності є забезпечення та підтримання правопорядку в суспільстві та державі, а також охорона прав, свобод і законних інтересів громадян. Інакше кажучи, аксіологічна цінність правоохоронної діяльності полягає в забезпеченні реалізації приписів норм права всіма суб'єктами права, охороні права, забезпеченні верховенства права в суспільстві⁶⁵. Разом із тим, ефективна правоохоронна діяльність вимагає створення належного нормативно-правового підґрунтя.

Тлумачний словник української мови розкриває поняття «засада», як: 1) основа чогось; те головне, на чому ґрунтується, базується що-небудь; 2) вихідне, головне положення, принцип; основа світогляду, правило поведінки; 3) спосіб, метод здійснення чого-небудь⁶⁶. Тобто в загальному вигляді засади можна розуміти як вихідні, базові положення, метод, спосіб здійснення чого-небудь. Л. Корж-Усенко та П. Рибалко визначають нормативно-правові засади розвитку закладів вищої освіти як сукупність чинних нормативно-правових актів, що визначають мету, завдання, принципи, функції та правовий статус закладів вищої освіти, права та обов'язки учасників освітнього процесу тощо⁶⁷. Названі автори концентрують увагу на характеристиці правових засад як сукупності нормативно-правових актів.

⁶⁵ Субота С. І. Аксіологічні засади правоохоронної діяльності в умовах розвитку громадянського суспільства. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. № 1. С. 35–38. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-1/7>.

⁶⁶ Словник української мови: в 11 т. Т. 3: 3 / АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О.О. Потебні; редкол.: І. К. Білодід (голова) та ін.; ред. тому: Г. М. Гнатюк, Т. К. Черторизька. Київ: Наукова думка, 1972. С. 300.

⁶⁷ Корж-Усенко Л., Рибалко П. Нормативно-правові засади розвитку вищої освіти в Україні в умовах євроінтеграції. Фізико-математична освіта. 2021. № 29 (3). С. 75. URL: <https://doi.org/10.31110/2413-1571-2021-029-3-012>.

М. Шатерніков, досліджуючи правові засади діяльності господарських судів, характеризує їх як визначені в нормативно-правових актах, а тому санкціоновані й забезпечені уповноваженими державою органами, непорушні правила діяльності місцевих, апеляційних та касаційного господарського суду щодо захисту порушених або оспорюваних прав й охоронюваних законом інтересів суб'єктів підприємницької діяльності, вжиття заходів, спрямованих на запобігання правопорушенням, а також діяльності, пов'язаної із організацією господарського судочинства⁶⁸. Таким чином, автор характеризує правові засади як правила діяльності, поведінки визначених суб'єктів, які встановлені нормативно-правовими актами.

На думку Д. Кошикова, поняття «правові засади» розуміються у декількох аспектах: як система нормативно-правових актів, що регулює певну сферу суспільних відносин або функціонування їх суб'єктів; як норми права, що встановлюють певні правила діяльності суб'єктів суспільних відносин, що містяться в законодавчих актах; як керівні начала (принципи) відповідної діяльності окремих органів, що закріплені нормами відповідних законодавчих та підзаконних актів⁶⁹.

А. Русецький в своєму дослідженні правові засади взаємодії і координації діяльності правоохоронних органів визначає як систему нормативно-правових актів, у положеннях яких закріплено особливості, принципи, а також визначено засоби та заходи організації взаємодії та координації правоохоронних органів на регіональному рівні. При цьому під поняттям адміністративно-правового регулювання взаємодії і координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні науковцем запропоновано розуміти механізм юридичного впливу на правовідносини, які виникають між органами державної влади з приводу реалізації зазначених категорій, тобто організаційно-владні правовідносини⁷⁰.

А. Полянський зазначає, що правові засади взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами – це система нормативно-правових актів та їх положень, які регламентують

⁶⁸ Шатерніков М. І. Теоретичні підходи до визначення поняття «правові засади діяльності господарських судів». Європейські перспективи. 2015. № 6. С. 112.

⁶⁹ Кошиков Д. О. Сутність правових засад реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави. Вісник пенітенціарної асоціації України. 2020. № 1 (11). С. 166.

⁷⁰ Русецький А. А. Адміністративно-правове забезпечення взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні в Україні: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2019. С. 16.

правовий статус судово-експертних установ та правоохоронних органів, а також зміст та порядок взаємодії вказаних суб'єктів. В свою чергу, адміністративно-правове регулювання, на думку автора, це видове відгалуження загально-юридичної категорії правового регулювання, яке відбувається за допомогою норм адміністративного права та визначає вплив права на суспільні відносини особливого характеру, що виникають за фактом діяльності суб'єктів публічної адміністрації. Тобто йдеться мова про відносини владно-управлінського впливу, що переважають в роботі органів державної влади⁷¹.

М. Букін зазначає, що категорія «правові основи» (засади) значно ширша за змістом, ніж «законодавство», оскільки вміщає в себе всі нормативно-правові акти, які регулюють ту чи іншу сферу суспільних відносин. Поняттям же «законодавство» охоплюється лише частина з таких нормативно-правових актів. Під адміністративним законодавством М. Букін пропонує розуміти сукупність нормативно-правових актів Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України та центральних органів виконавчої влади, у яких містяться найбільш загальні й важливі адміністративно-правові норми, дія яких поширюється на всю територію держави⁷².

Отже, правові засади взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності являють собою сукупність правових норм, що містяться у нормативно-правових актах, які встановлюють права та обов'язки суб'єктів в розглядуваній сфері. Правові засади взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності містяться в різноманітних за своєю юридичною силою нормативно-правових актах. Як акт найвищої юридичної сили – Конституція України містить положення, які стосуються взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності.

А. Войтенко зазначає, що координаційна діяльність органів прокуратури України у сфері протидії злочинності та корупції регулюється, насамперед, чинними нормами і положеннями таких нормативно-правових актів та документів, як: Закон України «Про прокуратуру», Закон України «Про запобігання корупції», рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції «Про

⁷¹ Полянський А. О. Адміністративно-правові засади взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Суми, 2021. С. 105.

⁷² Букін М. П. Адміністративно-правове регулювання оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2011. С. 7.

початок роботи системи подання та оприлюднення декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування», наказом Генерального прокурора України та керівників правоохоронних органів «Про затвердження та введення в дію Положення «Про координацію діяльності правоохоронних органів по боротьбі із злочинністю та корупцією», Указом Президента України «Про вдосконалення координації діяльності правоохоронних органів по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю», наказом Офісу Генерального прокурора «Про затвердження Порядку координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності»⁷³. Разом із цим А. Войтенко зовсім виключає з-поміж правових засад координаційної діяльності органів прокуратури Конституцію України, що, на наш погляд, не є виправданим і необґрунтованим кроком.

Розглянемо основні положення Конституції, які встановлюють правові засади взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності. Насамперед до них відносяться положення ст. 3 Основного Закону, згідно якого людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави⁷⁴. Безумовно, взаємодія та координація у сфері правоохоронної діяльності мають основним своїм завданням ефективну організацію діяльності правоохоронних органів як державних інституцій щодо гарантування та забезпечення прав і свобод.

Наступна норма Конституції України, що безпосередньо відноситься до засад взаємодії та координації в сфері правоохоронної діяльності, передбачена ст. 6, згідно якої органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України. На підставі цієї норми всі підзаконні нормативно-правові акти, присвячені регулюванню взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності, мають відповідати в своєму змісті Конституції та законам України. Означене пов'язано із ст. 8, де зазначається про те, що Конституція України має найвищу юридичну си-

⁷³ Войтенко А. Особливості координаційної діяльності органів прокуратури України у сфері протидії злочинності та корупції. *Traektoriâ Nauki = Path of Science*. 2021. Vol. 7. No 5. С. 4007.

⁷⁴ Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр/conv#Text>.

лу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй. Також ст. 19 Основного Закону країни зосереджує увагу на тому, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України⁷⁵.

Вимога про відповідність діяльності правоохоронних органів вимогам закону міститься у ст. 131-1 Конституції, якою зазначаються основні напрямки діяльності прокуратури, до яких віднесено: 1) підтримання публічного обвинувачення в суді; 2) організація і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляд за негласними та іншими слідчими і розшуковими діями органів правопорядку; 3) представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом. При цьому організація та порядок діяльності прокуратури визначаються законом⁷⁶. Окрема норма ст. 107 Конституції України присвячена повноваженню Ради національної безпеки і оборони України щодо координації і контролю діяльності органів виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони⁷⁷.

Далі слід вказати законодавчі акти, норми яких спрямовані на регулювання досліджуваної сфери суспільних відносин. Так, Закон України «Про Раду національної безпеки і оборони України» серед її повноважень називає: координацію та контроль діяльності органів виконавчої влади по відбиттю збройної агресії, організації захисту населення та забезпеченню його життєдіяльності, охороні життя, здоров'я, конституційних прав, свобод і законних інтересів громадян, підтриманню громадського порядку в умовах воєнного та надзвичайного стану та при виникненні кризових ситуацій, що загрожують національній безпеці України; а також координація та контроль діяльності органів виконавчої влади з протидії корупції, забезпечення громадської безпеки та боротьби із злочинністю з питань національної безпеки і оборони⁷⁸. Така координаційна діяльність Ради національної безпеки і оборони України у сфері правоохоронної діяльності безпосередньо

⁷⁵ Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр/conv#Text>.

⁷⁶ Там же.

⁷⁷ Там же.

⁷⁸ Про Раду національної безпеки і оборони України: Закон України від 05.03.1998 № 183/98-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1998. № 35. Ст. 237.

пов'язана із сферою національної безпеки і має особливе значення в умовах війни з державою-терористом.

Законом України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» у ст. 16 прямо передбачається необхідність взаємодії органів прокуратури, Національної поліції, Служби безпеки України у питаннях боротьби з організованою злочинністю. Згідно цієї статті з метою забезпечення взаємодії органів прокуратури, Національної поліції і Служби безпеки України у штатних розписах центральних апаратів зазначених органів передбачаються посади осіб, до функціональних обов'язків яких входить здійснення взаємодії у питаннях боротьби з організованою злочинністю⁷⁹. В Автономній Республіці Крим, областях і містах, у відповідних органах прокуратури, Національної поліції і Служби безпеки України функції щодо забезпечення взаємодії покладаються на керівників територіальних органів прокуратури, Національної поліції та Служби безпеки України. Обмін оперативною інформацією між підрозділами Служби безпеки України та підрозділами органів Національної поліції щодо спільних заходів здійснюється за письмовим розпорядженням керівників відповідних підрозділів. Передача оперативної інформації спеціальними підрозділами по боротьбі з організованою злочинністю територіальним органам Національної поліції і Служби безпеки України допускається тільки за згодою і за письмовим розпорядженням керівника відповідного спеціального підрозділу. Територіальні органи Національної поліції і Служби безпеки України (у межах відомств) зобов'язані передавати відповідним спеціальним підрозділам оперативну інформацію, документи та інші матеріали, пов'язані з організованою злочинністю, а також кримінальні провадження через відповідного прокурора на письмову вимогу спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю⁸⁰.

Закон України «Про запобігання корупції» до повноважень Національного агентства з питань запобігання корупції відносить і повноваження в сфері: координації та надання методичної допомоги щодо виявлення державними органами, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування корупційних ризиків у своїй діяльності та реалізації ними заходів щодо їх усунення, у тому числі підготовки та виконання антикорупційних програм; координації в межах компетенції, методичне

⁷⁹ Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30.06.1993 № 3341-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>.

⁸⁰ Там же.

забезпечення та здійснення аналізу ефективності діяльності уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції⁸¹. Також названий Закон приділяє увагу питанню взаємодії у правоохоронній діяльності, що пов'язана з боротьбою з корупцією. Так, під час проведення спеціальної перевірки, одним із суб'єктів проведення якої визначено Національну поліцію і Державну судову адміністрацію України, щодо відомостей про притягнення особи до кримінальної відповідальності, наявність судимості, її зняття, погашення, під час проведення спеціальної перевірки між органами (підрозділами), які її проводять, можуть здійснюватися взаємодія та обмін відомостями щодо особи, зокрема щодо осіб, які претендують на зайняття посад, перебування на яких становить державну таємницю. Такі взаємодії й обмін здійснюються у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України⁸².

Окрім перелічених законів, правові основи координації в сфері правоохоронної діяльності містяться в Законі України «Про прокуратуру», у п. 2 ст. 25 якого передбачено координаційну діяльність органів прокуратури під час здійснення нагляду за дотриманням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство, та координацію діяльності правоохоронних органів відповідного рівня у сфері протидії злочинності. Координаційні повноваження прокурори мають здійснювати шляхом проведення спільних нарад, створення міжвідомчих робочих груп, а також проведення узгоджених заходів, здійснення аналітичної діяльності. Порядок організації роботи з координації діяльності правоохоронних органів, взаємодії органів прокуратури із суб'єктами протидії злочинності визначається положенням, що затверджується спільним наказом Генерального прокурора України, керівників інших правоохоронних органів і підлягає реєстрації у Міністерстві юстиції⁸³.

Саме такі підзаконні нормативно-правові акти встановлюють основні засади щодо взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності. Положення про координацію діяльності правоохоронних органів по боротьбі із злочинністю та корупцією підкреслює, що Генеральний прокурор України та підпорядковані йому прокурори координують діяльність по боротьбі із злочинністю

⁸¹ Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 49. Ст. 2056.

⁸² Там же.

⁸³ Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 2-3. Ст. 12.

та корупцією органів внутрішніх справ, служби безпеки, податкової міліції, митної служби, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, інших правоохоронних органів. До основних принципів координації Положенням віднесено такі: законність; рівність суб'єктів координаційної діяльності у визначенні проблемних питань щодо запобігання і протидії злочинності та корупції, розробці пропозицій щодо заходів, спрямованих на їх подолання; самостійність кожного правоохоронного органу при реалізації узгоджених рішень; відповідальність керівників правоохоронних органів, в межах їх компетенції, за якісне і своєчасне виконання узгоджених заходів; гласність щодо проведення координаційних заходів, висвітлення результатів проведеної роботи у засобах масової інформації в межах, які не суперечать вимогам законодавства про захист прав, свобод людини і громадянина, державної та іншої таємниці⁸⁴.

Порядком координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності визначено, що Генеральний прокурор, керівники органів прокуратури, їх перші заступники та заступники відповідно до розподілу обов'язків координують діяльність правоохоронних органів відповідного рівня, у тому числі міжрегіональних, повноваження яких поширюються на декілька адміністративно-територіальних одиниць, у сфері протидії злочинності. Підставами для реалізації керівництвом органів прокуратури координаційних повноважень є встановлені прокуратурою при здійсненні конституційних функцій проблеми у сфері протидії злочинності, які можуть бути вирішені за умови узгодження діяльності правоохоронних органів відповідного рівня та вжиття спільних заходів. Також названий Порядок визначає основні завдання та принципи координації, та форми здійснення координаційної діяльності, що буде більш детально розглянуто у наступних підрозділах⁸⁵.

Конкретизація правової регламентації координації в сфері правоохоронної діяльності відбувається на основі відомчих нормативно-правових актів. Як приклад, можна навести Регламент

⁸⁴ Про затвердження Положення «Про координацію діяльності правоохоронних органів по боротьбі із злочинністю та корупцією»: Наказ Генерального прокурора України та керівників правоохоронних органів від 26.04.2012 № 43/375/166/353/284/241/290/256. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0043900-12#Text>

⁸⁵ Про затвердження Порядку координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності: Наказ Генерального прокурора від 08.02.2021 № 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0028905-21#Text>

прокуратури міста Києва⁸⁶, яким визначено, що для узгодження діяльності правоохоронних органів по боротьбі зі злочинністю та протидії корупції прокурором міста проводяться координаційні наради за участі керівників правоохоронних органів. Ним визначаються місце, дата і час проведення, затверджується порядок денний. У необхідних випадках складається план підготовки до проведення координаційної наради. Матеріали (довідні записки, довідки, аналізи, узагальнення, списки запрошених осіб, інші документи) та проекти постанов координаційних нарад готуються працівниками самостійних структурних підрозділів, яких стосується винесене питання. Документи, що виносяться на розгляд наради, візуються виконавцями, керівниками самостійних структурних підрозділів та відповідними заступниками прокурора міста⁸⁷.

За організаційне забезпечення координаційних заходів під головуванням прокурора міста з питань протидії злочинності відповідає управління нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство; з питань протидії корупції – управління нагляду за додержанням законів спецпідрозділами та іншими установами, які ведуть боротьбу з організованою злочинністю і корупцією, та відповідні підрозділи апарату. З метою підготовки матеріалів та проектів документів з конкретних питань, винесених на розгляд координаційної наради, організації виконання прийнятих рішень, з урахуванням пропозицій керівників правоохоронних органів, наказом прокурора міста створюється постійно діюча робоча група з представників відповідних правоохоронних органів та начальників підрозділів апарату. Відповідальний самостійний структурний підрозділ забезпечує участь у нараді запрошених осіб; після проведення наради, за необхідності, доопрацьовує прийняту постанову і передає її відповідному заступнику прокурора міста для підпису головою та учасниками наради, після чого надсилає керівникам відповідних органів, підпорядкованим прокурорам для виконання, а також складає протокол⁸⁸.

Правові засади взаємодії в сфері правоохоронної діяльності містяться й у підзаконних нормативно-правових актах, що регулюють правове положення органів державної виконавчої влади у певній сфері державної діяльності. Зокрема, Положення про Дер-

⁸⁶ Регламент прокуратури міста Києва: Наказ виконувача обов'язків прокурора міста Києва від 14.05.2012 № 33. URL: https://kyiv.gp.gov.ua/ua/kievdoc.html?_m=publications&_t=rec&id=101604.

⁸⁷ Там же.

⁸⁸ Там же.

жавну службу України з лікарських засобів та контролю за наркотиками в якості повноважень названої Служби називає взаємодію з правоохоронними органами, громадянами, громадськими та міжнародними організаціями у сфері протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів; здійснення згідно з міжнародними договорами України взаємодії та обміну інформацією з відповідними міжнародними організаціями з питань здійснення контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, а саме: інформування відповідно до міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, компетентні органи інших держав про вивезення з території України або транзит через територію України наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, а також повідомляє про виконання таких операцій Міжнародному комітетові з контролю за наркотиками ООН тощо⁸⁹. Тобто цим Положенням встановлені конкретні прояви такої взаємодії.

Інструкція про взаємодії правоохоронних органів у сфері боротьби з організованою злочинністю визначає порядок взаємодії спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю Міністерства внутрішніх справ України та Служби безпеки України під час виконання покладених на них законодавством завдань у сфері боротьби з організованою злочинністю. Метою такої взаємодії визначено: посилення протидії організованим злочинним угрупованням, у тому числі міжрегіонального та транснаціонального характеру, створеним на етнічній основі, які мають корумповані зв'язки, а також попередження, розкриття й розслідування злочинів, учинених організованими злочинними групами і злочинними організаціями⁹⁰. Також Інструкцією встановлено, що взаємодія здійснюється на двох рівнях: на центральному рівні – між Головним управлінням по боротьбі з організованою злочинністю Міністерства внутрішніх справ України та Головним управлінням по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю Служби безпеки України; на регіональному рівні – між управліннями по боротьбі з організованою злочинністю головних управлінь, уп-

⁸⁹ Про затвердження Положення про Державну службу України з лікарських засобів та контролю за наркотиками: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.08.2015 № 647. Офіційний вісник України. 2015. № 72. Ст. 2354.

⁹⁰ Про затвердження Інструкції про взаємодію правоохоронних органів у сфері боротьби з організованою злочинністю: Наказ Міністерства внутрішніх справ України та Центрального управління Служби безпеки України від 10.06.2011 № 317/235. Офіційний вісник України. 2011. № 53. Ст. 2139.

равлінь МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі й головними відділами (відділами) по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю органів Служби безпеки України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі⁹¹. С. Шепетько та О. Клименко цілком виправдано цю Інструкцію вважають застарілою, оскільки вона регламентує порядок здійснення спецпідрозділами СБУ спільних заходів із підрозділами МВС України, які на сьогодні ліквідовані⁹². Доцільно підтримати думку зазначених авторів про те, що замість наявності застарілих нормативно-правових актів (які, однак, можуть бути застосовані в разі необхідності шляхом звернення до прийомів аналогії у праві), може мати місце ситуація повної відсутності нормативної визначеності на підзаконному (прикладному) рівні у сфері протидії організованій злочинності. Тому визнання підзаконних нормативно-правових актів такими, що втратили чинність, слід здійснювати одночасно з виданням нових спільних актів про координацію діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності та про взаємодію між Службою безпеки України і Міністерством внутрішніх справ України у сфері боротьби з організованою злочинністю⁹³.

Подібної думки про недосконалість правового регулювання взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності дотримуються й інші автори. Зокрема, К. Антонов відмічає те, що стан відомчого нормативного регулювання питань взаємодії оперативних підрозділів правоохоронних органів не відповідає вимогам часу: нечітко сформульовано засади й підстави взаємодії; наявні протиріччя нормативних актів чинним законам; не всі форми та напрями взаємодії регламентовано тощо. Сприяти розв'язанню цих проблем, на думку науковця, може: по-перше, розроблення міжвідомчої настанови «Про організацію взаємодії оперативних підрозділів правоохоронних органів щодо порядку застосування оперативно-технічних засобів»; по-друге, проведення наукових досліджень закладів вищої освіти правоохоронних органів на за-

⁹¹ Про затвердження Інструкції про взаємодію правоохоронних органів у сфері боротьби з організованою злочинністю: Наказ Міністерства внутрішніх справ України та Центрального управління Служби безпеки України від 10.06.2011 № 317/235. Офіційний вісник України. 2011. № 53. Ст. 2139.

⁹² Шепетько С. А., Клименко О. А. Напрями удосконалення нормативно-правового забезпечення координації та взаємодії у сфері боротьби з організованою злочинністю. Питання боротьби зі злочинністю. 2017. Вип. 34. С. 19.

⁹³ Там же. С. 21.

мовлення оперативних підрозділів зазначених органів щодо порядку використання оперативно-тактичних засобів і заходів для отримання доказової інформації⁹⁴.

Окремі питання засад взаємодії в сфері правоохоронної діяльності визначаються відомчими нормативно-правовими актами, що регулюють адміністративно-правову діяльність певних структурних підрозділів правоохоронних органів у відповідній сфері. Так, наприклад, відповідно до Положення «Про Управління протидії незаконному обігу наркотиків» Міністерства внутрішніх справ України, на нього покладено обов'язки щодо взаємодії з визначеними законодавством центральними органами виконавчої влади для здійснення заходів щодо припинення нелегального ввезення в Україну, вивезення з України чи транзиту через її територію наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та проводити у вказаній сфері міждержавні операції, а також у межах своєї компетенції взаємодіяти з підрозділами кримінальної міліції (поліції) інших країн з питань розкриття кримінальних правопорушень, розшуку і затримання наркозлочинців. Також Управління спільно з Департаментом інформаційно-аналітичного забезпечення МВС та його підрозділами на місцях організовує і забезпечує ефективне функціонування міжвідомчої автоматизованої інформаційної системи, постійно поповнює банки даних оперативно-розшукового і профілактичного призначення, які об'єднують інформацію про осіб криміногенних категорій, фірми та організації будь-якої форми власності, що причетні до незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів або підозрюються в цьому. Забезпечує взаємодію з правоохоронними органами іноземних держав у формуванні єдиного комп'ютерного банку даних з аналогічними функціями інформаційної системи⁹⁵.

Проведений у даному підрозділі наукового дослідження аналіз дає змогу констатувати той факт, що в системі правових засад взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності ключове місце належить нормам адміністративного права. Адже саме за їх допомогою регулюються найбільш важливі аспекти здійс-

⁹⁴ Антонов К. В. Шляхи вдосконалення організаційно-тактичних форм взаємодії оперативних підрозділів правоохоронних органів у протидії злочинності з використанням оперативно-технічних засобів. Правова позиція. 2016. № 1 (16). С. 123.

⁹⁵ Про затвердження Положення про Управління протидії незаконному обігу наркотиків Міністерства внутрішніх справ України: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 25.06.2015 № 764. URL: <https://www.zakon-inormativ.info/index.php/component/lica/?href=0&view=text&base=1&id=1515335&menu=1>.

нення відповідної діяльності, зокрема: визначається правовий статус суб'єктів взаємодії та координації; порядок реалізації спільних заходів правоохоронних органів; регулюються питання фінансового та матеріально-технічного забезпечення взаємодії тощо. Таким чином, правові засади взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності доцільно розглядати як врегульовані нормами адміністративного права базові основи здійснення взаємодії та координації як засобів підвищення рівня ефективності правоохоронної діяльності на основі оптимальної узгодженості дій уповноважених суб'єктів її реалізації.

Варто відзначити, що правові засади взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності містяться у нормативно-правових актах різної юридичної сили. Так, Конституція України визначає базові принципи взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності як різновиду державної діяльності, основним спрямуванням якої є забезпечення прав та свобод людини. Законодавство України в сфері національної безпеки та оборони визначає спеціальні повноваження щодо координації в сфері правоохоронної діяльності, яка тісно пов'язана зі сферою національної безпеки, забезпечення прав та свобод людини в особливих умовах реалізації правоохоронної функції держави – загрозам національної безпеки держави. Закон України «Про прокуратуру» обмежується лише загальними правовими настановами щодо компетенції органів прокуратури відносно координації правоохоронних органів у сфері протидії злочинності⁹⁶.

Особливе місце у системі відповідних засад посідають адміністративно-правові норми підзаконних нормативно-правових актів. Разом із цим, якщо здійснення координації у сфері правоохоронної діяльності відносно чітко врегульовано, то питання взаємодії регулюється досить поверхнево. Основне навантаження на правове регулювання взаємодії у сфері правоохоронної діяльності припадає на відомчі нормативно-правові акти. При цьому значна кількість норм, які містяться у відомчих нормативно-правових актах, присвячених взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності, є застарілими, тому що не відповідають прийнятим пізніше законам та підзаконними нормативно-правовим актам⁹⁷.

⁹⁶ Шкіндюк В. І. Місце норм адміністративного права у системі правових засад взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності. Європейські перспективи. 2018. № 4. С. 152–157.

⁹⁷ Там же.

Висновки до розділу 1

Проведений системний аналіз дає можливість визначити взаємодію як необхідний елемент змісту діяльності правоохоронних органів, вона представляє собою чинник, спрямований за концентрацію існуючих ресурсів, поєднання форм та методів реалізації повноважень правоохоронних органів у сфері протидії злочинності, збільшення можливостей своєчасного припинення та попередження протиправної діяльності, ефективного проведення розслідування та забезпечення прав та свобод громадян при реалізації правоохоронної функції держави.

Взаємодія у сфері правоохоронної діяльності представляє собою передбачений нормами чинного законодавства, обумовлений цілями, умовами, завданнями, а також компетенцією правоохоронних органів, зв'язок між діями суб'єктів правоохоронної діяльності, що має за мету вирішення конкретних завдань в межах реалізації правоохоронної функції держави. Взаємодії у досліджуваній сфері характерними є такі ознаки:

по-перше, наявність великої кількості суб'єктів, що здійснюють правоохоронну діяльність;

по-друге, ці суб'єкти об'єднані спільною сферою – правоохоронною;

по-третє, їх діяльність спрямована на досягнення спільної мети, обумовленою специфікою правоохоронної сфери;

по-четверте, обумовленість взаємодії узгодженістю конкретних дій в межах компетенції правоохоронних органів.

Координацію у сфері правоохоронної діяльності як об'єкту адміністративно-правового регулювання запропоновано тлумачити як елемент системи управління, який дозволяє здійснювати цілеспрямований вплив визначеного адміністративно-правовими нормами суб'єкта, наділеного певними владними повноваженнями щодо встановлення та конкретизації завдань, а також упорядкування діяльності визначеного кола суб'єктів з метою досягнення визначених цілей в сфері правоохоронної діяльності. Координація характеризується адміністративно-правовим виокремленням суб'єкта, що має владні повноваження щодо інших суб'єктів, визначаючи їх завдання та конкретизуючи діяльність в межах загальних цілей та завдань правоохоронної діяльності.

Акцентовано увагу на принциповій недоцільності розглядати окремо взаємодію та окремо координацію у сфері правоохоронної діяльності як об'єкти адміністративно-правового регулювання, оскільки вони тісно пов'язані сферою свого застосування (правоохоронна діяльність), суб'єктами їх впровадження (правоохоронні

органи) та метою – протидія злочинності на основі узгодженості діяльності відповідних правоохоронних органів.

Виокремлено низку аспектів, які характеризують сутність категорії «регіон»: по-перше, регіон має чітко окреслені географічні межі на території України; по-друге, регіон формується на основі визначеного та встановленого законодавством України територіального устрою відповідно до окреслених в ньому одиниць; по-третє, регіон уособлює в собі окремий соціальний, політичний, економічний та правовий осередок, іншими словами, є локальним центром консолідації суспільних та державних процесів; по-четверте, найважливішим аспектом регіону виступає населення, яке проживає в його межах; по-п'яте, функціонування регіону характеризується багатоаспектністю та широтою подій і явищ, внаслідок чого виникає необхідність у цілісній та розгалуженій системі управління на регіональному рівні.

На наш погляд, регіон слід тлумачити як географічну частину території України, яка виражена у конкретній законодавчо встановленій територіальній одиниці, що є консолідованим осередком різноманітних суспільно та державо-важливих процесів економічного, політичного, соціального та правового характеру, функціонування якого забезпечується за рахунок цілісної та розгалуженої системи регіонального управління.

Особливостями регіонів як адміністративно-правової категорії, є наступні: а) вони виступають важливими «вузлами» державотворення в межах яких реалізується політика країни, направлена на підвищення добробуту її населення та забезпечення інших складових його життя; б) елементний склад регіонів цілком контролюється та регулюється нормами чинного законодавства; в) регіони складають основу побудови різних гілок органів державної влади; г) система управління регіонами відрізняється подвійністю та багаторівневістю, де поряд із органами виконавчої влади існує місцеве самоврядування; ґ) регіони займають важливе місце у питанні оборони України та її обороноздатності. Отже, перелічені особливості показують, що регіон є важливою «точкою» концентрації інтересів держави та населення відповідної території, співвідношення яких веде до виникнення численних відносин владно-управлінського характеру, котрі виступають предметом адміністративного права.

В системі правових засад взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності ключове місце належить нормам адміністративного права. Адже саме за їх допомогою регулюються найбільш важливі аспекти здійснення відповідної діяльності, зокрема: визначається правовий статус суб'єктів взаємодії та координа-

ції; порядок реалізації спільних заходів правоохоронних органів; регулюються питання фінансового та матеріально-технічного забезпечення взаємодії тощо. Таким чином, правові засади взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності запропоновано розглядати як врегульовані нормами адміністративного права базові основи здійснення взаємодії та координації як засобів підвищення рівня ефективності правоохоронної діяльності на основі оптимальної узгодженості дій уповноважених суб'єктів її реалізації.

Відзначено, що правові засади взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності містяться у нормативно-правових актах різної юридичної сили. Так, Конституція України визначає базові принципи взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності як різновиду державної діяльності, основним спрямуванням якої є забезпечення прав та свобод людини. Законодавство України в сфері національної безпеки та оборони визначає спеціальні повноваження щодо координації в сфері правоохоронної діяльності, яка тісно пов'язана зі сферою національної безпеки, забезпечення прав та свобод людини в особливих умовах реалізації правоохоронної функції держави – загрозам національної безпеки держави.

Акцентовано увагу на тому, що особливе місце у системі відповідних засад посідають адміністративно-правові норми підзаконних нормативно-правових актів. Разом із цим, якщо здійснення координації у сфері правоохоронної діяльності відносно чітко врегульовано, то питання взаємодії регулюється досить поверхнево. Основне навантаження на правове регулювання взаємодії у сфері правоохоронної діяльності припадає на відомчі нормативно-правові акти. При цьому відмічено, що значна кількість норм, які містяться у відомчих нормативно-правових актах, присвячених взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності, є застарілими, тому що не відповідають прийнятим пізніше законам та підзаконними нормативно-правовим актам.

РОЗДІЛ 2

ЗМІСТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ТА КООРДИНАЦІЇ У СФЕРІ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

2.1. Поняття правоохоронних органів як суб'єктів взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні та особливості їх адміністративно-правового статусу

Правоохоронний сектор нашої держави є окремим механізмом, кожен елемент якого виконує чітку встановлену функціональну роль, що забезпечує соціальну справедливість, захист та безпеку населення, територіальну цілісність України. Перелічені фактори виступають неповним переліком особливостей, які пояснюють значення державної діяльності за правоохоронним або ж правозахисним напрямом. Останній об'єднує в собі значний масив різноманітних суб'єктів, на кожного з яких покладається частина владних повноважень або суспільно значимих завдань⁹⁸. При цьому вказані суб'єкти тісно взаємодіють між собою, але володіють власним, особливим адміністративно-правовим статусом. Саме поняття правоохоронних органів на сьогодні серед чинних нормативно-правових актів знаходить своє закріплення в Законі України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів», згідно ст. 2 якого «правоохоронні органи» – органи прокуратури, Національної поліції, служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, Національне антикорупційне бюро України, органи охорони державного кордону, Бюро економічної безпеки України, органи і установи виконання покарань, слідчі ізолятори, органи державного фінансового контролю, рибохорони, державної лісової охорони, інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції⁹⁹. Тобто у визначенні правоохоронних органів наведено невичерпний перелік органів, а також передбачена законодавча можливість віднесення до правоохоронних органів й інших органів за умов здійснення ними правозастосовних або правоохоронних функцій.

⁹⁸ Полянський А. О. Адміністративно-правові засади взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Суми, 2021. 406 с.

⁹⁹ Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 року № 3781-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12#Text>.

Назване визначення має достатньо широке застосування, адже в разі його буквального сприйняття кожен орган, що реалізує правозастосовні функції, може визнаватися правоохоронним. Таке розуміння обумовлено тим, що між правозастосовними та правоохоронними функціями стоїть сполучник «або». В правовій літературі застосування норм права розглядають як управлінську діяльність органів державної влади, зокрема їх посадових осіб, а також уповноважених державою суб'єктів з винесення конкретно-індивідуальних приписів, якими на одних учасників правовідносин покладаються обов'язки, а іншим – надаються права ¹⁰⁰. С. Барандич зазначає, що правозастосувачем може бути лише суб'єкт, повноваження та діяльність якого регламентовані законом, відтак, правозастосування, являючи собою компетентну діяльність уповноважених на те державою суб'єктів, здійснюється, як уже зазначалося, відповідно до визначеного у законі порядку¹⁰¹. До суттєвих ознак правозастосовної діяльності відносять:

1) у передбачених законодавством випадках виступає необхідною організаційною передумовою реалізації норм права, внаслідок чого його соціальним призначенням є організація певних суспільних відносин;

2) це діяльність лише державних органів і уповноважених на це державою суб'єктів, оскільки вона повинна мати державно-владний характер;

3) набуває юридично значущого характеру насамперед тому, що відносини, котрі виникають, змінюються або припиняються внаслідок такої діяльності, мають вигляд взаємних юридичних прав і обов'язків певних суб'єктів;

4) такі відносини, зв'язки встановлюються шляхом винесення (на основі правових норм і відповідно до конкретних життєвих ситуацій) індивідуальних формально-обов'язкових рішень;

5) відбувається тільки на підставі та в порядку, передбачених нормами права;

6) це своєрідний процес, який регламентований спеціальними нормами і складається з послідовних стадій;

7) підпорядковується певним загальним вимогам, що забезпечують правомірність, справедливість та ефективність;

¹⁰⁰ Правозастосування: навчальний посібник / за заг. ред. С. Д. Гусарева. Київ: НАВС, ФОП Маслаков, 2020. 160 с. С. 11-12.

¹⁰¹ Барандич С. Правозастосування в сучасному вимірі юридичної науки. Науковий часопис Національної академії прокуратури України. 2014. № 4. С. 3. URL: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/chasopys/ua/pdf/4-2015/barandych.pdf>.

8) інтелектуально-юридичні результати правозастосування, тобто відповідні рішення, фіксуються, виявляються зовні у встановленій формі – в актах застосування права¹⁰². Наведене поняття та ознаки правозастосовної діяльності дають змогу зробити висновок про те, що правозастосовна діяльність властива практично всім органам державної влади, а отже, не є виключною ознакою суто правоохоронних органів.

Доцільно також вказати на те, що у нечинному Законі України «Про основи національної безпеки» правоохоронні органи – органи державної влади, на які Конституцією і законами України покладено здійснення правоохоронних функцій¹⁰³. Тобто у цій нормі, яка втратила чинність, чітко вказано якраз на обов'язковість виконання саме правоохоронної функції як обов'язкової характеристики правоохоронних органів. У Договорі про порядок перебування та взаємодії співробітників правоохоронних органів на територіях держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав правоохоронні органи визначаються як державні органи, які відповідно до національного законодавства Сторін забезпечують безпеку держави, суспільства, громадян та ведуть боротьбу зі злочинністю¹⁰⁴. Таким чином, у Договорі підкреслено, що правоохоронні – це обов'язково державні органи, що не лише здійснюють правозастосовну діяльність, але й забезпечують безпеку на рівні держави, суспільства або безпеку громадян та борються зі злочинністю, останній елемент є обов'язковою характерною рисою правоохоронних органів за цим Договором.

У Порядку проведення інспектування Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами правоохоронними органами є органи прокуратури, служби безпеки, Національної поліції, Бюро економічної безпеки, Національне антикорупційне бюро, інші утворені відповідно до законодавства органи, які здійснюють правоохоронні функції¹⁰⁵. Означена норма

¹⁰² Правозастосування: навчальний посібник / за заг. ред. С. Д. Гусарева. Київ: НАВС, ФОП Маслаков, 2020. С. 12.

¹⁰³ Про основи національної безпеки: Закон України від 19.06.2003 № 964-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 39. Ст. 351.

¹⁰⁴ Договір про порядок перебування та взаємодії співробітників правоохоронних органів на територіях держав – учасниць Співдружності Незалежних Держав від 04.06.1999. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_836#Text.

¹⁰⁵ Про затвердження Порядку проведення інспектування Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.04.2006 № 550. Офіційний вісник України. 2006. № 16. Ст. 1206.

також вказує на обов'язковість реалізації саме державним органом правоохоронної функції як необхідного елементу характеристики правоохоронного органу.

В правовій літературі відносно змісту поняття «правоохоронні органи» також присутня значна кількість різноманітних поглядів. Так, Д. Бородін визначає правоохоронний орган як державний орган, виконання яким однієї чи кількох головних правоохоронних функцій є основним у його діяльності, який характеризується окремим матеріально-технічним забезпеченням співробітників, до якого діючим законодавством пред'являються спеціальні вимоги і співробітники якого з метою ефективного виконання своїх обов'язків законами та підзаконними нормативними актами наділяються специфічними правами та обов'язками¹⁰⁶. Таким чином, в якості основних вимог до правоохоронного органу автор називає здійснення ним однієї чи декількох правоохоронних функцій та спеціальних вимог. При цьому у вказаному визначенні автор не зазначає, які саме правоохоронні функції та спеціальні вимоги характеризують правоохоронний орган.

О. Музичук визначає правоохоронні органи як державні органи, на які законодавчими актами покладено здійснення однієї або декількох правоохоронних функцій і для яких їх виконання є основним та повсякденним завданням. До особливостей правоохоронних органів О. Музичук відносить: 1. Вони виконують одну або декілька з таких функцій, як: запобігання злочинам та адміністративним правопорушенням, їх припинення та розкриття, розшук осіб, які їх вчинили; охорона особливо важливих державних об'єктів та окремих посадових осіб, передбачених законодавством; оперативно-розшукова та розвідувальна діяльність; охорона громадського порядку і громадської безпеки; виконання кримінальних покарань; контроль за переміщенням людей, транспортних засобів, товарів та інших предметів чи речовин через державний і митний кордон України; протипожежний та цивільний захист населення; нагляд за виконанням законів. 2. Така функція (функції) є однією з основних (головних, пріоритетних) та виконується ними повсякденно. 3. Органи, які виконують правоохоронні функції, для забезпечення виконання покладених на них завдань наділені правом застосування примусових заходів та засобів (фізичної сили, спеціальних засобів активної оборони та нападу, вогнепальної зброї). 4. Як правило, для виконання покладених обов'язків правоохоронні органи наділяються відповідними атрибутами, що дають

¹⁰⁶ Бородін Д. І. Правоохоронні органи України: поняття та функції. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. 2015. № 2. С. 50.

підстави називати їх силовими структурами або мілітаризованими органами. 5. Як правило, з метою забезпечення належного рівня службової дисципліни працівникам правоохоронних органів присвоюються спеціальні звання, видається формений одяг, зброя та інші засоби самозахисту; питання їх дисциплінарної відповідальності регламентуються спеціальними статутами про дисципліну¹⁰⁷.

Основною рисою цього визначення правоохоронного органу є підкреслена повсякденність виконання правоохоронним органом однієї з наведених автором правоохоронних функцій. С. Россоха надає визначення «правоохоронного органу» як державного органу, що Конституцією та законами України наділений певним обсягом прав і обов'язків щодо здійснення захисту прав та законних інтересів громадян, юридичних осіб, суспільства і держави, шляхом вчинення специфічних дій примусового характеру, які проводяться в певній процесуальній формі¹⁰⁸. У цьому визначенні, оминаючи правоохоронну функцію, автор фактично розкриває її зміст як захист прав та свобод шляхом вчинення примусових дій у визначеній процесуальній формі.

А. Русецький до правоохоронних органів відносить існуючі в суспільстві й державі державні установи, органи та організації, що здійснюють правоохоронну діяльність, та основне завдання яких полягає в забезпеченні законності, захисті прав та законних інтересів людини і громадянина, юридичних осіб, боротьби зі злочинністю та іншими правопорушеннями. Правоохоронну діяльність автор визначає як таку державну діяльність, яка здійснюється з метою охорони права спеціально уповноваженими органами шляхом застосування юридичних заходів впливу із суворим дотриманням встановленого законом порядку¹⁰⁹.

Система правоохоронних органів, на погляд А. Русецького, – це єдина система спеціально уповноважених державних органів, установ та організацій, утворених на основі законодавства, які у межах своєї компетенції мають право застосовувати заходи переконання і примусу з метою захисту прав, свобод і законних інтересів

¹⁰⁷ Музичук О. М. Сучасний стан теоретичної розробки та законодавчого визначення поняття правоохоронних органів та їх переліку. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2009. № 44. С. 19.

¹⁰⁸ Россоха С. В. Правоохоронні органи держави в механізмі захисту прав і свобод людини і громадянина: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Харків, 2016. С. 6.

¹⁰⁹ Русецький А. А. Поняття та особливості правоохоронних органів України. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2017. № 6. Т. 4. С. 329.

сів фізичних і юридичних осіб, захисту матеріальних і духовних цінностей суспільства, захисту конституційного ладу, забезпечення державного суверенітету, територіальної цілісності, недоторканності і безпеки держави¹¹⁰. Автор називає такі характерні риси системи правоохоронних органів, як: 1) дворівневність: центральний рівень; регіональний рівень; 2) єдність, спільність та незмінність функції, яка об'єднує усі правоохоронні органи в систему, є правоохоронна функція; 3) постійна взаємодія системи правоохоронних органів, яка має як горизонтальні, так і вертикальні зв'язки; 4) координація правоохоронної діяльності є однією з форм взаємодії правоохоронних органів на центральному та регіональному рівнях; 5) систему правоохоронних органів складають виключно державні органи¹¹¹. Більшість наведених авторських підходів поняття «правоохоронний орган» акцентують свою увагу саме на реалізації ними правоохоронної діяльності, або правоохоронних функцій як однієї, так і декількох, що є особливою ознакою правоохоронних органів, яка відрізняє їх з-поміж інших органів, які виконують правозастосовну діяльність.

На думку В. Невядовського, у більшості науковців зміст терміну «правоохоронна діяльність» асоціюється із владною діяльністю уповноважених державних органів, яка спрямована на захист прав і свобод людини і громадянина із можливістю використання заходів впливу¹¹². Тобто основним складовим елементом правоохоронної діяльності є можливість застосування заходів впливу при захисті прав та свобод. Подібної думки дотримується й Р. Шай, який визначає правоохоронну діяльність як форму здійснення функцій держави через владну оперативну діяльність державних органів, спрямовану на забезпечення охорони норм права від порушень, на захист наданих громадянам суб'єктивних прав та забезпечення виконання покладених на них юридичних обов'язків. До характерних рис правоохоронної діяльності автор відносить: спрямованість на охорону права від будь-яких порушень; здійсню-

¹¹⁰ Русецький А. А. Адміністративно-правове забезпечення взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні в Україні: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2019. С. 20.

¹¹¹ 154. Русецький А. А. Система правоохоронних органів, які взаємодіють на регіональному рівні та особливості координації їх правоохоронної діяльності. Прикарпатський юридичний вісник. 2018. № 1 (22). Т. 2. С. 282. URL: <http://pyuv.onua.edu.ua/index.php/pyuv/article/view/165>.

¹¹² Невядовський В. О. Теоретико-правові аспекти сутності координації правоохоронної діяльності. *Форум права*. 2016. № 4. С. 226. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.

ється лише через застосування нормативно-правових актів; відповідність приписам матеріального закону; реалізація з додержанням певних, встановлених у процесуальному законі процедур; безпосередня пов'язаність із застосуванням примусу стосовно осіб, які порушують право; реалізація спеціально уповноваженими на те органами¹¹³. О. Дудченко вказує на неодмінний зв'язок правоохоронної діяльності та правоохоронної функції держави. Так, автор зазначає, що правоохоронна функція має системний характер та, реалізуючись в органічно пов'язаних між собою формах, здійснює реалізацію державних функцій, що втілюються у конкретних діях, які й формують правоохоронну діяльність¹¹⁴.

Таким чином, правоохоронна діяльність є формою реалізації правоохоронної функції держави. О. Безпалова визначає правоохоронну функцію держави як самостійний комплексний напрямок діяльності держави, обумовлений її соціальним призначенням, який реалізується системою суб'єктів (державних та недержавних), що уповноважені виключно в рамках закону з використанням відповідних форм та методів вживати юридичних заходів впливу (в тому числі примусових) з метою досягнення бажаного соціального ефекту – охорони права в цілому, забезпечення охорони законності і правопорядку, прав і свобод громадян зокрема. До елементів, що входять до механізму реалізації правоохоронної функції держави авторка відносить такі: а) інституційна складова (суб'єкти реалізації правоохоронної функції держави); б) адміністративно-правові норми, які регламентують специфіку реалізації правоохоронної функції держави; в) принципи реалізації правоохоронної функції держави; г) форми та методи реалізації правоохоронної функції держави; д) правовідносини, в яких відбувається переведення приписів, що містяться в нормативно-правових актах, у практичну площину; е) ресурсна складова (кадрове, інформаційне, матеріальне, технічне забезпечення тощо)¹¹⁵. Таким чином, О. Безпалова правоохоронну функцію держави відносить до відома як державних, так і не державних суб'єктів, що є доволі спірною позицією. Подібну думку висловлювали й деякі інші нау-

¹¹³ Шай Р. Я. правоохоронна функція правової держави: теоретико-практичні аспекти: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Львів, 2012. С. 17.

¹¹⁴ Дудченко О. Ю. Правоохоронна функція як одна з форм реалізації державної влади. Правова позиція. 2019. № 3 (24). С. 107.

¹¹⁵ Безпалова О. І. Адміністративно-правовий механізм реалізації правоохоронної функції держави: сутність і структура. Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія». 2015. Т. 15. С. 224.

ковці, зокрема О. Волуйко та О. Дручек зазначають, що у межах широкого розуміння правоохоронними визнаються всі органи держави, органи місцевого самоврядування та самоорганізації населення, які здійснюють правоохоронну діяльність, тим чи іншим чином реалізують чи сприяють реалізації правоохоронної функції¹¹⁶.

В. Московець визначав правоохоронну функцію держави як основний напрям внутрішньої діяльності держави, спрямований на забезпечення охорони від будь-яких порушень конституційного ладу, прав і свобод громадян, законності і правопорядку, довілля, встановлених і регульованих правом усіх суспільних відносин. При цьому згаданий науковець підкреслює, що державно-владна діяльність правоохоронних органів виражається в тому, що вони як частина механізму держави володіють компетенцією розгляду різних юридичних справ та спираються на можливість застосування державного примусу¹¹⁷. Відтак дослідник підкреслює належність правоохоронної функції до повноважень саме державних органів.

О. Соколенко виокремлює такі ознаки правоохоронної функції держави: правоохоронна функція становить комплексний пріоритетний напрямок державної політики; зміст правоохоронної функції складає забезпечення охорони права і правовідносин, а також захисту основ конституційного ладу, у тому числі прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина, законності та правопорядку; правоохоронну функцію характеризує цілісність і внутрішня узгодженість, організованість і цілеспрямованість, стабільність і постійність, однорідність і різноплановість; правоохоронна функція ґрунтується на принципах верховенства права, законності, пріоритету прав і свобод людини і громадянина, самостійності, професійності, прозорості та ефективності; правоохоронна функція реалізується у відповідних правових і організаційних формах за допомогою державно-владних методів переконання та примусу; реалізація правоохоронної функції вимагає її своєчасного забезпечення достатніми матеріально-технічними, фінансовими та кадровими ресурсами, формування адекватної нормативно-правової та організаційної основи правоохоронної діяльності. Правоохоронна функція держави визначена О. Соколенко як комплексний цілісний пріоритетний напрямок державної політики,

¹¹⁶ Волуйко О., Дручек О. Поняття правоохоронної діяльності та правоохоронних органів у світлі концепції національної безпеки України. Адміністративне право і процес. 2020. № 10. С. 96.

¹¹⁷ Московець В. І. Поняття та значення правоохоронної функції держави. Право і безпека. 2011. № 2 (39). С. 10.

спрямований на забезпечення відповідно до засад верховенства права та пріоритету прав людини охорони права і правовідносин, а також захисту основ конституційного ладу, у тому числі прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина, законності та правопорядку¹¹⁸. Виділена автором можливість реалізації правоохоронної функції шляхом використання державно-владних методів переконання та примусу безпосередньо вказує на позиції стосовно належності цієї функції саме до органів держави як суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави.

Ю. Хоміч підтримує модель правоохоронної функції держави, що ґрунтується на комплексі принципів та засад діяльності правоохоронних органів, передусім через режим законності та поняття правопорядку як специфічного стану суспільних відносин. При цьому кінцеву мету реалізації правоохоронної функції держави автор вбачає як встановлення режиму законності і правопорядку¹¹⁹. Н. Савицька визначає правоохоронну функцію держави як головний напрям діяльності держави, який полягає у забезпеченні виконання державою перед людиною конституційних гарантій, спрямованих на збереження та охорону найвищої соціальної цінності, та охоплює всі внутрішні і зовнішні відносини держави¹²⁰. В. Терехов сучасну правоохоронну функцію держави характеризує як комплексний напрямок державної політики, за допомогою якого досягається охорона прав, свобод та інтересів людини і громадянина, забезпечення законності, конституційного ладу, правопорядку та безпечного існування суспільства, його елементів. Правове забезпечення правоохоронної функції держави має на меті упорядкувати масив суспільних відносин, надати йому легітимності та загальнообов'язковості¹²¹.

О. Дудченко зазначає, що українська держава як публічна інституція здійснює охоронну функцію через правоохоронну діяльність, що є важливим фактором під час формування суспільної

¹¹⁸ Соколенко О. Л. Поняття та ознаки правоохоронної функції держави як основи правоохоронної діяльності. Форум права. 2012. № 4. С. 851. URL: <http://arhive.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2012-4/12colopd.pdf>.

¹¹⁹ Хоміч Ю. Г. Правоохоронна функція сучасної демократичної держави: публічно-управлінський аспект. Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. 2021. № 5. С. 105.

¹²⁰ Савицька Н. А. Правоохоронна функція держави та роль нотаріату в її реалізації. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. 2019. № 42. Т. 1. С.36.

¹²¹ Терехов В. Ю. Сучасні аспекти теоретико-правового забезпечення реалізації правоохоронної функції держави. Наукові записки. Серія: Право. 2021. Вип. 11. С. 95.

моралі, соціальних уявлень стосовно ефективності та дієвості конституційного ладу. Автор наголошує, що існують деякі види правоохоронної діяльності, які недостатньою мірою регламентуються правовими приписами. Так, діяльність щодо профілактики правопорушень та злочинів врегульована правом на самому поверхневому рівні, на рівні напрямів діяльності та принципів. Дії, які є правоохоронними за своєю природою, не можуть бути зведені винятково до правозастосовчих форм діяльності¹²². Як бачимо, автор чітко відмежовує правоохоронну діяльність від правозастосовчої.

На думку С. Островського, правоохоронна функція держави – це цілеспрямована діяльність держави, що здійснюється спеціально уповноваженими органами, шляхом застосування правових заходів впливу, з метою розв'язання таких проблем, як: боротьба зі злочинами проти життя, здоров'я, свободи, гідності особи та власності; боротьба з тероризмом і міжнародною злочинністю; боротьба з торгівлею людьми та незаконною міграцією; боротьба з незаконними діями, пов'язаними зі зброєю, боєприпасами, вибуховими, отруйними речовинами і радіоактивними матеріалами; боротьба з незаконним обігом наркотичних засобів і психотропних речовин; боротьба зі злочинами у сфері економіки, зокрема у сфері оподаткування, легалізації (відмивання) доходів, отриманих від злочинної діяльності, підроблення грошей, документів та цінних паперів; боротьба з контрабандою товарів та/або інших предметів; боротьба зі злочинами, об'єктом яких є культурні та історичні цінності; боротьба зі злочинами у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку, охорони та захисту законних інтересів громадян, державних і громадських організацій¹²³. Специфікою цього визначення є те, що автор, беручи за основу визнані більшістю авторів ознаки правоохоронної діяльності, доповнює їх доволі широким колом правопорушень на подолання проблем, із вчиненням яких направлена розглядувана функція держави.

Перелічені визначення дають змогу зробити висновок про те, що правоохоронній функції, як необхідному складовому елементу правоохоронних органів, характерні такі особливості: 1) є напрямком державної політики, що знаходить свій прояв у діяльності

¹²² Дудченко О. Ю. Правоохоронна функція як одна з форм реалізації державної влади. *Правова позиція*. 2019. № 3 (24). С. 105.

¹²³ Островський С. О. Поняття та функції правоохоронних органів держави. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. Вип. 1. Т. 2. С. 47.

спеціальних інституцій; 2) спрямована на захист прав, свобод та інтересів як фізичних, так і юридичних осіб, безпеки суспільства та держави; 3) суб'єктами її реалізації є спеціально уповноважені органи державної влади; 4) реалізується за допомогою форм та методів, які визначені адміністративно-правовими нормами; 5) включає можливість застосування засобів примусу у визначених законодавством процесуальних формах за наявності передбачених адміністративно-правовими нормами підстав¹²⁴.

Реалізація правоохоронної функції держави є ключовим елементом адміністративно-правового статусу правоохоронних органів як суб'єктів взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності. В правовій літературі основна дискусія точиться з приводу того, які саме елементи входять до змісту адміністративно-правового статусу. В. Люх під адміністративно-правовим статусом правоохоронного органу як суб'єкта забезпечення фінансової безпеки пропонує розуміти закріплене нормами адміністративного права положення правоохоронного органу, яке характеризується його компетенцією, повноваженнями та відповідальністю у сфері фінансової безпеки держави¹²⁵.

До структурних елементів адміністративно-правового статусу правоохоронних органів А. Стебляноко відносить такі: 1) мета, завдання та функції; 2) компетенція та повноваження; 3) юридична відповідальність; 4) організаційно-структурна побудова¹²⁶. Авторка, на відміну від В. Люха, додає до елементів адміністративно-правового статусу: мету, завдання, функції та організаційно-структурну побудову. Подібної точки зору щодо структури адміністративно-правового статусу дотримуються й Ю. Гаруст та В. Степановський, на погляд яких адміністративно-правовий статус СБУ являє собою визначене нормами адміністративного права становище СБУ серед інших правоохоронних органів як суб'єктів захисту фінансово-економічної безпеки держави, що знаходить своє

¹²⁴ Шкіндюк В. І. Правоохоронна функція як ключовий напрямок діяльності правоохоронних органів. Взаємодія громадянського суспільства з сектором безпеки і оборони: сучасні виклики: тези доповідей учасників науково-практичної конференції (м. Харків, 21 грудня 2021 р.). С. 122–124. URL: <https://library.pp-ss.pro/index.php/ndippsn20211221/article/view/shkindiuk>.

¹²⁵ Люх В. В. Адміністративно-правові засади оптимізації діяльності правоохоронних органів у сфері забезпечення фінансової безпеки держави: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя, 2021. С. 3.

¹²⁶ Стебляноко А. Адміністративно-правовий статус правоохоронних органів як суб'єктів взаємодії з фінансовими установами у сфері протидії легалізації злочинних доходів. Право і безпека. 2019. № 4 (75). С. 60–61.

закріплення в меті, завданнях, функціях, організаційній структурі, компетенції та юридичній відповідальності спецслужби¹²⁷.

В. Макарчук визначає адміністративно-правовий статус правоохоронних органів, що забезпечують формування та реалізацію державної політики у сфері національної безпеки і оборони, як сукупність суб'єктивних прав і обов'язків, закріплених нормами адміністративного права за правоохоронними органами, які безпосередньо впливають на формування та реалізацію державної політики у сфері національної безпеки і оборони держави. Структура адміністративно-правового статусу правоохоронних органів України як суб'єктів забезпечення національної безпеки і оборони держави, на думку автора, є такою: 1) мета, завдання та функції; 2) повноваження; 3) організаційно-штатна структура; 4) юридичні гарантії та юридична відповідальність¹²⁸.

Таким чином, більшість з наведених авторів мають доволі широкі погляди на елементи змісту поняття «адміністративно-правовий статус правоохоронних органів». На нашу думку, адміністративно-правовий статус правоохоронних органів в якості істотних елементів, які характеризують його місце та роль в системі тих чи інших суспільних відносин, доцільно визначити: повноваження, завдання, мету та функції, серед яких головною є втілення правоохоронної функції. Організаційна структура, правові гарантії та юридична відповідальність – також можуть бути елементами адміністративно-правового статусу окремого правоохоронного органу, які конкретизують його місце серед інших правоохоронних органів.

Розглянемо й інші елементи адміністративно-правового статусу правоохоронних органів саме як суб'єктів взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності. Порядком координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності зазначається, що суб'єктами координаційної діяльності є правоохоронні органи, на які законодавством України покладено функції здійснення дізнання, досудового слідства та проведення оперативно-розшукової діяльності, а в необхідних випадках – інші державні органи за їх згодою. Підставами для реалізації керівництвом

¹²⁷ Гаруст Ю. В., Степановський В. С. Адміністративно-правовий статус служби безпеки України як суб'єкта забезпечення фінансово-економічної безпеки держави. Прикарпатський юридичний вісник. 2019. Вип. 1 (26). С. 126.

¹²⁸ Макарчук В. В. Адміністративно-правовий статус правоохоронних органів як суб'єктів формування та реалізації державної політики у сфері національної безпеки і оборони. Правовий часопис Донбасу. 2021. № 2 (75). С. 40.

органів прокуратури координаційних повноважень є встановлені прокуратурою при здійсненні конституційних функцій проблеми у сфері протидії злочинності, які можуть бути вирішені за умови узгодження діяльності правоохоронних органів відповідного рівня та вжиття спільних заходів¹²⁹. Тобто мова йде про те, що правоохоронні органи як суб'єкти координації в сфері правоохоронної діяльності є такими, які здійснюють дізнання, досудове слідство чи проведення оперативно-розшукової діяльності в межах боротьби зі злочинністю як необхідного елементу правоохоронної діяльності.

Положення «Про координацію діяльності правоохоронних органів по боротьбі із злочинністю та корупцією» визначає, що підставами для реалізації керівництвом органів прокуратури координаційних повноважень є встановлені прокуратурою при здійсненні конституційних функцій проблеми у сфері протидії злочинності, які можуть бути вирішені за умови узгодження діяльності правоохоронних органів відповідного рівня та вжиття спільних заходів¹³⁰. З цього видно, що саме наявність проблеми у сфері боротьби із злочинністю, яка може бути усунута шляхом узгодженості дій, є необхідною умовою для реалізації координаційних повноважень органами прокуратури відповідного рівня.

Розглянемо засади координаційної діяльності, що передбачені Порядком координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності, а саме: верховенство права; законність; незалежність і рівність суб'єктів координаційної діяльності у визначенні проблем у сфері протидії кримінальним правопорушенням, ініціюванні, розробці, узгодженні та реалізації заходів, спрямованих на їх вирішення; обов'язковість виконання узгоджених заходів та контроль за їх реалізацією; системність і повнота використання різних форм координації; публічність, гласність і відкритість координаційних заходів, оприлюднення їх результатів у встановленому законодавством порядку в межах, які не суперечать вимогам законодавства про захист прав і свобод людини та громадянина, державної таємниці та іншої інформації з обмеженим доступом¹³¹. І. Печенкін робить висновок про наявність пев-

¹²⁹ Про затвердження Порядку координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності: Наказ Генерального прокурора від 08.02.2021 № 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0028905-21#Text>

¹³⁰ Там же.

¹³¹ Про затвердження Порядку координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності: Наказ Генерального проку-

них вимог стосовно правоохоронних органів як суб'єктів взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності. Зокрема, на думку автора, рівність суб'єктів координаційної діяльності передбачає відсутність головного та підпорядкованих суб'єктів, однакові права та можливості для них впливати на перебіг такої діяльності, недопущення дискримінації чи нав'язування з боку інших учасників своєї думки під час розроблення рекомендацій та здійснення заходів щодо протидії і запобігання корупції. Самостійність правоохоронного органу при реалізації узгоджених рішень означає недопущення впливу на нього інших суб'єктів координаційної діяльності, виконання ним відповідних заходів лише в тій частині і в тих межах, які належать до його компетенції. При цьому, передбачаючи певні зобов'язання, учасник координаційної діяльності сам визначає спосіб їх здійснення, потрібні для цього правові засоби з огляду на характер своєї професійної діяльності. Беручи участь у спільному прийнятті рішень, виходячи з інтересів і можливостей учасників координаційної діяльності, скерованої на підвищення ефективності боротьби зі злочинністю, керівник кожного правоохоронного органу відповідальний за виконання заходів, котрі належать до його компетенції. Персональна відповідальність керівника правоохоронного органу за виконання узгоджених рішень є необхідною умовою забезпечення високого рівня виконавчої дисципліни в усій координаційній діяльності¹³². Доцільно підкреслити, що перелічені характерні риси правоохоронних органів як суб'єктів взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності визначають специфіку їх адміністративно-правового статусу.

Таким чином, правоохоронні органи як суб'єкти взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності – це визначені законодавчими актами органи державної влади, які виконують правоохоронну функцію на основі узгодженості наданих їм адміністративно-правовими нормами повноважень щодо захисту прав, свобод та законних інтересів фізичних та юридичних осіб шляхом попередження, припинення та розкриття правопорушень, що мають зв'язок з певним регіоном. Важливими елементами, які характеризують участь правоохоронних органів у взаємодії та координації на регіональному рівні, на нашу думку, є такі: 1) їх завдання в межах

попа від 08.02.2021 № 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0028905-21#Text>

¹³² 101. Печенкін І. Координація діяльності з протидії злочинності та корупції як один із пріоритетних напрямів роботи прокурора. Віче. 2015. № 2. URL: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:DhHSb810sNkJ:https://veche.kiev.ua/journal/4546/+&cd=6&hl=ru&ct=clnk&gl=ua>

єдиної для всіх правоохоронних органів цілі – забезпечувати дотримання режиму законності та правопорядку в країні; 2) об'єктивно обумовлена необхідність вирішення проблем при реалізації правоохоронної функції держави шляхом узгодження їх діяльності та реалізації спільних заходів; 3) належність правоохоронних органів, як суб'єктів взаємодії та координації, до одного й того ж рівня реалізації своїх повноважень – певного регіону.

До особливостей адміністративно-правового статусу правоохоронних органів як суб'єктів взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному найбільш доцільно віднести наступні:

1) це органи державної влади, чиї повноваження реалізуються у певному регіоні та охоплюють визначене коло адміністративно-територіальних одиниць;

2) прив'язка їх правоохоронної діяльності до певних адміністративно-територіальних одиниць зумовлює можливість ефективного розв'язання проблем, що виникають при реалізації ними правоохоронної функції за умов оптимальної узгодженості професійної діяльності цих суб'єктів;

3) взаємодія та координація відбувається в рамках визначених адміністративно-правовими нормами повноважень правоохоронних органів, які реалізують їх у межах, віднесених до компетенції регіонів;

4) самостійність правоохоронних органів та обов'язкова участь в узгодженні взаємних дій та заходах координації для виявлення найбільш ефективних заходів і форм взаємодії та координації;

5) обов'язковість виконання узгоджених дій в процесі взаємодії та координації, а також відповідальність за додержання вимог законодавства при взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності.

2.2. Напрямки та межі взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні

Робота держави щодо забезпечення законності, правопорядку, захисту прав та свобод людини і громадянина від протиправних посягань є комплексом різноманітних цілей та методів їх досягнення, які реалізуються на всій території України. На сьогодні наша країна є однією з найбільших в Європі та об'єднує під своїм прапором регіони, кожен з яких відрізняється як історією, так і природо-географічними властивостями. Через це правоохоронна діяльність хоча і організовується централізовано, забезпечується

та проводиться саме на регіональному рівні. Існує багато механізмів та систем реалізації останньої, однак, найбільшої ефективності у правоохоронній роботі можливо досягти за умови координації та взаємодії уповноважених органів, що має свої напрями та межі.

В першу чергу варто відмітити, що взаємодія відбувається за галузями правоохоронної діяльності, зокрема: взаємодія з питань протидії злочинності; взаємодія, пов'язана із забезпечення публічної безпеки та порядку. В першому випадку мова йде про взаємодію, націлену на подолання такого найбільш негативного явища, як злочинність. Варто зауважити, що останнє має комплексний характер. Як вказують В. Голіна, Б. Головкін та М. Ю. Волуйська, злочинність – це історично обумовлене і мінливе соціальне явище, яке виявляє себе у вигляді множинності злочинів, має територіально-часовий та кількісно-якісний вимір¹³³. Цю ж позицію підтримують О. Авдєєв, А. Васильєв та О. Литвинов, які виділяють ознаки злочинності: 1) негативність явища: дане явище завдає шкоди суспільству загалом, так і конкретним його членам зокрема; 2) соціальну природу злочинності: мова йде про те, що вона існує тільки у людському суспільстві: особи, які вчиняють злочин та особи, на інтереси яких вчинюються посягання – члени суспільства; 3) кримінально-правову ознаку злочинності: оскільки злочинність є сукупністю злочинів, то при її дослідженні ми, в першу чергу, керуємось кримінальним законом, тому що і поняття злочину, і їх вичерпний перелік надається кримінальним правом. Криміналізація чи декриміналізація у праві є єдиним легальним способом зміни кола діянь, що визнаються злочинами; 4) усталеність злочинності, що означає, що вона має властивості з року в рік відновлюватися приблизно в однакових обсягах; 5) іррегулярність злочинності – відсутність внутрішніх зв'язків, тобто нові події злочинів не пов'язані з раніше вчиненими у часі й просторі; 6) територія і період часу: вивчаючи злочинність, ми досліджуємо її в межах певної території за конкретний проміжок часу і таке інше¹³⁴.

Тобто в даному випадку ми говоримо про комплексне соціальне явище, яке характеризується вчиненням окремими представниками соціуму або групами суспільно-небезпечних вчинків, ко-

¹³³ Богатирьов А. І. Вчення про злочинність та її ознаки. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2016. Вип. 1. С. 73. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apvu_2016_1_19.; Кримінологія: підручник / В. В. Голіна, Б. М. Головкін, М. Ю. Валуйська / за заг. ред. В. В. Голіни. Харків: Право. 2014. С. 55.

¹³⁴ Кримінологія: питання та відповіді. Відповідальність / О. О. Авдєєв та ін.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Литвинова. Харків: Золота миля, 2015. 323 с.

трі несуть в собі найбільш негативні наслідки, юридична відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України від 5 квітня 2001 року № 2341-III¹³⁵. Високий рівень небезпеки злочинності робить протидію їй одним з найбільш пріоритетних питань взаємодії на регіональному рівні.

Як правило, взаємодія за цим напрямом організовується та реалізується в поточній роботі уповноважених державних органів. Наприклад, відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року № 580-VIII даний центральний орган виконавчої влади у процесі своєї діяльності взаємодіє з органами правопорядку та іншими органами державної влади, а також органами місцевого самоврядування відповідно до закону та інших нормативно-правових актів. Окрім того, згідно вказаного Закону діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб. З метою визначення причин та/або умов учинення правопорушень планування службової діяльності органів і підрозділів поліції здійснюється з урахуванням специфіки регіону та проблем територіальних громад¹³⁶.

Схожі положення містяться у нормативно-правових актах, що регулюють роботу інших державних органів влади, задіяних у правоохоронній діяльності. Так, в Законі України «Про Службу безпеки України» від 25 березня 1992 року № 2229-XII, а саме у ст. 8 цього нормативного акту вказано: «Служба безпеки України взаємодіє з державними органами, підприємствами, установами, організаціями та посадовими особами, які сприяють виконанню покладених на неї завдань. Громадяни України та їх об'єднання, інші особи сприяють законній діяльності Служби безпеки України на добровільних засадах»¹³⁷.

Взаємодія з питань протидії злочинності на регіональному рівні також має місце у процесі роботи органів правоохоронного сектору за окремою лінією. Візьмемо до прикладу Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18 лютого 1992 року № 2135-XII, згідно з яким це система гласних і негласних пошукових та контррозвідувальних заходів, що здійснюються із застосу-

¹³⁵ Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25. Ст. 131.

¹³⁶ Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. Відомості Верховної ради України. 2015. № 40/41. Ст. 379.

¹³⁷ Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 № 2229-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 27. Ст. 382.

ванням оперативних та оперативно-технічних засобів. Дану систему заходів уповноважені здійснювати спеціальні оперативні підрозділи, які на сьогоднішній день мають у Національній поліції, Державному бюро розслідувань, Службі безпеки України, Державній прикордонній службі тощо. Відповідно до Закону загальним обов'язком підрозділів всіх цих органів є здійснення взаємодії між собою та іншими правоохоронними відомствами, в тому числі відповідними органами іноземних держав та міжнародних антитерористичних організацій, з метою швидкого і повного попередження, виявлення та припинення кримінальних правопорушень¹³⁸. Тобто взаємодія органів, які уповноважені на протидію злочинності, відбувається поточно, за напрямом виконання ними своїх прямих обов'язків, у тому числі за лінією оперативно-розшукової діяльності. В окремих випадках взаємодія може відбуватись з питань протидії конкретному виду злочинності, наприклад, торгівлі людьми. Закон України «Про протидію торгівлі людьми» від 20 вересня 2011 року № 3739-VI визначає взаємодію, як один з базових принципів діяльності із протидії торгівлі людьми¹³⁹. В рамках цього Кабінет Міністрів України постановою від 22 серпня 2012 року № 783 затвердив Порядок взаємодії суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, який визначає механізм взаємодії суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, процедуру здійснення ними заходів щодо надання допомоги та захисту осіб, які постраждали від торгівлі людьми, що в багатьох моментах реалізуються саме на регіональному рівні¹⁴⁰.

Іншим напрямом взаємодії за галузями правоохоронної діяльності виступає взаємодія, пов'язана із забезпеченням публічної безпеки та порядку. Як зауважує О. Батраченко, публічна безпека – стан захищеності життєво важливих для держави, суспільства та кожної окремої особи інтересів, прав, свобод людини та громадянина, який є пріоритетним завданням діяльності кожного державного органу, органу місцевого самоврядування та їх посадових осіб; публічний порядок – це стан упорядкованості публічних правовідносин та всієї публічно-правової системи, за якого кожна особа, державний орган, орган місцевого самоврядування, їх поса-

¹³⁸ Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 № 2135-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 22. Ст. 303.

¹³⁹ Про протидію торгівлі людьми: Закон України від 20.09.2011 № 3739-VI. Відомості Верховної Ради України. 2012. № 19/20. Ст. 173.

¹⁴⁰ Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2012 № 783. Офіційний вісник України. 2012. № 64. Ст. 35.

дові особи добровільно дотримуються правових та морально-етичних норм, культурних та інших соціальних правил, виконують відповідні приписи з метою досягнення публічної безпеки та загального добробуту¹⁴¹.

На відміну від протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки та порядку передбачає роботу із попередженням та запобіганням протиправної поведінки і явищам, що можуть детермінувати вчинення злочинів. Прикладом взаємодії за даним напрямом є Наказ МВС «Про затвердження Порядку організації взаємодії Національної гвардії України та Національної поліції України під час забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку» від 10 серпня 2016 року № 773. Згідно із положеннями документу, взаємодія між вказаними органами передбачає: спільні патрулювання нарядами вулиць, площ, парків, скверів, вокзалів, аеропортів, морських та річкових портів, інших публічних (громадських) місць; забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку під час проведення зборів, мітингів, вуличних походів, демонстрацій, інших масових та спортивних заходів, а також під час заходів у публічних (громадських) місцях за участю осіб, щодо яких здійснюється державна охорона; проведення спільних заходів з метою стабілізації оперативної обстановки в разі її загострення в межах території однієї чи декількох адміністративно-територіальних одиниць¹⁴².

Ще одним важливим прикладом взаємодії на регіональному рівні із забезпечення публічної безпеки та порядку виступає співпраця органів правоохоронної спрямованості та місцевого самоврядування. Так, Рішенням Кропивницької міської ради від 16 грудня 2021 року № 1063 затверджено Комплексну програму діяльності міської дружини міста Кропивницького на 2022–2024 роки. Метою документу визначено підвищення рівня забезпечення прав та свобод громадян міста, посилення контролю за станом правопорядку в громадських місцях, сприяння роботі підрозділам Національної поліції з профілактики правопорушень, виконання

¹⁴¹ Барба В.Є. Поняття публічної безпеки і порядку як об'єкта взаємодії територіальних підрозділів Національної поліції з органами місцевого самоврядування. Південноукраїнський правничий часопис. 2018. № 4. Ч. 1. С. 34.; Батраченко О.В. Адміністративно-правові засади діяльності Національної поліції України щодо забезпечення публічної безпеки і порядку: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Суми, 2017. С. 5.

¹⁴² Про затвердження Порядку організації взаємодії Національної гвардії України та Національної поліції України під час забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку: Наказ від 10.08.2016 № 773. Офіційний вісник України. 2016. № 77. Ст. 2582.

правил з питань благоустрою, підвищення ефективності реагування у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій і подій. Програмою передбачено забезпечувати взаємодію дружини зі структурними підрозділами поліції Головного управління Національної поліції в Кіровоградській області згідно з чинним законодавством. Сприяти підрозділам протидії наркозлочинності Національної поліції України з метою виявлення джерел постачання та розповсюдження наркотичних засобів, а також виявлення та взяття на облік осіб, які вживають наркотичні засоби. До основних завдань програми віднесено організацію постійного патрулювання міста спільно з працівниками поліції Головного управління Національної поліції в Кіровоградській області, патрульної поліції та Національної гвардії з метою підтримання правопорядку, запобігання адміністративним проступкам та злочинам у місті¹⁴³.

Напрями взаємодії у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні також можна класифікувати за цільовою територією здійснення, а саме: взаємодія загальнорегіонального спрямування та локального. В першому випадку мова йде про реалізацію державними органами влади комплексних заходів та процедур, які здійснюються на території всього регіону. Прикладом є Обласна комплексна програма профілактики правопорушень та боротьби зі злочинністю на 2021–2023 роки, затверджена Розпорядженням Голови Рівненської обласної державної адміністрації¹⁴⁴. Метою Програми є забезпечення ефективної реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень та боротьби із злочинністю шляхом розроблення та здійснення комплексу заходів, спрямованих на забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян, усунення причин та умов вчинення протиправних діянь, а також налагодження дієвої співпраці правоохоронних органів та місцевих органів виконавчої влади. Досягненню цієї мети сприятимуть заходи, спрямовані на: створення у громадськості нетерпимості до злочинності та фор-

¹⁴³ Про затвердження Комплексної програми діяльності міської дружини міста Кропивницького на 2022–2024 роки: рішення від 16.12.2021 № 1063 / Офіційний веб-портал Кропивницької міської ради. URL: https://www.kr-rada.gov.ua/uploads/documents/36008-rish_1063_16-12-2021.pdf.

¹⁴⁴ Про Обласну комплексну програму профілактики правопорушень та боротьби із злочинністю на 2021–2023 роки: розпорядження від 16.02.2021 № 105 / Офіційний веб-портал Рівненської обласної державної адміністрації. URL: <https://www.rv.gov.ua/npas/pro-oblasnu-kompleksnu-programu-profilaktiki-pravoporushen-ta-borotbi-iz-zlochinnistyu-na-2021-2023-roki-105-2021>.

мування правосвідомості; активізацію участі громадськості в забезпеченні правопорядку в державі; підвищення реагування на факти порушення прав, свобод і законних інтересів громадян; запобігання втягненню у злочинну діяльність нових соціальних груп, особливо неповнолітніх; протидію корупції, зменшення кримінального тиску на економічні відносини; забезпечення припинення незаконного видобутку бурштину; забезпечення безпеки дорожнього руху; обмеження незаконного обігу зброї та наркотичних засобів¹⁴⁵.

Взаємодія за локальним напрямом передбачає співпрацю у сфері правоохоронної діяльності на території окремих територіальних одиниць регіону. Прикладом подібної взаємодії є Комплексна програма з протидії поширенню наркоманії та зменшення шкоди від вживання психоактивних речовин у місті Харкові «Чисте місто» на 2019–2020 роки, затверджена Рішенням 29 сесії Харківської міської ради від 21 серпня 2019 року № 1717/19. Ключовими завданнями Програми окреслено: забезпечення ефективної реалізації державної політики у сфері протидії поширенню наркоманії; створення умов для скорочення масштабів незаконного вживання наркотиків, формування негативного ставлення до наркотиків серед молоді, вибору здорового способу життя як найвищої моральної цінності людини шляхом створення єдиної науково обґрунтованої системи первинної профілактики зловживань наркотичними та іншими психоактивними речовинами; забезпечення безпечної життєдіяльності жителів міста Харкова; сприяння соціально-психологічній реабілітації хворих на наркоманію; організація взаємодії органів місцевого самоврядування, органів державної влади та правоохоронних органів з питань профілактики наркоманії; проведення інформаційної, консультативної та роз'яснювальної роботи серед жителів міста Харкова¹⁴⁶.

Водночас, незважаючи на досить широкий спектр взаємодії у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні, що обу-

¹⁴⁵ Про Обласну комплексну програму профілактики правопорушень та боротьби із злочинністю на 2021–2023 роки: розпорядження від 16.02.2021 № 105 / Офіційний веб-портал Рівненської обласної державної адміністрації. URL: <https://www.rv.gov.ua/npas/pro-oblasnu-kompleksnu-programu-profilaktiki-pravoporushen-ta-borotbi-iz-zlochinnistyu-na-2021-2023-roki-105-2021>.

¹⁴⁶ Комплексна програма з протидії поширенню наркоманії та зменшення шкоди від вживання психоактивних речовин у місті Харкові «Чисте місто» на 2019–2020 роки: рішення від 21.08.2019 № 1717/19 / Реєстр актів Харківської міської ради. URL: <http://kharkiv.rocks/reestr/680256>.

мовлено її напрямками, співпраця має свої межі. В першу чергу, останні встановлюються законодавством України. Офіційні норми позначають можливість взаємодії, надаючи відповідним суб'єктам права та обов'язки, встановлюють напрями її реалізації, а також конкретизують, якими саме заходами, методами та засобами ці напрями необхідно реалізовувати. Відсутність нормативно-правової основи співпраці фактично не дає підстав її існування, внаслідок чого відповідні суб'єкти не можуть офіційно вступати у відносини з питань правоохоронної діяльності на регіональному рівні.

Окрім того, саме законодавством встановлюється інше обмеження – функціонал відповідних суб'єктів у правоохоронній сфері. Так, саме нормами права визначено ті завдання, функції та повноваження, якими органи державної влади та місцевого самоврядування наділені. Останні окреслюють та розмежовують поле практичної діяльності цих суб'єктів, як наслідок, в процесі взаємодії вони можуть співпрацювати виключно в рамках покладеного на них законодавством функціоналу. Наприклад, основними завданнями Національної поліції є надання поліцейських послуг у сферах: 1) забезпечення публічної безпеки і порядку; 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; 3) протидії злочинності; 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги¹⁴⁷.

В свою чергу, Державна прикордонна служба України, відповідно до Закону України «Про Державну прикордонну службу України» від 3 квітня 2003 року № 661-IV є правоохоронним органом спеціального призначення, до основних завдань якого відноситься: охорона державного кордону України на суші, морі, річках, озерах та інших водоймах з метою недопущення незаконної зміни проходження його лінії, забезпечення дотримання режиму державного кордону та прикордонного режиму; здійснення в установленому порядку прикордонного контролю і пропуску через державний кордон України та до тимчасово окупованої території і з неї осіб, транспортних засобів, вантажів, а також виявлення і припинення випадків незаконного їх переміщення; охорона суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні та контроль за реалізацією прав і виконанням зобов'язань у цій зоні інших держав, українських та іноземних юридичних і фізичних осіб, міжнародних організацій; участь у заходах, спрямованих на боротьбу з тероризмом, а

¹⁴⁷ Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. Відомості Верховної ради України. 2015. № 40-41. Ст. 379.

також припинення діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), організованих груп та злочинних організацій, що порушили порядок перетинання державного кордону України і таке інше¹⁴⁸.

Кожний із зазначених органів має відповідні структурні підрозділи на рівні регіонів, які на основі законодавства можуть співпрацювати одне з одним з різних питань в сфері правоохоронної діяльності. Водночас, подібна взаємодія здійснюється в межах функціоналу, який покладено на зазначені відомства та у жодному разі не повинна виходити за його рамки. Іншими словами, Державна прикордонна служба України взаємодіє із Національною поліцією тільки з питань, що стосуються виконання нею своїх прямих завдань і навпаки.

Спираючись на представлені особливості, наукові підходи та законодавчі положеннями, можемо вказати, що взаємодія у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні – це спеціальний формат суспільно-правових відносин між уповноваженими суб'єктами (органами влади та місцевого самоврядування), який передбачає їх добровільну та рівну співпрацю за напрямками протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки та порядку на території всього регіону або локально в межах визначених законодавством України та функціоналом даних суб'єктів.

Щодо координації, то категорія внаслідок свого вузького змісту має досить чіткі юридичні рамки та обмежене коло напрямів реалізації. Так, координація у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні здійснюється всього за двома ключовими напрямками: загально-управлінським та цільовим із протидії злочинності на території області. Їх існування обумовлено можливістю координувати роботу правоохоронного сектору на регіональному рівні виключно двома суб'єктами влади – місцевими державними адміністраціями та органами прокуратури.

Наприклад, відповідно до ст. 31 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» від 9 квітня 1999 року № 586-XIV останні при здійсненні своїх повноважень у сфері управління взаємодіють з відповідними міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади, зокрема шляхом укладення договорів у випадках, встановлених законами. Голови місцевих державних адміністрацій координують діяльність територіальних органів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади та сприя-

¹⁴⁸ Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 03.04.2003 № 661-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 27. Ст. 208.

ють їм у виконанні покладених на ці органи завдань. З питань здійснення повноважень місцевих державних адміністрацій керівники територіальних органів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади підзвітні і підконтрольні головам відповідних місцевих державних адміністрацій. Голова місцевої державної адміністрації має право порушувати перед міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади вмотивовані питання про відповідність займаних посад керівників їх територіальних органів, на підставі чого міністерство, інший центральний орган виконавчої влади повинен у місячний термін прийняти рішення та дати обґрунтовану відповідь¹⁴⁹. Тобто в своїй роботі місцеві державні адміністрації забезпечують загальну координацію всіх органів влади на території відповідного регіону, у тому числі органів правоохоронного сектору держави. Така координація відбувається в поточній роботі із реалізації загальних повноважень місцевих державних адміністрацій та в якій питання правоохоронної діяльності не визначено як основне.

Відмінним є цільовий напрям координації у сфері правоохоронної діяльності із протидії злочинності на території області, який реалізується органами прокуратури. Закон України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII визначає, що прокуратура України становить єдину систему, яка в порядку, передбаченому цим Законом, здійснює встановлені Конституцією України функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави. На прокуратуру покладаються такі функції: 1) підтримання державного обвинувачення в суді; 2) представництво інтересів громадянина або держави в суді; 3) нагляд за додержанням законів органами, що проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство; 4) нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян¹⁵⁰.

Координаційна діяльність органів прокуратури затверджена Наказом Офісу Генерального Прокурора «Про затвердження Порядку координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності» від 8 лютого 2021 року № 28. Відповідно до Наказу, Генеральний прокурор, керівники органів прокуратури, їх перші

¹⁴⁹ Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.1999 № 586-XIV. Відомості Верховної ради України. 1999. № 20. Ст. 190.

¹⁵⁰ Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 2-3. Ст. 12.

заступники та заступники відповідно до розподілу обов'язків координують діяльність правоохоронних органів відповідного рівня, у тому числі міжрегіональних, повноваження яких поширюються на декілька адміністративно-територіальних одиниць, у сфері протидії злочинності. Суб'єктами координаційної діяльності є правоохоронні органи, на які законодавством України покладено функції здійснення дізнання, досудового слідства та проведення оперативно-розшукової діяльності, а в необхідних випадках – інші державні органи за їх згодою. Підставами для реалізації керівництвом органів прокуратури координаційних повноважень є встановлені прокуратурою при здійсненні конституційних функцій проблеми у сфері протидії злочинності, які можуть бути вирішені за умови узгодження діяльності правоохоронних органів відповідного рівня та вжиття спільних заходів. Завданнями координації є:

1) розробка та впровадження у діяльність правоохоронних органів та органів прокуратури пріоритетів кримінально-правової політики, сучасних підходів до протидії злочинності;

2) визначення основних напрямів та проблем у правозастосовній і правоохоронній діяльності щодо запобігання та протидії злочинності на основі аналізу її структури, динаміки та прогнозування тенденцій, підготовка пропозицій щодо шляхів вирішення відповідних проблем із метою сприяння у виконанні завдань кримінального провадження;

3) розробка, узгодження і реалізація спільних заходів, спрямованих на запобігання, виявлення, розкриття, припинення та розслідування кримінальних правопорушень, причин та умов, які сприяли їх вчиненню;

4) підготовка пропозицій щодо вдосконалення законодавства у сфері протидії злочинності¹⁵¹.

Таким чином, координація цільова, що реалізується органами прокуратури, має більш структурований вигляд, коло конкретних цілей та, що найбільш головне, визначений суб'єктний склад. Її здійснення відбувається не як частина загальної роботи прокурорських органів, а окремо визначений сектор їх функціонування, забезпечений не тільки на законодавчому, але й підзаконному рівні відомчими актами з питань діяльності прокуратури.

Що стосується меж координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні, то вони, враховуючи обмежене

¹⁵¹ Про затвердження Порядку координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності: Наказ Генерального прокурора від 08.02.2021 № 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0028905-21#Text>

коло суб'єктів побудови та реалізації такого формату суспільних відносин, пов'язані із повноваженнями місцевих державних адміністрацій та органів прокуратури. Так, повноваження перших консолидовано представлені ст. 25 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» від 9 квітня 1999 року № 586-XIV, що має назву «Повноваження в галузі забезпечення законності, правопорядку, прав і свобод громадян». Згідно із положеннями останньої, дані місцеві органи виконавчої влади, обласного та іншого рівня:

- 1) забезпечують здійснення заходів щодо охорони громадської безпеки, громадської безпеки і порядку, боротьби зі злочинністю;
- 2) забезпечують розгляд звернень громадян та їх об'єднань, контролюють стан цієї роботи в органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в організаціях і установах, розташованих на відповідній території;
- 3) забезпечують виконання законодавства щодо національних меншин і міграції, про свободу думки і слова, свободу світогляду і віросповідання;
- 4) оголошують у разі стихійного лиха, аварій, катастроф, епідемій, епізоотій, пожеж, інших надзвичайних подій зони надзвичайної ситуації;
- 5) здійснюють передбачені законодавством заходи, пов'язані з підтриманням у них громадської безпеки і порядку, врятуванням життя людей, захистом їх здоров'я і прав, збереженням матеріальних цінностей;
- 6) погоджують проект плану проведення потенційно небезпечних заходів в умовах присутності цивільного населення за участю особового складу Збройних Сил України, інших військових формувань та правоохоронних органів з використанням озброєння і військової техніки;
- 7) взаємодіють з органами військового управління під час планування та проведення таких заходів з метою запобігання і недопущення надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків;
- 8) розглядають справи про адміністративні правопорушення, віднесені до їх відання, утворюють адміністративні та спостережні комісії, координують їх діяльність;
- 9) забезпечують здійснення заходів щодо соціальної адаптації осіб, які відбували покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк і таке інше¹⁵².

Отже, межі координаційної діяльності місцевих державних адміністрацій у правоохоронній сфері є досить широкими, але передбачають в більшій мірі організаційно-управлінську роль останніх у протидії правопорушенням та детермінуючим їх факторам, що може виражатись у формуванні та виданні нормативних актів регіонального значення; розробленні та підписанні спільних

¹⁵² Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.1999 № 586-XIV. Відомості Верховної ради України. 1999. № 20. Ст. 190.

програм із іншими суб'єктами правоохоронного сектору області; організації заходів із забезпечення публічного порядку та безпеки; створення координаційних груп та рад з питань правоохоронної діяльності на території області і таке інше. Прикладом є Розпорядження Харківської обласної державної адміністрації «Про затвердження персонального складу обласної Координаційної ради з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання насильству в сім'ї та протидії торгівлі людьми» від 29 квітня 2021 року № 289, до складу якої увійшли представники рівно як багатьох органів правоохоронного сектору харківського регіону, так і цивільних державних організацій, підприємств та установ¹⁵³. Тобто місцеві державні адміністрації забезпечують координацію комплексно, враховуючи особливості регіону та регіональної політики; забезпечуючи проведення взаємоузгоджених заходів не тільки відомствами «силової» направленості, але й цивільними; консолідуючи ресурси на подолання протиправних проявів всіх видів та форм, а також детермінантів їх виникнення.

В свою чергу, органи прокуратури забезпечують координацію за відповідним цільовим напрямом та володіють нормативно-визначеними інструментами її здійснення. В даному випадку межі роботи прокуратури більш орієнтовані, адже це система відомств правоохоронного сектору безпосередньо, а не регіонального управління в цілому. Так, основною формою координації, згідно з Наказом Офісу Генерального Прокурора «Про затвердження Порядку координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності» від 8 лютого 2021 року № 28 є проведення координаційних нарад із керівниками правоохоронних органів. Координація може здійснюватися також в інших формах: 1) проведення спільних нарад з керівництвом правоохоронних та інших державних органів; 2) створення міжвідомчих робочих груп; 3) здійснення спільних виїздів у регіони для проведення узгоджених дій, перевірок і надання допомоги правоохоронним органам у протидії злочинності; 4) обмін аналітичною інформацією з питань протидії злочинності, проведення спільних аналітичних досліджень; 5) розробка спільних наказів, а також підготовка листів інформаційного характеру і документів організаційного та мето-

¹⁵³ Про затвердження персонального складу обласної Координаційної ради з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання насильству в сім'ї та протидії торгівлі людьми: розпорядження від 29.04.2021 № 289 / Офіційний веб-портал Харківської обласної державної адміністрації. URL: <https://kharkivoda.gov.ua/dokumenty/rozporyadzhennya/3232/3288/108986?sv>.

дичного спрямування; 6) розробка і забезпечення виконання спільних планів із запобігання, виявлення та припинення кримінальних правопорушень, усунення причин та умов, які сприяли їх вчиненню; 7) взаємне використання можливостей з підготовки і навчання кадрів, організація та проведення спільних тренінгів, семінарів, конференцій та інших заходів із метою підвищення кваліфікації працівників органів прокуратури та правоохоронних органів; 8) розробка пропозицій з питань удосконалення системи кримінальної юстиції та правового регулювання у сфері протидії злочинності; 9) ініціювання проведення наукових досліджень у сфері протидії злочинності. За наявності підстав керівництвом органів прокуратури за участі правоохоронних та інших державних органів відповідного рівня можуть проводитися інші узгоджені заходи у встановленому законодавством порядку. Вибір та періодичність здійснення заходів із координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності забезпечується керівництвом відповідного органу прокуратури з урахуванням пропозицій керівництва правоохоронних органів, а також сукупності об'єктивних чинників, які характеризують стан, структуру, динаміку злочинності, інших факторів, що впливають на вчинення кримінальних правопорушень¹⁵⁴.

Таким чином, проведене наукове дослідження дає змогу констатувати, що координація у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні – це особлива форма суспільно-правових відносин між органами влади на регіональному рівні, яка передбачає організаційно-управлінське верховенство місцевих державних адміністрацій та обласних органів прокуратури в межах, наданих їм законодавством повноважень у питаннях забезпечення роботи правоохоронного сектору окремого регіону за загальним управлінським напрямом та цільовим із протидії злочинності на території області.

Отже, проведений аналіз довів, що взаємодія та координація у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні мають цілком різний зміст та передбачають відмінні особливості побудови суспільних відносин із власним суб'єктним складом, що також підтверджується напрямками та межами обох категорій.

¹⁵⁴ Про затвердження Порядку координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності: Наказ Генерального прокурора від 08.02.2021 № 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0028905-21#Text>

2.3. Адміністративно-правові форми та методи взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні

Забезпечення прав і свобод людини і громадянина – є важливим завданням будь-якої сучасної, демократичної та соціально спрямованої держави. Задля цього у системі державних інституцій функціонують спеціальні суб'єкти – правоохоронні органи, до обов'язків яких входить реалізація правоохоронної функції держави. Разом із тим, жоден правоохоронний орган не може самостійно вирішити всі нагальні проблеми у відповідній сфері, а тому важливим є налагодження ефективної взаємодії та координації їх діяльності. При цьому відповідна взаємодія може реалізовуватись у різних формах, реалізація яких вимагає застосування певного набору методів.

У тлумачному словнику української мови поняття «форма» тлумачиться як: тип, будова, спосіб організації чого-небудь; зовнішній вияв якого-небудь явища, пов'язаний з його сутністю, змістом; спосіб існування змісту, його внутрішня структура, організація і зовнішній вираз; спосіб здійснення, виявлення будь-якої дії¹⁵⁵. Тоді як методом визнається спосіб пізнання явищ природи та суспільного життя; прийом або система прийомів, що застосовується в якій-небудь галузі діяльності (науці, виробництві тощо); спосіб дії¹⁵⁶. Економічний словник характеризує форму (лат. forma – вигляд, різновид, устрій, вид, тип) як структуру відповідних процесів, а також порядок чогось; метод – як спосіб досягнення якої-небудь мети, вирішення конкретного завдання або ж сукупність прийомів освоєння дійсності¹⁵⁷. У найбільш узагальненому вигляді форму можна розглядати в якості зовнішнього виразу реалізації певної діяльності, а методи – як певні прийоми відповідної діяльності.

В теорії адміністративного права термін «форма» розглядається як вид, будь-який зовнішній вияв певного змісту, форми управління – це шляхи здійснення такого цілеспрямованого впливу, тобто форми управління показують, як практично здійснюється

¹⁵⁵ Словник української мови: в 11 т. Т. 10: Т-Ф / АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні; редкол.: І. К. Білодід (голова) та ін.; ред. тому: А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк. Київ: Наукова думка, 1979. С. 617.

¹⁵⁶ Словник української мови: в 11 т. Т. 4: І-М / АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні; редкол.: І. К. Білодід (голова) та ін.; ред. тому: А. А. Бурячок, П. П. Доценко. Київ: Наукова думка, 1973. С. 692.

¹⁵⁷ Осовська Г. В. Економічний словник. / Г. В. Осовська, О. О. Юшкевич, Й. С. Завадський. Київ: Кондор, 2007. С. 184.

управлінська діяльність¹⁵⁸. Розуміння адміністративної форми як зовнішнього виразу управлінської діяльності знаходить своє більш повне розкриття у різноманітних проявах такої діяльності. Наприклад, під формами адміністративно-правового регулювання інвестиційної діяльності М. Бліхар розуміє зовнішнє вираження управлінських відносин органів виконавчої влади, що здійснюється ними відносно осіб, які вкладають майнові та інтелектуальні цінності в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою впорядкування цієї діяльності¹⁵⁹.

Адміністративно-правові форми діяльності правоохоронних органів України, що є суб'єктами забезпечення фінансово-економічної безпеки держави, О. Резнік визначає як сукупність зовнішньо виражених дій чи рішень співробітників правоохоронних органів України, вчинених чи прийнятих ними в межах національного законодавства з метою сприяння ефективному виконанню покладених на них законом завдань щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки держави¹⁶⁰. Адміністративно-правові форми діяльності тих чи інших суб'єктів безпосередньо витікають із зовнішніх проявів реалізації наданих ним правовими нормами повноважень.

Розглянемо адміністративно-правові форми взаємодії та координації в сфері правоохоронної діяльності. Під адміністративно-правовими формами взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні А. Русецьким запропоновано розуміти визначений нормами чинного законодавства зовнішній вираз практичної діяльності правоохоронних органів, яка спрямована на те, щоб забезпечити ефективну спільну роботу відповідних правоохоронних органів на регіональному рівні задля досягнення конкретної, чітко встановленої мети¹⁶¹. Форма взаємодії як теоретична конструкція визначається як елемент її механізму, що визначає сукупність організаційних заходів, межі та осо-

¹⁵⁸ Адміністративне право: підручник / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), В. М. Гарашук, В. В. Богущий та ін.; за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гарашука, В. В. Зуй. Харків: Право, 2010. С. 132.

¹⁵⁹ Бліхар М. М. Адміністративно-правові форми та методи регулювання інвестиційної діяльності. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. 2013. Вип. 3. С. 172.

¹⁶⁰ Резнік О. М. Адміністративно-правові засади діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Суми, 2019. С. 8.

¹⁶¹ Русецький А. А. Адміністративно-правове забезпечення взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні в Україні: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2019. С. 8.

бливості їх формування та здійснення, що закріплюються в правових, програмних або договірних документах суб'єктів спільної діяльності¹⁶².

Під адміністративно-правовими формами взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами, на думку А. Полянського, найбільш доцільно розуміти визначений нормами чинного законодавства зовнішній прояв практичної діяльності досліджуваних суб'єктів, яка спрямована на досягнення спільної мети – проведення якісної, неупередженої та справедливої експертизи¹⁶³. До переліку ключових адміністративно-правових форм взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами найбільш доцільно, на думку А. Полянського, відносити наступні: нормотворчість; видання індивідуальних нормативно-правових актів; планування спільної діяльності сторонами взаємодії; проведення спільних нарад, науково-практичних конференцій; надання консультацій. Перелік цих форм, як вважає автор, не є вичерпним, адже важливим завданням законодавця та власне сторін взаємодії є розробка та запровадження нових адміністративно-правових форм, застосування яких дозволить якісно покращити дані правовідносини¹⁶⁴.

Різні напрямки правоохоронної діяльності різняться й колом форм взаємодії при її реалізації. І. Колінко та А. Ханькевич називають такі форми взаємодії працівників внутрішньої безпеки: спільний аналіз оперативної обстановки; обмін актуальною інформацією; спільне планування оперативно-розшукових заходів (далі – ОРЗ) і слідчих дій; спільне здійснення ОРЗ; здійснення ОРЗ за допомогою оперативно-технічних підрозділів СБУ; використання можливостей конфіденційних джерел інформації; видання спільних оглядів, методичних рекомендацій, спеціальних нормативних документів тощо¹⁶⁵.

¹⁶² Мамчур Л. О. Адміністративно-правові засади взаємодії правоохоронних органів України з публічними інституціями: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2019. С. 5.

¹⁶³ Полянський А. О. Адміністративно-правові засади взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Суми, 2021. С. 215.

¹⁶⁴ Полянський А. Адміністративно-правові форми та методи взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами. Актуальні проблеми правознавства. 2017. № 1. Т. 2. С. 43–45.

¹⁶⁵ Колінко І. О., Ханькевич А. М. Роль і місце відомчої та зовнішньої взаємодії в діяльності підрозділів внутрішньої безпеки під час протидії злочинності у сфері службової діяльності. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2015. № 1. С. 262.

Формами взаємодії МВС України з іншими державними органами, які забезпечують державний контроль сфери обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, на думку О.Шевчука, є: 1) інформування; 2) консультування; 3) партнерство та співробітництво тощо. Перспективним є реалізація взаємодії та координації державних органів щодо забезпечення державного контролю в сфері обігу наркотичних засобів в наступних формах: спільний аналіз обстановки; визначення і формулювання завдань взаємодії; спільне планування взаємодії; вироблення спільних заходів з інформаційного забезпечення взаємодії; надання взаємної допомоги наявними силами і засобами; виявлення, узагальнення і розповсюдження передового досвіду спільної діяльності; аналіз і підведення підсумків спільної діяльності¹⁶⁶.

В літературі називають такі форми взаємодії суб'єктів профілактики правопорушень: 1) спільне вивчення стану злочинності та інших правопорушень на території обслуговування; 2) розроблення і вживання спільних заходів із запобігання злочинам; 3) спільні перевірки стану боротьби зі злочинністю на окремих об'єктах; 4) спільні виїзди до населених пунктів, навчальних закладів, на підприємства для подання допомоги в запобіганні злочинам; 5) підвищення кваліфікації осіб, які здійснюють попереджувальну діяльність; 6) обговорення результатів вживання заходів із запобігання правопорушень; 7) обмін інформацією, що становить взаємний інтерес¹⁶⁷. Перелічені форми взаємодії охоплюють доволі широке коло дій, які мають зокрема й координаційний характер, оскільки спрямовані на визначення та конкретизацію завдань відповідних правоохоронних органів.

Деякі дослідники акцентують увагу на організаційних та процесуальних різновидах форм взаємодії в сфері правоохоронної діяльності. І. Колінко та А. Ханькевич наголошують на тому, що організаційно-правові форми взаємодії передбачають створення організаційних структур, на які покладається організація взаємодії в цілому або на окремих напрямках роботи; нормативне визначення її процедурних аспектів та участь у розробці проектів нормативно-правових актів, що подаються на розгляд до вищих органів держави. Реалізація оперативно-тактичних форм взаємодії має

¹⁶⁶ Шевчук О. М. Взаємодія та координація органів державної влади щодо забезпечення державного контролю у сфері обігу наркотичних засобів та психотропних речовин. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. 2014. № 8. С. 129.

¹⁶⁷ Курс кримінології: Особлива частина: підручник: у 2 кн. / М. В. Корнієнко, Б. В. Романюк, І. М. Мельник та ін.; за заг. ред. О. М. Джужи. Київ: Юрінком Інтер, 2001. С. 231.

на меті вирішення конкретних завдань із протидії злочинності шляхом проведення (участі в проведенні) дій тактичного характеру¹⁶⁸. А відтак, запропоновані авторами оперативно-тактичні форми взаємодії мають процесуальний характер, що знаходять свій вияв у вчиненні необхідних процесуальних дій, регламентованих нормами процесуального законодавства.

О. Крижановська також розглядає процесуальні та організаційні форми взаємодії в сфері забезпечення правопорядку, так, до основних процесуальних форм взаємодії авторка відносить: 1) створення спільних слідчих груп; 2) проведення оперативно-розшукових заходів; 3) повідомлення слідчому про підсумки проведення розшукових дій щодо встановлення особи, яка вчинила злочин; 4) взаємодія слідчого, органів дізнання із працівниками органів оперативно-розшукової діяльності з метою проведення оперативно-розшукових заходів; 5) застосування заходів, спрямованих на гарантування безпеки учасників кримінального судочинства. Серед організаційних форм взаємодії О. Крижановська називає: проведення координаційних нарад керівників правоохоронних органів; обмін інформацією з питань протидії злочинності та забезпечення правопорядку; проведення спільних цільових заходів для виявлення та припинення злочинів і порушень правопорядку, а також усунення причин та умов, які сприяють їх учиненню; проведення спільних семінарів, конференцій, курсів підвищення кваліфікації¹⁶⁹. Таким чином, авторка до форм взаємодії відносить і форми координації, вочевидь розуміючи останню як певний різновид взаємодії.

Доцільно зазначити, що нормативно-правове забезпечення форм взаємодії у сфері правоохоронної діяльності здійснюється на рівні відомчих нормативно-правових актів, націлених на врегулювання конкретного напрямку правоохоронної діяльності. Інструкція про взаємодію правоохоронних органів у сфері боротьби з організованою злочинністю визначає такі форми взаємодії: проведення спільного аналізу стану, структури організованої злочинності, причин і умов, що сприяють діяльності організованих груп, прогнозування тенденцій поширення організованої злочинності;

¹⁶⁸ Колінко І. О., Ханькевич А. М. Роль і місце відомчої та зовнішньої взаємодії в діяльності підрозділів внутрішньої безпеки під час протидії злочинності у сфері службової діяльності. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2015. № 1. С. 264–265.

¹⁶⁹ Крижановська О. В. Форми реалізації взаємодії національної поліції з органами публічної влади у сфері забезпечення правопорядку. Право та державне управління. 2020. № 1. Т.1. С. 80.

обмін оперативною інформацією, що становить інтерес для боротьби з організованою злочинністю; розроблення й реалізація спільних програм, планів у сфері боротьби з організованою злочинністю; створення робочих груп для підготовки законопроектів, пропозицій про зміни й доповнення до законодавства; проведення узгоджених оперативно-розшукових, профілактичних та інших заходів; підготовка й проведення спільних колегій, нарад, семінарів з питань вдосконалення взаємодії; розроблення навчальних програм та проведення занять у системі професійної підготовки; удосконалення міжнародного співробітництва у сфері боротьби з організованою злочинністю; інформування громадськості про результати діяльності у сфері боротьби з організованою злочинністю¹⁷⁰.

Підсумовуючи викладене стосовно форм взаємодії в сфері правоохоронної діяльності, можна виокремити такі види форм взаємодії у сфері правоохоронної діяльності: організаційні, процесуально-оперативні, координаційно-нарадчі, методологічно-наукові, інформаційні та інші. Разом із цим різні напрямки правоохоронної діяльності вимагають відповідних цим напрямкам форм взаємодії.

Адміністративно-правові форми координації у сфері правоохоронної діяльності визначаються низкою підзаконних нормативно-правових актів. Основні принципи координації, як базові засади її впровадження визначені Порядком координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності, а саме: верховенство права; законність; незалежність і рівність суб'єктів координаційної діяльності у визначенні проблем у сфері протидії кримінальним правопорушенням, ініціюванні, розробці, узгодженні та реалізації заходів, спрямованих на їх вирішення; обов'язковість виконання узгоджених заходів та контроль за їх реалізацією; системність і повнота використання різних форм координації; публічність, гласність і відкритість координаційних заходів, оприлюднення їх результатів у встановленому законодавством порядку в межах, які не суперечать вимогам законодавства про захист прав і свобод людини та громадянина, державної таємниці та іншої інформації з обмеженим доступом¹⁷¹. Перелічені

¹⁷⁰ Про затвердження Інструкції про взаємодію правоохоронних органів у сфері боротьби з організованою злочинністю: Наказ Міністерства внутрішніх справ України та Центрального управління Служби безпеки України від 10.06.2011 № 317/235. Офіційний вісник України. 2011. № 53. Ст. 2139.

¹⁷¹ Про затвердження Порядку координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності: Наказ Генерального проку-

принципи визначають основні вимоги щодо форм та методів взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності, а саме: необхідність використовувати всі можливі, передбачені адміністративно-правовими нормами форми та методи взаємодії та координації, які впливають із змісту адміністративно-правового статусу відповідних суб'єктів; по-друге, безпосередня участь суб'єктів у визначенні форм та методів взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності; по-третє, комплексність та оптимальність при виборі відповідних форм та методів взаємодії та координації; по-четверте, поєднання необхідності забезпечення публічного доступу до інформації про форми та методи взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності із виконанням вимог чинного законодавства про захист прав і свобод людини та громадянина, державної таємниці та іншої інформації з обмеженим доступом.

Порядком координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності основною формою координації визначено проведення координаційних нарад із керівниками правоохоронних органів. Також зазначається, що координація може здійснюватися і в інших формах: проведення спільних нарад з керівництвом правоохоронних та інших державних органів; створення міжвідомчих робочих груп; здійснення спільних виїздів у регіони для проведення узгоджених дій, перевірок і надання допомоги правоохоронним органам у протидії злочинності; обмін аналітичною інформацією з питань протидії злочинності, проведення спільних аналітичних досліджень; розробка спільних наказів, а також підготовка листів інформаційного характеру і документів організаційного та методичного спрямування; розробка і забезпечення виконання спільних планів із запобігання, виявлення та припинення кримінальних правопорушень, усунення причин та умов, які сприяли їх вчиненню; взаємне використання можливостей з підготовки і навчання кадрів, організація та проведення спільних тренінгів, семінарів, конференцій та інших заходів із метою підвищення кваліфікації працівників органів прокуратури та правоохоронних органів; розробка пропозицій з питань удосконалення системи кримінальної юстиції та правового регулювання у сфері протидії злочинності; ініціювання проведення наукових досліджень у сфері протидії злочинності. За наявності підстав керівництвом органів прокуратури за участі правоохоронних та інших державних органів відповідного рівня можуть проводитися інші

узгоджені заходи у встановленому законодавством порядку¹⁷². Таким чином, Порядок координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності не надає виключного переліку форм такої координації. Слід зазначити, що у Положенні «Про координацію діяльності правоохоронних органів по боротьбі із злочинністю та корупцією»¹⁷³ форми координації практично співпадають, разом із цим окремі форми не увійшли до вищенаведеного переліку форм, передбачених Порядком координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності. Зокрема, до нього не увійшло вивчення позитивного досвіду з питань запобігання і протидії злочинності та корупції, впровадження його в практичну діяльність правоохоронних органів, проте така форма може бути реалізована при наявності необхідних підстав. Як зазначає В. Єднак, на практиці більшість із цих форм координації не використовуються. До ефективності основної форми координації – проведення координаційної наради керівників правоохоронних органів – автор також висловлює низку зауважень, як-то: поверховий підхід до обговорення проблемних питань і небажання суб'єктів заглиблюватися в їх сутність; відсутність конкретики в прийнятих рішеннях, які досить часто зводяться до констатації й без того відомих обставин і цитування законодавчих положень¹⁷⁴.

Доцільно вказати на доволі детальну правову регламентацію процедурних елементів реалізації окремих форм координації в сфері правоохоронної діяльності. Порядком координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності визначаються: підготовка, порядок організації та проведення координаційних нарад; встановлюється рівність прав усіх учасників координаційної наради при обговоренні питань порядку денного; порядок ухвалення постанови координаційної наради; принцип її обов'язковості тощо. Також Порядок визначає особливості проведення спільних нарад керівників правоохоронних та інших державних

¹⁷² Про затвердження Порядку координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності: Наказ Генерального прокурора від 08.02.2021 № 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0028905-21#Text>

¹⁷³ Про затвердження Положення «Про координацію діяльності правоохоронних органів по боротьбі із злочинністю та корупцією»: Наказ Генерального прокурора України та керівників правоохоронних органів від 26.04.2012 № 43/375/166/353/284/241/290/256. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0043900-12#Text>

¹⁷⁴ Єднак В. М. Шляхи вдосконалення форм і методів взаємодії органів прокуратури України з іншими правоохоронними органами держави. Прикарпатський юридичний вісник. 2019. Вип. 4 (29). С. 175.

органів, створення та форми діяльності міжвідомчих робочих груп, мету та специфіку обміну аналітичною інформацією та проведення спільних аналітичних досліджень¹⁷⁵. Разом із цим Порядок не регламентує особливості здійснення інших передбачених ним форм координації.

Вочевидь правова регламентація форм координації в сфері правоохоронної діяльності потребує вдосконалення. Так, В. Гриценко пропонує визначити можливість проведення таких автоматизованих і електронних форм координації, як здійснення спільних негласних слідчих дій дистанційно, та ін. Також, на погляд автора, доцільно передбачити можливість одночасного дислокування декількох оперативних підрозділів органів внутрішніх справ із однаковим комплексом наданих їм повноважень у цій частині, а також коригування почергового здійснення ними своїх функцій¹⁷⁶. Крім цього, В. Гриценко вважає недоліком те, що на здійснення таких координаційних дій, як спільні виїзди, законодавство не надає правових підстав для правоохоронних органів. Так, для забезпечення тимчасового доступу до речей та документів із їх вилученням слідчий суддя постановляє ухвалу, де вказує конкретне ім'я та прізвище особи, яка має право на таке вилучення. Але на практиці виникають ситуації, коли для попередження вчинення злочину, запобігання приховуванню речей та документів працівникам правоохоронних органів слід виїжджати групою і здійснювати одночасне вилучення речей та (або) документів. Однак, вказана група може і не здійснити такого вилучення одночасно у зв'язку з тим, що в ухвалі зазначається конкретне ім'я особи, яка має право здійснювати такі дії¹⁷⁷. Перелічені пропозиції можуть бути враховані при подальшому впорядкуванні правової основи координації в сфері правоохоронної діяльності, у тому числі шляхом доповнення форм координації та більш детальній адміністративно-процесуальній регламентації порядку їх реалізації.

Слід зазначити справедливості думки про те, що фактично і взаємодія, і координація здійснюються в однакових формах, які залежно від погляду можна назвати і координаційними, і формами взаємодії. Координація та взаємодія, ці два елементи є взаємо-

¹⁷⁵ Про затвердження Порядку координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності: Наказ Генерального прокурора від 08.02.2021 № 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0028905-21#Text>

¹⁷⁶ Гриценко В. Г. Напрями вдосконалення взаємодії та координації правоохоронних органів як головних суб'єктів правоохоронної системи. Науковий вісник публічного та приватного права. 2017. Вип. 4. С. 118–119.

¹⁷⁷ Там же.

пов'язаними і в комплексі сприяють вирішенню проблемних питань¹⁷⁸.

Розглянемо адміністративно-правові методи взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні. Якщо форма у загальному вигляді передає зовнішній прояв тієї чи іншої дії, то метод розкриває прийоми та способи реалізації таких дій. Так К. Білько методами адміністративно-правового регулювання організації та діяльності нотаріату називає способи здійснення владно-організуючого впливу органів виконавчої влади загалом, і відповідних органів юстиції, зокрема, в межах їх повноважень на суб'єкти системи нотаріату¹⁷⁹. А. Нашинець-Наумова виділяє такі ознаки адміністративних (прямих) методів регулювання: директивність, наказовий характер, однозначність команд, які не залишають можливості вибору варіантів, наявність великого апарату, контролюючого виконання команд, пряму дію на волю підлеглих¹⁸⁰. О. Резнік під адміністративно-правовими методами діяльності правоохоронних органів України, що є суб'єктами забезпечення фінансово-економічної безпеки держави, пропонує розуміти визначені національним законодавством способи і прийоми цілеспрямованого впливу правоохоронних органів України щодо усунення причин скоєння фінансово-економічних правопорушень і безпосередньо запобігання скоєнню останніх, а в разі їх вчинення – припинення, розслідування та притягнення винних осіб до відповідальності з метою відшкодування шкоди, завданої фінансово-економічним інтересам держави¹⁸¹.

А. Боровик та М. Макаренко у своєму науковому дослідженні дійшли до висновку, що адміністративно-правові методи – це передбачені законом засоби, способи та прийоми практичного здійснення владно-організаційного впливу уповноважених суб'єктів, в межах компетенції, на конкретних суб'єктів, об'єкти чи суспільні відносини для виконання визначених завдань та досягнення ба-

¹⁷⁸ Гаруст Ю. В., Мельник В. І. Правоохоронні органи на захисті економічної безпеки України: адміністративно-правовий аспект: монографія. Суми: «Мрія», 2019. С.265.

¹⁷⁹ Білько К. Ф. Форми і методи адміністративно-правового регулювання організації та діяльності нотаріату. Правова держава. 2015. Вип. 26. С. 545.

¹⁸⁰ Нашинець-Наумова А. Ю. Методи адміністративно-правового регулювання діяльності корпорацій в Україні. Юридичний вісник. 2012. № 2 (23). С. 57.

¹⁸¹ Резнік О. М. Адміністративно-правові засади діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Суми, 2019. С. 7-8.

жаної мети. При цьому адміністративно-правові методи, на думку авторів, мають відповідати таким вимогам: 1) мають здатність формувати та забезпечувати реалізацію правозахисних впливів; 2) мають бути різними і пристосованими до широкого використання; 3) мають бути реальними та гнучкими¹⁸².

Підсумовуючи наведене, доцільно вказати, що для адміністративно-правових методів характерними є їх адміністративно-правове регулювання, організуюче-управлінський характер, націленість на практичну реалізацію прав та обов'язків їх носіїв. Як справедливо зазначає В. Мозгова, кожен орган у межах своєї компетенції діє притаманними йому прийомами і методами в єдиному напрямі для досягнення поставленої мети одночасно з іншими органами згідно з розробленою програмою або планом узгоджених заходів із протидії злочинності та корупції¹⁸³. Подібну думку висловлює й О. Полянський, який під методами взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами розуміє визначену нормами чинного законодавства системну сукупність інструментів та засобів, які використовують у своїй діяльності суб'єкти досліджуваної взаємодії, задля реалізації відповідних правовідносин¹⁸⁴. До методів взаємодії автор відносить такі: владних приписів; контрольно-наглядовий метод; економічні методи; інформаційний метод¹⁸⁵. Слід погодитися з тим, що методи, які реалізуються при взаємодії та координації в сфері правоохоронної діяльності, безпосередньо залежать від повноважень та компетенції суб'єктів їх реалізації.

Методи взаємодії та координації розкривають специфіку реалізації цієї діяльності в сфері правоохоронної діяльності. Під методами взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні А. Русецьким запропоновано розуміти сукупність прийомів та способів, які використовують правоохоронні органи для того, щоб вплинути на відповідні правовідноси-

¹⁸² Боровик А. В., Макаренко М. М. Поняття, сутність та класифікація адміністративно-правових методів діяльності національної поліції України. *Juris Europensis Scientia*. 2021. Вип. 1. С. 62–63.

¹⁸³ Мозгова В. А. Поняття та рівні координації діяльності правоохоронних органів із протидії злочинності та корупції. *Часопис Київського університету права*. 2013. № 2. С. 290.

¹⁸⁴ Полянський А. О. Адміністративно-правові засади взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Суми, 2021. С. 221.

¹⁸⁵ Полянський А. О. Адміністративно-правові форми та методи взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами. *Актуальні проблеми правознавства*. 2017. № 1. Т. 2. С. 45–46.

ни з метою забезпечення ефективної взаємодії між собою, та як результат створити умови для якісного здійснення ними їх спільної діяльності¹⁸⁶. Погоджуючись з авторською думкою, доцільно додати, що методи взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні залежать від конкретних форм.

Отже, адміністративно-правові методи взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні доцільно розглядати як сукупність прийомів, способів та засобів реалізації конкретних адміністративно-правових форм щодо забезпечення узгодженої роботи уповноважених на здійснення правоохоронної діяльності суб'єктів. На основі аналізу вищеназваних форм взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів можна виокремити такі методи їх реалізації, як: адміністративно-нормативний, інформаційно-аналітичний, організаційний, методологічні, оперативно-тактичні тощо.

Представляється, що вибір тих чи інших форм та методів взаємодії та координації залежить: по перше, від повноважень конкретних правоохоронних органів; по-друге, від конкретних цілей та завдань, які мають бути досягнуті в процесі взаємодії та координації.

Певну специфіку щодо форм і методів взаємодії та координації в сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні мають цілі та завдання відповідної взаємодії та координації. А. Русецький метою координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні називає: планування, контроль і забезпечення спільної роботи створених та функціонуючих відповідно до законодавства України державних правоохоронних органів (Служби Безпеки України, Національної поліції України, Державної фіскальної служби України, Прокуратури тощо) щодо реалізації спільних зусиль в сфері профілактики правопорушень та протидії ним в межах регіону. Досягнення цієї мети передбачає виконання наступних завдань: визначення ключових напрямів правоохоронної діяльності з урахуванням особливостей регіону, стану правопорядку в межах його території, рівня злочинності тощо; системного проведення нарад між керівництвом регіональних підрозділів правоохоронних органів та територіальних органів виконавчої влади і місцевого самоврядування з питань підвищення ефективності роботи в сфері протидії, попередження та припинення правопорушень; визначення та прийняття спільних планів взаємодії;

¹⁸⁶ Русецький А. А. Адміністративно-правове забезпечення взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні в Україні: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2019. С. 12.

формування колегіального органу, який би здійснював контроль та забезпечував ефективну взаємодію діяльності правоохоронних відомств; розробку та представлення пропозицій щодо вдосконалення нормативно-правового регламенту координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні¹⁸⁷. Таким чином, мета та завдання обумовлюють вибір й відповідних форм координації, наприклад, вирішення такого завдання, як визначити ключові напрямки правоохоронної діяльності з урахуванням особливостей конкретного регіону представляється досить складним без проведення міжвідомчих нарад за участю керівників правоохоронних органів, органів виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Метою взаємодії діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні А. Русецький визначає: протидію, попередження та припинення правопорушень на території конкретного регіону, а також відновлення порушених прав та законних інтересів громадян та юридичних осіб. При цьому до основних завдань взаємодії правоохоронних органів на регіональному рівні автор відносить: постійний обмін інформацією між правоохоронними органами щодо стану правопорядку, рівня злочинності, «проблемних» територій регіону тощо; здійснення спільних операцій щодо протидії та припинення правопорушень, розслідування злочинів, підтримки та забезпечення публічної безпеки і порядку в регіоні; взаємне техніко-інформаційне забезпечення, спільне формування електронних банків даних; проведення спільних дій із територіальними органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування щодо профілактики правопорушень, створення умов для запобігання їх вчиненню тощо¹⁸⁸. Завдання взаємодії в сфері правоохоронної діяльності на рівні регіонів обумовлюють конкретні форми взаємодії.

Адміністративно-правові форми і методи взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні мають реалізовуватись саме з урахуванням специфіки, обумовленою регіональними особливостями правопорядку. Як зазначає А. Бабенко, географія злочинності дозволяє у зручній формі виявляти практично всі кількісно-якісні параметри та особливості злочинності в різних територіально-просторових системах і наглядно представити отримані результати у вигляді картограм, схем, таб-

¹⁸⁷ Русецький А. А. Мета та завдання взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні. Науковий вісник публічного та приватного права. 2017. Вип. 6. Т. 4. С. 247.

¹⁸⁸ Там же.

лиць, гістограм та ін. Регіональні особливості злочинності як визначальні кількісно-якісні параметри злочинності, що відображають специфіку кримінологічної обстановки територій регіонального значення, області чи групи областей, країни або декількох країн, які зумовлені існуванням та дією як загальних, так і особливих місцевих факторів (географічних, історичних, соціально-економічних, культурних, організаційних тощо), їх необхідно враховувати під час розробки та реалізації стратегії із запобігання злочинності¹⁸⁹. Отже, врахування стану правопорушень при виборі адміністративно-правових форм та методів взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні дозволяє підвищити ефективність правоохоронних органів.

Регіональний аспект взаємодії та координації, який впливає на вибір конкретних адміністративно-правових форм та методів їх реалізації, на думку А. Русецького, проявляється в таких ознаках: оперативність та своєчасність координаційних дій; територіальна єдність координаційних дій; мобілізаційна цілісність та ефективність виконання покладених завдань; прямі зв'язки координаційної діяльності правоохоронної діяльності; постійна взаємодія суб'єктів координаційних дій; постійна взаємодія з органами місцевого самоврядування¹⁹⁰.

Отже, у підсумку представленого підрозділу дослідження слід узагальнити, що під адміністративно-правовими формами взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні слід розуміти визначені адміністративно-правовими нормами організаційні заходи з встановлення зв'язку та узгодженості між конкретними діями правоохоронних органів, які реалізуються в межах їх компетенції та повноважень, що охоплюють певні адміністративно-територіальні одиниці. В свою чергу адміністративно-правові методи взаємодії та координації у досліджуваній сфері представляють собою сукупність визначених адміністративно-правовими актами прийомів та способів організації спільної роботи уповноважених правоохоронних органів щодо

¹⁸⁹ Бабенко А. М. Регіональні особливості злочинності в містах і сільських районах Запорізької, Дніпропетровської та Харківської областей. Питання боротьби зі злочинністю. 2018. Вип. 36. С. 44.

¹⁹⁰ Русецький А. А. Система правоохоронних органів, які взаємодіють на регіональному рівні та особливості координації їх правоохоронної діяльності. Прикарпатський юридичний вісник. 2018. № 1 (22). Т. 2. С. 282. URL: <http://pyuv.onua.edu.ua/index.php/pyuv/article/view/165>.

вирішення завдань в сфері правоохоронної діяльності, які характеризуються регіональним характером¹⁹¹.

Варто також відзначити, що адміністративно-правові форми взаємодії характеризуються зовнішнім виразом узгоджених дій правоохоронних органів регіонального рівня, спрямованих на оптимальне вирішення певних проблем в сфері правоохоронної діяльності. Специфіка адміністративно-правових форм взаємодії в сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні визначається повноваженнями суб'єктів такої взаємодії, конкретно сферою правоохоронної діяльності, наприклад, боротьбою з організованою злочинністю, протидією незаконному обігу наркотичних речовин тощо. Адміністративно-правові форми координації в сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні є елементами механізму встановлення та конкретизації завдань, а також упорядкування діяльності визначеного кола суб'єктів з метою досягнення визначених цілей¹⁹².

Таким чином, форми та методи взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні обумовлюються потребами того чи іншого регіону, які залежать від стану правопорядку, соціально-економічних умов, рівня злочинності та інших специфічних особливостей, які впливають на цілі та конкретні завдання, для вирішення яких вони і застосовуються. Основною вимогою адміністративно-правових методів взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні є їх адекватність відповідним формам¹⁹³.

Висновки до розділу 2

Правоохоронній функції, як необхідному складовому елементу правоохоронних органів, характерні такі особливості:

1) є напрямком державної політики, що знаходить свій прояв у діяльності спеціальних інституцій;

2) спрямована на захист прав, свобод та інтересів як фізичних, так і юридичних осіб, безпеки суспільства та держави;

3) суб'єктами її реалізації є спеціально уповноважені органи державної влади;

4) реалізується за допомогою форм та методів, які визначені адміністративно-правовими нормами;

¹⁹¹ Шкіндюк В. І. Адміністративно-правові форми та методи взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні. Право UA. 2020. № 3. С. 231–235.

¹⁹² Там же.

¹⁹³ Там же.

5) включає можливість застосування засобів примусу у визначених законодавством процесуальних формах за наявності передбачених адміністративно-правовими нормами підстав.

Правоохоронні органи як суб'єкти взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності – це визначені законодавчими актами органи державної влади, які виконують правоохоронну функцію на основі узгодженості наданих їм адміністративно-правовими нормами повноважень щодо захисту прав, свобод та законних інтересів фізичних та юридичних осіб шляхом попередження, припинення та розкриття правопорушень, що мають зв'язок з певним регіоном.

Важливими елементами, які характеризують участь правоохоронних органів у взаємодії та координації на регіональному рівні є такі:

1) їх завдання в межах єдиної для всіх правоохоронних органів цілі – забезпечувати дотримання режиму законності та правопорядку в країні;

2) об'єктивно обумовлена необхідність вирішення проблем при реалізації правоохоронної функції держави шляхом узгодження їх діяльності та реалізації спільних заходів;

3) належність правоохоронних органів, як суб'єктів взаємодії та координації, до одного й того ж рівня реалізації своїх повноважень – певного регіону.

До особливостей адміністративно-правового статусу правоохоронних органів як суб'єктів взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному віднесено:

1) це органи державної влади, чиї повноваження реалізуються у певному регіоні та охоплюють визначене коло адміністративно-територіальних одиниць;

2) прив'язка їх правоохоронної діяльності до певних адміністративно-територіальних одиниць зумовлює можливість ефективного розв'язання проблем, що виникають при реалізації ними правоохоронної функції за умов оптимальної узгодженості професійної діяльності цих суб'єктів;

3) взаємодія та координація відбувається в рамках визначених адміністративно-правовими нормами повноважень правоохоронних органів, які реалізують їх у межах, віднесених до компетенції регіонів;

4) самостійність правоохоронних органів та обов'язкова участь в узгодженні взаємних дій та заходах координації для виявлення найбільш ефективних заходів і форм взаємодії та координації;

5) обов'язковість виконання узгоджених дій в процесі взаємодії та координації, а також відповідальність за додержання ви-

мог законодавства при взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності.

Напрямки взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні слід поділити на дві групи:

1) за галузями правоохоронної діяльності: а) взаємодія з питань протидії злочинності; б) взаємодія, пов'язана із забезпеченням публічної безпеки та порядку;

2) за цільовою територією здійснення, а саме: а) взаємодія загально-регіонального спрямування; та б) локального спрямування.

Межі координаційної діяльності місцевих державних адміністрацій у правоохоронній сфері є досить широкими, але передбачають в більшій мірі організаційно-управлінську роль останніх у протидії правопорушенням та детермінуючим їх факторам, що може виражатись у формуванні та виданні нормативних актів регіонального значення; розробленні та підписанні спільних програм із іншими суб'єктами правоохоронного сектору області; організації заходів із забезпечення публічного порядку та безпеки; створення координаційних груп та рад з питань правоохоронної діяльності на території області і таке інше. Тобто місцеві державні адміністрації забезпечують координацію комплексно, враховуючи особливості регіону та регіональної політики; забезпечуючи проведення взаємоузгоджених заходів не тільки відомствами «силової» направленості, але й цивільними; консолідуючи ресурси на подолання протиправних проявів всіх видів та форм, а також детермінантів їх виникнення.

Координація у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні – це особлива форма суспільно-правових відносин між органами влади на регіональному рівні, яка передбачає організаційно-управлінське верховенство місцевих державних адміністрацій та обласних органів прокуратури в межах наданих їм законодавством повноважень у питаннях забезпечення роботи правоохоронного сектору окремого регіону за загальним управлінським напрямом та цільовим із протидії злочинності на території області. Проведений аналіз довів, що взаємодія та координація у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні мають цілком різний зміст та передбачають відмінні особливості побудови суспільних відносин із власним суб'єктним складом, що також підтверджується напрямами та межами обох категорій.

Адміністративно-правові методи взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні доцільно розглядати як сукупність прийомів, способів та засобів реалізації конкретних адміністративно-правових форм щодо забезпечення

узгодженої роботи уповноважених на здійснення правоохоронної діяльності суб'єктів.

Під адміністративно-правовими формами взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні слід розуміти визначені адміністративно-правовими нормами організаційні заходи з встановлення зв'язку та узгодженості між конкретними діями правоохоронних органів, які реалізуються в межах їх компетенції та повноважень, що охоплюють певні адміністративно-територіальні одиниці. В свою чергу адміністративно-правові методи взаємодії та координації у досліджуваній сфері представляють собою сукупність визначених адміністративно-правовими актами прийомів та способів організації спільної роботи уповноважених правоохоронних органів щодо вирішення завдань в сфері правоохоронної діяльності, які характеризуються регіональним характером.

Акцентовано увагу на тому, що адміністративно-правові форми взаємодії характеризуються зовнішнім виразом узгоджених дій правоохоронних органів регіонального рівня, спрямованих на оптимальне вирішення певних проблем в сфері правоохоронної діяльності. Специфіка вказаних форм визначається повноваженнями суб'єктів такої взаємодії, конкретною сферою правоохоронної діяльності, наприклад, боротьбою з організованою злочинністю, протидії незаконному обігу наркотичних речовин тощо. В свою чергу адміністративно-правові форми координації в сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні є елементами механізму встановлення та конкретизації завдань, а також упорядкування діяльності визначеного кола суб'єктів з метою досягнення визначених цілей.

Форми та методи взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні обумовлюються потребами того чи іншого регіону, які залежать від стану правопорядку, соціально-економічних умов, рівня злочинності та інших специфічних особливостей, які впливають на цілі та конкретні завдання, для вирішення яких вони і застосовуються. Основною вимогою адміністративно-правових методів взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні є їх адекватність відповідним формам.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД ВЗАЄМОДІЇ ТА КООРДИНАЦІЇ У СФЕРІ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

3.1. Зарубіжний досвід організації взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні та можливості його використання в Україні

За більше ніж тридцять років незалежності в Україні було започатковано та проведено низку реформ, і значна їх частина, якщо й не стала провальною, то має досить спірні результати, а деякі реформи (наприклад, адміністративна), тривають вже не одне десятиліття. Причин такої ситуації дуже багато, зокрема однією із них є відсутність у влади необхідного досвіду для проведення якісних та ефективних змін і перетворень. Саме тому особливого значення набуває питання вивчення провідного зарубіжного досвіду щодо організації та функціонування відповідних інститутів і сфер суспільного життя, щодо тих кроків, які були вжиті іноземними країнами для досягнення і забезпечення підтримки високого рівня якості та дієвості певних організаційно-парових механізмів. А враховуючи зовнішньополітичний курс України, кроки у напрямку дослідження зарубіжного досвіду набувають особливої актуальності, адже євроінтеграційний процес передбачає реформування ряду сфер суспільного життя у відповідності до європейських норм і стандартів, при цьому вивчення і запозичення позитивного зарубіжного досвіду щодо вирішення певних питань на цьому шляху може суттєво підвищити не лише якість прийнятих рішень, але й оперативність та ефективність їх практичного втілення.

Однією і сфер суспільного життя, для трансформації та удосконалення якої без сумніву корисним є дослідження досвіду зарубіжних держав, виступає правоохоронна діяльність, адже в нашій державі вже не один рік тривають реформи основних інститутів правоохоронної системи, однак, ряд важливих питань, від яких залежить ефективність функціонування цієї системи досі не віднайшли належного вирішення, зокрема це стосується організації взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні. Більшість дослідників, які сьогодні у тій чи іншій мірі залучені до процесу науково-теоретичного опрацювання проблематики правоохоронної діяльності в Україні, в тому числі щодо таких її аспектів як взаємодія та координація, наголошу-

ють на тому, що вивчення та запозичення зарубіжного досвіду у цій сфері є необхідним кроком на шляху реформування вітчизняного правоохоронного механізму. Так, А. Калайда, аналізуючи проблемні питання діяльності поліції, зазначає, що останні роки Україна тримає курс на інтеграцію, що вимагає від неї приведення вітчизняного законодавства у відповідність до законодавства ЄС, зокрема це стосується й адміністративно-правового регулювання співробітництва органів та підрозділів Національної поліції. Такий стан речей зумовлює доцільність вивчення зарубіжного, в тому числі європейського, досвіду щодо правового регулювання співробітництва в діяльності поліції. Аналіз процесу формування правових засад співробітництва в діяльності поліції в провідних країнах світу, їх сутнісних перетворень та змін дозволить виокремити напрями, які є важливими для визначення концептуальних засад удосконалення адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України. Євроінтеграційний курс України, приведення вітчизняного поліцейського законодавства у відповідність до законодавства країн ЄС та налагодження міжнародної співпраці органів та підрозділів Національної поліції України визначають необхідність вивчення зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання співробітництва в діяльності поліції та запозичення шляхів його введення в національну систему права та законодавства¹⁹⁴.

А. Русецький стверджує, що в умовах євроінтеграційних процесів, які відбуваються в нашій країні, для того, щоб впровадження необхідних змін і покращень (удосконалень) було максимально доцільним і результативним, щоб нововведення не містили помилок і проблем минулого, цей процес має ґрунтуватися на змістовному та глибокому вивченні зарубіжного досвіду у цій сфері¹⁹⁵. Свою позицію правник обґрунтовує тим, що: по-перше, реформування правоохоронних органів відбувається у відповідності до міжнародних вимог і стандартів, зокрема тих, що діють у країнах ЄС, а тому логічним є переймати досвід передових зарубіжних країн не лише в частині організації, устрою окремих правоохоронних органів, але й вивчати механізми їх взаємодії і співпраці один з одним, зокрема на регіональному рівні; а по-друге, власний досвід

¹⁹⁴ Калайда А. В. Зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва в діяльності поліції. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 11 (297). С. 115.

¹⁹⁵ Русецький А. А. Зарубіжний досвід організації взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні (на прикладі країн з централізованою моделлю забезпечення внутрішньої безпеки). *Supremăția Dreptului* = Верховенство Права. 2018. № 4. С. 48.

України з питань організації і здійснення взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні в значній мірі пов'язаний із радянською епохою та притаманними їй політичним режимом і адміністративною системою¹⁹⁶. Враховуючи вище викладене, підсумовує науковець, важливого значення набуває вивчення зарубіжного досвіду організації взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні¹⁹⁷. О. В. Григоренко, висвітлюючи проблематику діяльності поліції в Україні, відмічає, що реформування органів охорони правопорядку, центральне місце серед яких посідає Національна поліція України, передбачає поступову інтеграцію останньої до світової системи забезпечення правопорядку. Першорядне значення в діяльності оновленого поліцейського відомства посідають права і свободи громадян. Вказане положення також впливає із норм міжнародного права, адже наша країна, як член Ради Європи, взяла на себе зобов'язання приєднатися до міжнародних стандартів у галузі прав людини, створити внутрішньодержавні гарантії їх здійснення, що ґрунтуються на загальновизнаних міжнародно-правових гарантіях, закріплених у відповідних міжнародно-правових нормах¹⁹⁸. З огляду на зазначене, доходить висновку О. В. Григоренко, аналіз зарубіжного досвіду функціонування поліцейських структур дозволить визначити оптимальні шляхи удосконалення адміністративно-правового забезпечення режиму законності в діяльності органів та підрозділів Національної поліції України та покращити дотримання поліцейськими прав і свобод людини і громадянина¹⁹⁹.

К. Бугайчук, В. Гузь, І. Святокум, В. Чумак також на прикладі здійснення поліцейської реформи в Україні зауважують на важливості перейняття кращого зарубіжного досвіду. Реформування

¹⁹⁶ Русецький А. А. Зарубіжний досвід організації взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні (на прикладі країн з централізованою моделлю забезпечення внутрішньої безпеки). *Supremația Dreptului* = Верховенство Права. 2018. № 4. С. 48-49.

¹⁹⁷ Там же. С. 49.

¹⁹⁸ Григоренко О. В. Зарубіжний досвід реалізації принципу дотримання прав людини в діяльності органів Національної поліції. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. Т. 2. № 1 (26). С. 59.; Касараба Ю. Я. Адміністративно-правове забезпечення впровадження міжнародно-правових стандартів у діяльність органів міліції України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2009. С. 15.

¹⁹⁹ Григоренко О. В. Зарубіжний досвід реалізації принципу дотримання прав людини в діяльності органів Національної поліції. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. Т. 2. № 1 (26). С. 59.

органів внутрішніх справ в Україні, що здійснюється паралельно процесам децентралізації управління, вказують дослідники, обумовлює підвищення актуальності питання налагодження ефективної взаємодії між правоохоронними органами та органами місцевого самоврядування²⁰⁰. У світі були вироблені різні практики та різні підходи до організації взаємодії між органами місцевого самоврядування та органами поліції. Такі відмінності зумовлюються особливостями державного устрою, історичними умовами формування органів місцевого самоврядування та функціонування поліції тощо. Так, якщо для США широка участь органів місцевого самоврядування у здійсненні поліцейської діяльності є давньою історичною традицією, у країнах Центральної Європи подібні процеси є відносно новими. У зв'язку з цим, підкреслюють К. Бугайчук, В. Гузь та ін., важливим є вивчення досвіду взаємодії органів місцевого самоврядування з поліцією, що сформувався у державах з різними моделями організації відносин між ним з метою більш повного врахування різноманіття практик, що застосовуються²⁰¹.

І. Жевелева, у розрізі дослідження проблематики забезпечення інформаційної безпеки держави, відмічає, що особливу увагу слід звернути на питання взаємодії правоохоронних органів. Актуальною проблемою національного рівня є корегування моделі забезпечення національної безпеки, а також розбудова недержавної системи безпеки підприємництва, організації належного функціонування і взаємодії державних і недержавних суб'єктів сектору безпеки України. Наявні правові та організаційні засоби функціонування недержавних служб безпеки, відсутність чіткої взаємодії їх з правоохоронними органами – не дозволяють у повній мірі реалізувати їх значний потенціал для сприяння державним суб'єктам і забезпечення національної та інформаційної безпеки України, тому, наголошує науковець, вкрай актуальною для України постає проблема вивчення міжнародного досвіду в зазначеній сфері і, на його основі, створення системи недержавної безпеки підприємницької діяльності в Україні як закономірного фактору в зміцненні демократичних принципів в управлінні державою²⁰².

²⁰⁰ Зарубіжний досвід організації взаємодії поліції з органами місцевого самоврядування в контексті децентралізації державної влади: науково-методичні рекомендації / К. Л. Бугайчук, В. А. Гузь, І. О. Святокум, В. В. Чумак Харків: Харк. нац. ун-т. внутр. справ, 2015. с. 4–5.

²⁰¹ Там же. С. 5.

²⁰² Жевелева І. С. Зарубіжний досвід взаємодії правоохоронних органів із суб'єктами господарювання у процесі захисту інформації з обмеженим доступом. Боротьба з організованою злочинністю і корупцією

О. В. Волошина, аналізуючи проблемні аспекти комунікації в діяльності поліції, зазначає, що оскільки протягом останніх років у Європі простежується чітка тенденція до інтегрування поліції в громадянське суспільство та наближення її до населення, для низки держав-учасниць важливим завданням є розвиток «діяльності поліції в інтересах громади» (community policing). Дослідниця акцентує увагу на тому, що у період демократичних змін актуальним питанням для українського суспільства є вивчення світового досвіду побудови ефективних взаємовідносин поліції та населення. Причому, підкреслює О. Волошина, орієнтація на окремі прогресивні комунікативні моделі в діяльності поліції зарубіжних держав повинна містити ретельний та раціональний аналіз можливостей їх застосування з урахуванням політичних, економічних, психологічних факторів розвитку України²⁰³.

Окрім вище наведених дослідників, ретельне вивчення зарубіжного досвіду організації та функціонування правоохоронних систем, зокрема в частині налагодження та реалізації взаємодії й координації в середині цих систем, визнають вкрай важливим та необхідним і багато інших представників наукової спільноти, а також державні та громадські діячі. Саме тому у даному підрозділі ми маємо на меті повести вивчення зарубіжного досвіду організації взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні та визначити можливості його використання в Україні.

Провести дослідження означених питань вважаємо за доцільне на прикладі європейських держав, адже поліцейські структури в багатьох із них є одним з найстаріших державних інститутів, значення якого завжди було і залишається величезним як для суспільства в цілому, так і для всіх без винятку політичних режимів. Це обумовлено, перш все, соціально-політичним значенням виконуваних нею численних функцій щодо забезпечення встановленого правопорядку за допомогою заходів безпосереднього примусу. Теоретичні та організаційно-правові моделі функціонування поліції постійно еволюціонують. Однак, погляди на її завдання та організацію неоднакові і визначаються як національними особливостями, так і проблемами, які стоять на визначеному етапі перед конкретною країною. Саме ці особливості мали і мають домінуюче

(теорія і практика). 2014. № 1. С. 140. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/boz_2014_1_33.

²⁰³ Волошина О. В. Зарубіжний досвід ефективної комунікації в діяльності поліцейських. Юридична психологія. 2018. № 2. С. 123–124. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urpp_2018_2_12.

значення при виборі кожним народом того чи іншого політичного режиму, а отже, і організаційно-правових принципів діяльності поліцейських сил²⁰⁴.

Перш за все звернемо увагу на досвід країн-лідерів Європейського Союзу – Франції та Німеччини (ФРН). Обидві держави входять до рейтингу найбільших економік як ЄС, так і світу²⁰⁵. Однак, стан із злочинністю у цих країнах суттєво різниться, так якщо ФРН посідає 21 місце із 41 держав у рейтингу найнебезпечніших країн Європи, то Франція у 2021 році посіла 2 сходинку у цьому рейтингу і обійшла навіть Україну, яка займає 3 позицію. Лідером же означеного рейтингу і відповідно найнебезпечнішою країною ЄС у 2021 році стала Білорусь²⁰⁶. Одним із критеріїв, за яким формується даний рейтинг, є в тому числі і стан злочинності в країні, що залежить від багатьох факторів і далеко не в останню чергу від ефективності функціонування правоохоронної системи.

Провідне місце в системі правоохоронних органів у Франції займає поліція. Поліцейська система даної країни відноситься до однієї з найстаріших систем Європи. Сучасна поліцейська система Франції являє собою складний апарат з власною структурою, що покликаний захищати інтереси адміністрації. Структурно вищевказаний апарат складається з таких підрозділів: національна поліція, муніципальна поліція, жандармерія. При цьому всі поліцейські сили країни об'єднані в межах національної поліції, що керується генеральною дирекцією поліції МВС Франції²⁰⁷. Підпорядкована французька поліція міністерству внутрішніх справ, що має в своєму розпорядженні величезний адміністративний апарат. Міністр внутрішніх справ, якого призначає президент республіки, є одним з провідних членів уряду²⁰⁸. Однак, слід відмітити, що жандармерія, яка є воєнізованим органом, створеним для підтримки громадської безпеки та покликаним гарантувати захист населен-

²⁰⁴ Адміністративне право зарубіжних країн: курс лекцій / О. В. Кузьменко, І. Д. Пастух, О. Є. Користін та ін.; за ред. О. В. Кузьменко. Київ: Юрінком Інтер, 2014. 528 с.

²⁰⁵ Global GDP-2021. URL: <https://www.visualcapitalist.com/visualizing-the-94-trillion-world-economy-in-one-chart/>.

²⁰⁶ Europe: Crime Index by Country 2019 / NUMBEO. URL: https://www.numbeo.com/crime/rankings_by_country.jsp?title=2019®ion=150.

²⁰⁷ Русецький А. А. Зарубіжний досвід організації взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні (на прикладі країн з централізованою моделлю забезпечення внутрішньої безпеки). *Supremația Dreptului = Верховенство Права*. 2018. № 4. С. 47-49.

²⁰⁸ Голяк Л. В. Порівняльне правознавство: курс лекцій / Л. В. Голяк, А. С. Мацко, О. В. Тюріна. Київ: МАУП, 2004. С. 160-170.

ня та їх власності, знаходиться у віданні Міністерства оборони Франції²⁰⁹, хоча у період мирного існування держави жандармерія перебуває в оперативному підпорядкуванні МВС Франції²¹⁰.

Поліція являє собою цивільну структуру органів правопорядку, яка представлена, насамперед, у великих містах та населених пунктах, кількість жителів яких перевищує 16 тис. осіб, очолює Національну поліцію Генеральний директорат, який також відповідає за діяльність її наступних підрозділів:

- Генеральна інспекція Національної поліції;
- Генеральний директорат судової поліції;
- Директорат нагляду за територіями;
- Центральний директорат громадської безпеки;
- Центральний директорат загальної інформації;
- Центральний директорат прикордонної поліції;
- Центральна служба Республіканських сил безпеки;
- Технічна служба міжнародного співробітництва поліції;
- Департамент охорони високопосадовців²¹¹.

Генеральній дирекції Національної поліції Франції підлеглі і керують своїми підрозділами на місцях центральна дирекція судової поліції; центральна дирекція міської поліції; центральна дирекція загальної інформації; дирекція нагляду за територією; центральна служба республіканської безпеки; служба міжнародного технічного співробітництва поліції; служба повітряної поліції та охорони кордонів; служба офіційних поїздок і безпеки високих посадових осіб. Контрольні, координаційні та організаційно-штабні функції разом з центральною дирекцією управління виконує Генеральна інспекція Національної поліції²¹².

²⁰⁹ Поліцейська діяльність у Франції / ВГО «Спілка ветеранів та працівників силових структур України «ЗВИТЯГА». URL: <http://zvitiaga.org/catalog/award/franciya>.

²¹⁰ Русецький А. А. Зарубіжний досвід організації взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні (на прикладі країн з централізованою моделлю забезпечення внутрішньої безпеки). *Suprematia Dreptului = Верховенство Права*. 2018. № 4. С. 48.

²¹¹ Бирюков П. Н. Полиция Французской Республики. Национальная полиция. *Евразийский юридический журнал*. 2009. № 10 (17). URL: <https://eurasianlaw.ru/nashi-rubriki/politsiya-gosudarstv-mira/politsiya-frantsii-zhandarmeriya>; Поліцейська діяльність у Франції / ВГО «Спілка ветеранів та працівників силових структур України «ЗВИТЯГА». URL: <http://zvitiaga.org/catalog/award/franciya>.

²¹² Адміністративне право зарубіжних країн: курс лекцій / О. В. Кузьменко, І. Д. Пастух, О. Є. Користін та ін.; за ред. О. В. Кузьменко. Київ: Юрінком Інтер, 2014. 528 с.

Жандармерія Франції, як зазначалося вище, є складовою збройних сил, і, відповідно, структурним підрозділом Міністерства оборони. Жандармерія виконує функції поліції у сільській місцевості та невеликих містах з населенням, як правило, не більше 20 000 осіб, і хоча це лише 50% населення, просторово – це близько 90% території країни. Структури територіальної жандармерії виконують самі функції з розслідування злочинів, як і сили директоратів Національної поліції²¹³.

У структурі Жандармерії Франції існує два підрозділи: 1) Відомча жандармерія. Організовує виконання слідчих та інших повсякденних поліцейських заходів; поділено на 3600 ділянок для вирішення певних завдань (контроль дорожнього руху, гірської місцевості тощо)²¹⁴. Жандармські регіони було створено у 2005 році під час реформи зі спрощення структури жандармерії. Створення цієї структури дозволило жандармерії зробити організацію більш згуртованою та сприяло кращому виконанню цивільних і військових завдань. Реорганізація призвела до спрощення командування з підтримкою функціональних зв'язків на регіональному та зональному рівнях із цивільною та військовою владою. Ліквідація ієрархічної інстанції дозволила наділити командування основною владою щодо здійснення управління та підтримання порядку. Командир регіонального загону поширює свою владу на всі формування департаментської жандармерії, що у межах адміністративного регіону. Генерал, командувач жандармського регіону, знаходиться в штаб-квартирі зони захисту (*une zone de défense*). Йому підпорядковані всі мобільні жандармські підрозділи, розташовані у межах зони. У цьому випадку командування має особливі повноваження для формування складу жандармерії та прийому на роботу штатних співробітників мобільної жандармерії (*forces de gendarmerie mobile*). До територіальних формувань (*Les unités territoriales*) належать підрозділи (*Le groupement*) – це командне формування департаментської жандармерії на департаментському рівні. Підрозділ поділяється на роти (*Compagnies*). В основному вони розквартировані за жандармськими департаментами, перебувають під командуванням офіцерів і поділяються на територіальні бригади (*brigades territoriales*). Територіальні бригади можуть дія-

²¹³ OSCE Polis: France / OSCE. URL: <https://polis.osce.org/index.php/country-profiles/france>.

²¹⁴ Полянський А. Адміністративно-правові форми та методи взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами. Актуальні проблеми правознавства. 2017. № 1. Т. 2. С. 43–47; OSCE Polis: France / OSCE. URL: <https://polis.osce.org/index.php/country-profiles/france>.

ти самостійно або спільно з іншими загонами. Кожна бригада діє на відведеному їй кантоні²¹⁵; 2) Мобільна жандармерія. Не веде слідчої роботи, її основне завдання – підтримання громадського порядку. Може виступати як допоміжна одиниця щодо інших сил поліції або виконувати особливі обов'язки²¹⁶.

Окрім національної поліції та жандармерії у Франції також існує муніципальна поліція, яка відповідає за підтримку громадського порядку в межах міста. Приблизно половина всіх офіцерів муніципальної поліції працюють під присягою та носять зброю, тоді як більшість іншої половини є муніципальними службовцями²¹⁷. Структура муніципальної поліції визначається напрямками її діяльності, відповідно у її складі функціонують: 1) поліція руху (для цієї поліції, котра забезпечує безпеку й безперервність дорожнього руху, встановлюється компетенція залежно від категорії і територіального розташування доріг); 2) поліція видовищ (забезпечує безпеку громадян і правопорядок під час проведення видовищних заходів – концертів, виставок, конкурсів, шоу тощо); 3) поліція споруд, що перебувають під загрозою руйнування (її основним завданням є втручання з метою попередження загрози руйнування, розташована поблизу дороги або площі й загрожує перехожим та особам, які перебувають у самій споруді); 4) поліція попередження пожеж²¹⁸.

Як видно із наведеного, у Франції сьогодні застосовується такий підхід до управління правоохоронною системою, що поєднує як централізований, так і децентралізований аспекти, при цьому домінуюча роль відводиться саме першому. М. Криштанович з цього приводу відмічає, що суттєвим недоліком централізованої

²¹⁵ Бирюков П. Н. Полиция Французской Республики. Национальная полиция. Евразийский юридический журнал. 2009. № 10 (17). URL: <https://eurasianlaw.ru/nashi-rubriki/politsiya-gosudarstv-mira/politsiya-frantsii-zhandarmeriya>.

²¹⁶ Полянський А. Адміністративно-правові форми та методи взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами. Актуальні проблеми правознавства. 2017. № 1. Т. 2. С. 43–47; OSCE Polis: France / OSCE. URL: <https://polis.osce.org/index.php/country-profiles/france>.

²¹⁷ OSCE Polis: France / OSCE. URL: <https://polis.osce.org/index.php/country-profiles/france>.

²¹⁸ Русецький А. А. Зарубіжний досвід організації взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні (на прикладі країн з централізованою моделлю забезпечення внутрішньої безпеки). Supremația Dreptului = Верховенство Права. 2018. № 4. С. 47–53; Соболев Є. Ю. Досвід організації та діяльності поліції провідних країн Європи / Є. Ю. Соболев, С. С. Коломойцев. Форум права. 2010. № 2. С. 461–466. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2010_2_75.

системи, яка діяла у Франції, було те, що поліція переважно зосереджувалась на вирішенні загальнодержавних проблем і недостатньо враховувала інтереси окремих територіальних громад (комун). Задля подолання цієї проблеми, пише науковець, з 1983 року у Франції розпочався процес створення муніципальних поліцейських органів. Реформи початку 80-х рр. XX ст. внесли істотні зміни і до правового поля функціонування поліції. Це стосувалось, зокрема, запровадження нового інституту комісарів, який змінив традиційний для Франції інститут префектів. Загальний стан національної поліцейської системи Франції почав зазнавати суттєвих змін за рахунок, з одного боку, збільшення кількості муніципальних підрозділів, а з іншого, – «руйнації централізованого корсету, що ускладнював еластичність служб». Розбудова сучасної структури поліцейської системи країни характеризується шляхом своєрідної централізації, коли безпосереднє керівництво поліцейською діяльністю здійснюється в межах особливих ланок міністерства – департаментів або дирекцій, яким безпосередньо підпорядковуються і всі галузеві служби²¹⁹. Означений дуальний підхід до управління поліцейськими органами та службами (як воєнізованими, так і цивільними) у Франції відповідним чином відображається й на механізмі взаємодії та координації у правоохоронній системі цієї держави. Зокрема, на регіональному рівні взаємодія реалізується на децентралізованих засадах і налагоджується (організовується), забезпечується та контролюється відповідними керівниками територіальних підрозділів національної поліції, жандармерії та муніципальної поліції, що надає взаємодії належний рівень гнучкості та оперативності. У той же час повноваження щодо координації здійснюють у централізованому порядку відповідними Дирекціями, управліннями та їх регіональними представництвами (підрозділами). Вважаємо, що централізація координаційних повноважень є цілком виправданою з огляду на необхідність об'єднання зусиль правоохоронних органів і служб, що належать до різних відомств, для забезпечення їх злагодженої та цілеспрямованої роботи у відповідному регіоні.

Поряд із французьким досвідом, цікавим для нас є підхід до організації взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні в Німеччині. Так само як і у Франції поліція ФРН працює в складі Міністерства внутрішніх справ, яке

²¹⁹ Криштанович М. Ф. Європейський досвід державного управління органами поліції та можливості його використання в Україні. Актуальні проблеми державного управління. 2015. № 1. С. 287–293. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2015_1_42.

має компетенцію значно ширшу, ніж МВС інших країн. Фактично МВС ФРН контролює всі основні сфери внутрішнього життя країни. Структура Федерального Міністерства внутрішніх справ ФРН включає:

- відділ Z (Центральний відділ виконує організаційно-штабні функції та функції взаємодії);
- відділ G (основні питання внутрішньої політики);
- відділ V (контроль за дотриманням конституції, державного права та управління);
- відділ O (структура управління, комунальне господарство, статистика, державна звітність та облік);
- відділ VTK (справи біженців, потерпілих від воєнних конфліктів і справи культури);
- відділ D (проходження служби та службові відносини);
- відділ KM (цивільна оборона, захист від катастроф, попередження нещасних випадків);
- відділ IS (внутрішня безпека);
- відділ SM – питання засобів масової інформації, спортивні організації);
- відділ P (поліція).

Поліція поділяється на:

- поліцію громадської безпеки;
- поліцію громадського порядку;
- кримінальну поліцію²²⁰.

Основними функціями Федеральної поліції є: забезпечувати безпеку кордону, включаючи прикордонні перевірки, прикордонний нагляд і служби берегової охорони; захищати федеральні будівлі та іноземні посольства в столиці Берліні та колишній столиці Бонні, а також два найвищі німецькі суди: Федеральний конституційний суд і Федеральний високий суд у Карлсруе; забезпечувати мобільні сили реагування федерального уряду на події внутрішньої безпеки; забезпечувати безпеку на німецьких залізницях; підтримувати антитерористичні сили; забезпечувати дотримання стандартів авіаційної безпеки в 13 німецьких аеропортах та на повітряних судах²²¹.

Головний офіс федеральної поліції в Потсдамі безпосередньо підпорядковується Міністерству внутрішніх справ. Федеральна поліцейська академія знаходиться в Любеку. Під керівництвом

²²⁰ Адміністративне право зарубіжних країн: курс лекцій / О. В. Кузьменко, І. Д. Пастух, О. Є. Користін та ін.; за ред. О. В. Кузьменко. Київ: Юрінком Інтер, 2014. 528 с.

²²¹ Там же.

головного управління федеральної поліції по всій країні створено загалом 11 управлінь федеральної поліції. 9 регіональних управлінь федеральної поліції:

- регіональне управління федеральної поліції Бад-Брамштедт, включаючи федеральне поліцейське управління безпеки на морі;
- регіональне управління федеральної поліції Ганновера;
- регіональне управління федеральної поліції Санкт-Августина;
- регіональне управління федеральної поліції Кобленца;
- регіональне управління федеральної поліції Штутгарта;
- регіональне управління федеральної поліції Мюнхена;
- регіональне управління федеральної поліції Пірна;
- регіональне управління федеральної поліції Берліна;
- регіональне управління федеральної поліції аеропорту Франкфурта.

Крім того, є дві дирекції з нерегіональними завданнями, а саме:

- Управління федеральної поліції з координації сил підтримки громадського порядку у Фулдаталі;
- Управління федеральної поліції спецназу в Берліні²²².

Ключова роль у системі правоохоронних органів Німеччини відводиться Федеральному Міністерству внутрішніх справ, яке розробляє спільну політику боротьби зі злочинністю та охорони громадського порядку, однак оперативне управління поліцейськими органами здійснюється через земельні кримінальні управління. ФРН складається з 16 федеральних земель. Земельні поліцейські управління діють самостійно на підставі земельного законодавства, мають свої системи підготовки кадрів та матеріально-технічного забезпечення²²³. Втім, у разі необхідності федеральна поліція також може підсилити поліцію штату, якщо про це попросить уряд штату²²⁴. За обсягом компетенції поліція земель поділяється на державну (земельну), окружну, повітову і міську (муніципальну). Поліція землі, окрім міської поліції, підпорядкована міністерству внутрішніх справ. Міська ж поліція є муніципальною і перебуває у віданні органів міського самоврядування, за рахунок яких і фінансується. Основними завданнями поліції землі є запобігання злочинам (у співпраці з Федеральною кримінальною поліцією) і забезпечення безпеки дорожнього руху. До обов'язків також

²²² OSCE Polis: Germany / OSCE. URL: <https://polis.osce.org/index.php/country-profiles/germany>.

²²³ Адміністративне право зарубіжних країн: курс лекцій / О. В. Кузьменко, І. Д. Пастух, О. Є. Користін та ін.; за ред. О. В. Кузьменко. Київ: Юрінком Інтер, 2014. 528 с.

²²⁴ Там же.

належать підтримка внутрішнього порядку під час багатолюдних демонстрацій, дії під час стихійного лиха, безладу, а також захист свободи і демократії на федеральному і земельному рівнях²²⁵.

Отже, як видно із наведеного, у Німеччині питання координації та взаємодії вирішуються як на загальнодержавному, так і регіональному рівні. При цьому, якщо у першому випадку (тобто на загальнодержавному рівні) йдеться переважно про формування державної правоохоронної політики, визначення її ключових напрямків та пріоритетів, то у розрізі регіонального управління взаємодія і координація орієнтовані на вирішення конкретних завдань правоохоронного характеру. Ключова роль щодо наладження і координації, і взаємодії у регіонах належить керівникам правоохоронних органів відповідних земель. Крім того, слід відмітити вагомий роль муніципальних органів у вирішенні питань забезпечення зазначеної взаємодії, оскільки у Німеччині досить розвиненим є інститут муніципальної (або місцевої) поліції, що утримується за рахунок місцевих бюджетів.

Окремо слід відмітити: по-перше, Об'єднаний центр боротьби з тероризмом, що базується в Берліні. Даний Центр не є автономним органом, а спільною платформою для співпраці та комунікацій у сфері ісламського тероризму, яку використовують 40 агенцій внутрішньої безпеки. Він був створений 14 грудня 2004 року; по-друге, Об'єднаний центр протидії екстремізму і тероризму, який розпочав свою роботу 15 листопада 2012 року і знаходиться в Кельні. Тут відбувається співпраця між поліцією та спільнотою німецьких внутрішніх розвідувальних служб, між Федерацією та федеральними землями у сферах правого екстремізму/тероризму, лівого екстремізму/тероризму, екстремізму іноземців, контр шпигунства і розповсюдження організовано під одним дахом²²⁶. Тобто робота із протидії тероризму, екстремізму координується переважно на загальнодержавному рівні, втім із активним залученням представників регіональних правоохоронних органів і служб.

Далі звернено увагу на досвід Польщі щодо організації взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіо-

²²⁵ Порівняльне правознавство: курс лекцій / Л. В. Голяк, А. С. Мацко, О. В. Тюріна. Київ: МАУП, 2004. С. 155.; Русецький А. А. Зарубіжний досвід організації взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні (на прикладі країн з централізованою моделлю забезпечення внутрішньої безпеки). *Supremația Dreptului = Верховенство Права*. 2018. № 4. С. 52.

²²⁶ Адміністративне право зарубіжних країн: курс лекцій / О. В. Кузьменко, І. Д. Пастух, О. Є. Користін та ін.; за ред. О. В. Кузьменко. Київ: Юрінком Інтер, 2014. 528 с.

нальному рівні. Перш за все слід відзначити, що відповідно до Закону Польщі «Про міністерства урядової адміністрації» (1997) ключовими органами виконавчої влади з питань правоохоронної діяльності є Міністерство правосуддя (юстиції) та Міністерство внутрішніх справ. Перше, відповідно до ст. 24 Закону, здійснює повноваження: у судовій сфері; у сфері діяльності прокуратури, нотаріату, адвокатури та юрисконсультів у рамках окремих приписів (законів); у сфері виконання покарань, заходів виховного та корекційного характеру, призначених судами, та справ постпенітенціарної допомоги; у сфері діяльності присяжного перекладача. Міністр юстиції, у свою чергу, забезпечує підготовку проектів кодифікації цивільного, сімейного і кримінального права, а також приймає рішення в судовій сфері з питань, що не віднесені до компетенції інших державних органів з урахуванням принципу незалежності судової гілки влади. Міністру юстиції також підпорядковуються Центральне управління пенітенціарної служби. Міністерство внутрішніх справ опікується питаннями: безпеки і громадського порядку; захисту державного кордону, прикордонного контролю та координації міграційної політики держави. Міністр внутрішніх справ контролює діяльність Національного інформаційного центру з питань злочинності, прикордонної варті й поліції. Також у Польщі функціонують Агентство внутрішньої безпеки, Агентство зовнішньої розвідки та Центральне антикорупційне бюро (далі – ЦАБ), нагляд за якими здійснює прем'єр-міністр²²⁷.

Щодо поліції, як ключової правоохоронної інституції у Польщі, то у цій державі діє єдина система національної поліції. На вищому рівні знаходиться Головне управління Національної поліції на чолі з головою Національної поліції. Крім того, є 16 регіональних управлінь поліції та головне управління столичної поліції у Варшаві. Вони далі поділяються на окружні та районні штаби. У нижній частині структури є поліцейські дільниці в містах і поліцейські пости в селах. Поліція складається з таких структурних ланок:

- кримінальна поліція (*służba kryminalna*) – розслідування та запобігання тяжким і насильницьким злочинам. Кримінальна поліція може включати спеціалізовані групи, такі як відділи бороть-

²²⁷ Марчук М. І. Реалізація правоохоронної функції як пріоритетний напрям діяльності органів публічної влади Республіки Польща. Науковий вісник Ужгородського Національного університету. Серія: Право. 2018. Т. 1. Вип. 49. С. 91.; Ustawa «O Agencji Bezpieczestwa Wewn^trznego oraz Agencji Wywiadu» z dnia 24 maja 2002 r.: Tekst ujednolicony. Dziennik Ustaw, 2018. Poz. 138.; Ustawa «O działach administracji rzadowej» z dnia 4 wrzesnia 1997 r. nekst ujednolicony. Dziennik Ustaw, 2018. Poz. 379.

би з наркотиками та запобігання фінансовим злочинам;

- слідча поліція (szłużba śledcza) – розслідування складних справ;
- поліція внутрішньої безпеки (szłużba spraw wewnętrznych) – розслідування, попередження та протидія злочинам, що вчиняються працівниками міліції, та економічним злочинам проти власності міліції;
- превентивна поліція (szłużba prewencyjna) – загальна правоохоронна діяльність і патрульна служба (включає антитерористичні підрозділи та підрозділи ОМОН);
- поліція матеріально-технічного забезпечення (szłużba wspomagająca działalność Policji) – надання матеріально-технічної підтримки та технічних засобів;
- судова поліція (Policja Sądowa) – охорона приміщень суду та прокуратури, суддів, прокурорів, потерпілих і підозрюваних, виконання судових наказів;
- антитерористичні підрозділи – проводять антитерористичні операції та допомагають іншим підрозділам поліції²²⁸.

Також слід відзначити, що у Польщі існує військова поліція (жандармерія) – це окремий спеціалізований правоохоронний орган, який входить до складу Збройних сил Республіки Польща. Військова поліція діє на основі Закону від 24 серпня 2001 року «Про Військову поліцію та військові правоохоронні органи», який визначає сферу діяльності та організацію, а також права та обов'язки військовослужбовців військової поліції. Найважливіші завдання військової поліції визначені законодавцем, включають забезпечення дотримання військової дисципліни, охорону громадського порядку у місцях розташування військових об'єктів та військових частин, у громадських місцях, а також захист життя та здоров'я людей та військового майна від протиправних посягань. Крім того, військова поліція відповідає за розкриття та розслідування злочинів та інших правопорушень серед військовослужбовців та цивільного персоналу Збройних сил, включаючи фіскальні правопорушення. Очолює військову поліцію головний комендант військової поліції, який підпорядковується безпосередньо Міністру національної оборони. До складу військової поліції входять: штаб військової поліції, територіальні відділи військової поліції, спеціальні підрозділи військової поліції, а також слідчі, профілактичні та інші підрозділи²²⁹.

²²⁸ OSCE Polis: Poland / OSCE. URL: <https://polis.osce.org/index.php/country-profiles/poland>.

²²⁹ Вдовитченко В. Організація правоохоронної діяльності у сфері оборони: досвід Польщі для України / Спеціалізована прокуратура у військо-

Отже, у Польщі підхід до організації та здійснення взаємодії і координації у правоохоронній сфері в цілому схожий із тим, що застосовується в нашій державі, тобто одними із головних суб'єктів координаційної роботи виступають відповідні міністри та прокурори, у той час як взаємодію організовують і забезпечують керівники конкретних територіальних підрозділів тих чи інших правоохоронних органів та (або) служб.

В цілому, резюмуючи вищевикладене, можемо говорити про те, що підхід який застосовується Україні до організації взаємодії і координації на регіональному рівні в цілому подібний до того, що існує у європейських країнах. Координація здійснюється переважно у централізованому порядку вищими керівними органами і посадовими особами або поліцейських відомств, або органів прокуратури. При цьому, якщо керівники вищих органів виконавчої влади, наприклад, міністри, координують нормотворчу та загально-управлінську діяльність правоохоронних органів, то прокурори здійснюють координацію щодо конкретних правоохоронних заходів. Що ж стосується взаємодії, то вона як правило налагоджується та здійснюється на рівні окремих підрозділів правоохоронних органів і служб, що функціонують у відповідному регіоні. Забезпечується та контролюється така взаємодія очільниками цих територіальних підрозділів, а також керівниками відповідних функціональних ланок (підрозділів), що утворюються у зазначених територіальних підрозділах. Окрему увагу слід звернути на те, що у ряді європейських держав діє муніципальна поліція, яка створюється та утримується за рахунок коштів місцевих бюджетів. Такий підхід забезпечує більш активне та глибоке залучення органів місцевого самоврядування до процесу організації взаємодії й координації правоохоронних органів, а також контролю за їх ефективністю та дієвістю.

3.2. Удосконалення адміністративного законодавства, яке регулює взаємодію та координацію у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні

Аналіз норм чинного законодавства та наукових поглядів вчених дають можливість констатувати існування ряду проблем у правоохоронній сфері нашої держави. Про наявність проблем у правоохоронній системі України свідчать як показники злочинності в країні, так і численні наукові дослідження з цього приводу.

Так упродовж 2020 року в Україні всіма правоохоронними органами було зареєстровано 784 096 кримінальних правопорушень, що дещо менше у порівнянні з минулими роками (наприклад: у 2019 році – 840 447)²³⁰. Разом з тим, наголошує О. Баганець, наведені в аналізі статистичні показники за минулі шість років, особливо за 2017–2020 роки, викликають обґрунтований сумнів, адже реальна ситуація із вчиненням злочинів у нашій країні в дійсності лише погіршується, а не покращується. Аналітичні дослідження достовірно свідчать про розповсюджену практику приховування, у першу чергу, Національною поліцією вже вчинених кримінальних правопорушень, які не розкриті, бо нею реєструються лише ті, по яких встановлені особи, які їх вчинили²³¹. І тому, зауважує правник, не дивно, що згідно звіту Kantar online TRACK, який проводить регулярне вимірювання рівня довіри до різних інституцій та якості їхньої роботи, більшість опитаних з 16 по 30 травня 2020 року 1000 респондентів у віці 18–55 років не довіряли поліції (63%), низько оцінювали роботу поліції (61%) і лише 12 % осіб вважали, що в разі порушення їхніх прав поліція допоможе їх захистити²³². З рейтингами злочинності у країнах Європи, що публікуються організацією NUMBEO кожного року, Україна вже багато років, якщо й не очолює цей рейтинг, то стабільно входить у п'ятірку держав з найгіршою криміногенною ситуацією²³³.

О. Бусол, аналізуючи проблематику протидії організованим злочинності в Україні, пише, що протягом останніх десятиліть організована злочинність у світі зазнала кардинальних змін за масштабами та змістом. Організована злочинність стала системною частиною управління – постійним ресурсом для політиків і чиновників. Правознавець підкреслює, що Україна вже тривалий час залишається однією із найбільш криміналізованих країн Європи. Організована злочинність в Україні є диференційованим явищем. Істотні регіона-

²³⁰ Баганець О. Загальний стан злочинності та протидії їй на території України за 2020 рік (у порівнянні зі статистичними даними за 2013–2019 роки) / Naspravdi.Today. URL: <https://naspravdi.today/uk/2021/04/02/zahalnyy-stan-zlochynnosti/>.

²³¹ Там же.

²³² Баганець О. Загальний стан злочинності та протидії їй на території України за 2020 рік (у порівнянні зі статистичними даними за 2013–2019 роки) / Naspravdi.Today. URL: <https://naspravdi.today/uk/2021/04/02/zahalnyy-stan-zlochynnosti/>.

²³³ Europe: Crime Index by Country 2019 / NUMBEO. URL: https://www.numbeo.com/crime/rankings_by_country.jsp?title=2019®ion=150.;190. Global GDP-2021. URL: <https://www.visualcapitalist.com/visualizing-the-94-trillion-world-economy-in-one-chart/>.

льні відмінності зумовлені географією, політичною структурою та історичною спадщиною²³⁴. Серед інших важливих кроків у напрямку поліпшення ефективності протидії організованим злочинності О. Бусол називає: налагодження в областях якісної та оперативної взаємодії органів прокуратури та суду з підрозділами кримінальної поліції під час документування злочинів, учинених організованими групами та злочинними організаціями. Відсутність цього, наголошує науковець, призводить до того, що судові засідання за кримінальними провадженнями цієї категорії тривають роками²³⁵; забезпечити відновлення належної координації та взаємодії між різними підрозділами в системі Національної поліції України передусім через підпорядкування всіх територіальних підрозділів керівникам місцевих органів Національної поліції, ліквідувавши принцип безпосереднього підпорядкування деяких із них центральному апарату²³⁶.

Е. Расюк, у своїх працях зазначає, що сучасне українське суспільство неабияк виснажено болісним переходом від індустріальної до інформаційної стадії свого розвитку, де модернізації піддалися усі сфери суспільно-політичного життя, норми та цінності. В умовах глобальної економічної, соціальної, політичної криз такі зміни відбиваються на поведінці людей та впливають на їх свідомість, що викликає певні суперечності і хвилювання у суспільних відносинах. Однак, означені проблеми не зрівнянні з нанесеною шкодою внаслідок масштабної корупції всередині українського суспільства та збільшення корупційної злочинності в державі, латентність якої набирає загрозливих форм. Саме корупція та її похідне корупційна злочинність заважає швидкій якісній трансформації українського суспільства, поглиблює протиріччя між владою й суспільством (у середині суспільства, державних інституцій тощо), заважає створенню ефективного правового, фінансово-економічного та інформаційного підґрунтя для розвитку взаємовідносин держави і суспільства²³⁷. Серед проблем, що негативним чином позначаються на протидії корупції та корупційним явищам,

²³⁴ Бусол О. Ю. Організована злочинність в Україні: стан і проблеми реалізації державної політики у сфері протидії цьому явищу. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2019. № 2. С. 61. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aymvs_2019_2_9.

²³⁵ Там же.

²³⁶ Там же.

²³⁷ Расюк Е. В. Проблемні питання взаємодії спеціальних суб'єктів запобігання корупції під час здійснення заходів з протидії корупційній злочинності в Україні. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2022. № 70. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/259362>.

науковець називає те, що українські правоохоронні органи та інші суб'єкти профілактики корупційної злочинності займаються ситуативною діяльністю у цій сфері, яка часто позбавлена комунікації, взаємодії і співпраці між ними. Недоліки у такій комунікації викликані, на думку Е. Расюка, низкою факторів: відсутністю органу, що забезпечував би взаємодію, та законодавчого документу на зразок «Настанови по комунікації і взаємодії для антикорупційних правоохоронних органів під час здійснення протидії корупційній злочинності»; нездоровою конкуренцією між спеціальними суб'єктами запобігання і протидії корупції через спотворену, радянську систему їх звітності, що залишилась до сьогодні, зазнавши незначних змін; непродуманою, а іноді неприйнятною, розпорошеною структурою самих антикорупційних правоохоронних органів; несвоєчасне та недостатнє володіння інформацією через брак комунікації та взаємодії, насамперед з населенням, з іншими правоохоронними органами, з іншими суб'єктами запобігання і протидії корупції; відсутністю координації зі сторони державної влади та управління щодо антикорупційної політики²³⁸.

В. Ортинський, аналізуючи проблемні аспекти протидії наркоманії й пов'язаній з нею злочинності в Україні, підкреслює, що ефективна діяльність правоохоронних органів у протидії контрабанді наркотичних засобів залежить від налагодження ефективної взаємодії. Однак, зі змінами у політичній і економічній ситуації в Україні зазначена взаємодія зазнала змін і потребує суттєвого удосконалення²³⁹. Результати різноманітних досліджень, відмічає правознавець, засвідчують, що в основу співробітництва правоохоронних органів України у протидії контрабанді наркотичних засобів покладено напрацьовану та зумовлену певними традиціями (стереотипами, досвідом тощо) практику. При цьому взаємодія здійснюється у поєднанні багатогранної та двосторонньої засад діяльності вказаних суб'єктів, які доповнюють одна одну. В. Ортинський акцентує увагу на тому, що, враховуючи нестабільну політичну та економічну ситуацію в Україні, а також прояви організованої злочинності у сфері контрабанди наркотичних засобів, є не-

²³⁸ Расюк Е. В. Проблемні питання взаємодії спеціальних суб'єктів запобігання корупції під час здійснення заходів з протидії корупційній злочинності в Україні. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2022. № 70. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/259362>.

²³⁹ Ортинський В. Взаємодія підрозділів правоохоронних органів України у протидії контрабанді наркотичних засобів: теоретичні та практичні аспекти. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки. 2017. № 884. С. 9–10.

обхідність подальшого укріплення нормативно-правової та матеріально-технічної бази щодо організації взаємодії правоохоронних органів України у протидії злочинності. Я. Ступник, О. Білаш, В. Данко так само як і попередній дослідник, звертаючись до проблематики протидії наркозлочинності, акцентують увагу на важливості координації у цій діяльності. Її особливе значення, відмічають правники, що ця діяльність здійснюється за рахунок спільних погоджених зусиль різних суб'єктів. В сучасних умовах, на думку правознавців, є очевидним, що координація у сфері протидії наркозлочинності є об'єктивно обумовленою, адже усі правоохоронні органи та органи влади можуть ефективно протидіяти незаконному обігу наркотичних засобів за умови оптимальної координації їхньої діяльності. Однак, у вітчизняних умовах протягом тривалого часу не вдається здійснити ефективний вибір координатора як суб'єкта, що у повній мірі погоджує галузеву діяльність всіх задіяних у процесі протидії наркозлочинності установ і організацій. Я.В. Ступник та ін. підкреслюють, що на тлі проведення реформи системи правоохоронних органів в Україні протягом останніх років ця проблема не знайшла свого відбиття ні в указах Президента України, ні в рішеннях Уряду України, ухвалених на виконання відповідних указів. Тому на сьогоднішній день актуальним є питання розробки найбільш ефективної організаційної моделі координації діяльності правоохоронних органів у зазначеній сфері і варіантів її правового забезпечення²⁴⁰. В діяльності з протидії наркозлочинності, а також у межах такого важливого її напрямку, як координація, наголошують науковці, варто розуміти, що наркозлочинність здебільшого володіє ініціативою, а тому концептуальні основи її попередження передбачають обов'язкове визначення відповідних пріоритетів, на яких має зосереджуватись першочергова увага правоохоронних органів. Впровадження у практику діяльності правоохоронних органів запропонованого механізму координації при кваліфікованому і професійному підході до його застосування слугуватиме підвищенню ефективності координаційної діяльності, що вимагає від правоохоронних органів застосування сучасних методів координації, правильного визначення стратегії і тактики взаємодії щодо протидії наркозлочинності, ви-

²⁴⁰ Ступник Я. В., Білаш О. В., Данко В. Й. Координація діяльності правоохоронних органів у сфері протидії наркозлочинності. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2021. Т.64 С. 323. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/238752>.

ключення випадків підміни й дублювання повноважень²⁴¹.

А. Русецький, вивчаючи адміністративно-правові засади забезпечення взаємодії та координації правоохоронних органів, зазначає, що обравши курс на розбудову демократичної, правової, соціальної держави, Україна тим самим підтвердила, що права, свободи і законні інтереси людини і громадянина для неї є найвищою соціальною цінністю і мають визначальний характер для її діяльності, їх всебічному гарантуванню та забезпеченню підпорядкованої діяльності усіх державних інститутів. Серед низки інших завдань і функцій, що у зв'язку із цим покладаються на державу, особливе місце належить тим, які пов'язані з охороною та захистом життя і здоров'я людини, її власності, інших прав та законних інтересів, забезпеченням публічної безпеки, зміцненням режиму законності та підтримкою правового порядку. Задля вирішення даних питань, відмічає дослідник, у державі створено та функціонує розгалужений багаторівневий правоохоронний механізм²⁴². Значна розгалуженість даного механізму обумовлює необхідність приділення ретельної уваги питанням забезпечення належних взаємозв'язків між його структурними ланками. Адже функціонування органів, служб, посадових осіб, що входять до даного механізму, хоча і підпорядковане єдиній загальній меті, втім кожен із них має свій предмет відання, виконує власні завдання та функції і користується відповідним обсягом повноважень. А отже, справедливо зауважує А. Русецький, для того щоб система правоохоронних органів була злагодженою, надійною, ефективною та дієвою, між ними мають бути налагоджені міцні та продуктивні відносини взаємодії та координації²⁴³.

На думку О. Федосової, в даний час, коли спостерігається підвищення організованості, професіоналізму і мобільності злочинців, їх поінформованості щодо тактики і методів роботи правоохоронних органів, необхідність координації їх діяльності набуває особливої актуальності. У таких умовах для протистояння зазначеному небезпечному антисоціальному явищу дуже важливо, на думку дослідниці, поліпшити якість координації правоохоронної діяльності. Адже саме координація діяльності правоохоронних ор-

²⁴¹ Ступник Я. В., Білаш О. В., Данко В. Й. Координація діяльності правоохоронних органів у сфері протидії наркозлочинності. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2021. Т. 64. С. 327. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/238752>.

²⁴² Русецький А. А. Адміністративно-правове забезпечення взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні в Україні: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2019. С. 3.

²⁴³ Там же.

ганів створює необхідну передумову для протидії злочинності. Вона здійснюється з метою створення оптимальних умов для повного й об'єктивного процесу виявлення, припинення і розслідування злочинів. Отже, підсумовує О. Федосова, координація діяльності і взаємодія між правоохоронними органами є одним із резервів підвищення ефективності протидії злочинності²⁴⁴. О. Баганець переконаний, що на сучасному етапі державного будівництва неодмінним завданням на шляху вдосконалення діяльності правоохоронних органів є покращення єдності та координації зусиль усієї правоохоронної системи. Негайне відновлення самої «системи правоохоронних органів» має відбуватися, на його думку, зокрема через законодавче вирішення проблем координації (взаємодії) їх зусиль по боротьбі із злочинністю та корупцією. Відновлення системи правоохоронних органів та посилення їх взаємодії у боротьбі із злочинністю та корупцією, наголошує О. Баганець, потребує подальшого негайного удосконалення цілого комплексу законодавчих, організаційних, кадрових та координаційних заходів²⁴⁵.

Позиції вище зазначених дослідників, а також ряду інших правознавців (представників наукових кіл, діючих та колишніх працівників правоохоронних органів, політичних і громадських діячів), у купі із статистичними даними щодо криміногенного стану в Україні, досить переконливо свідчать про наявність низки проблем у вітчизняному правоохоронному механізмі, зокрема в частині організації належного рівня ефективності та дієвості взаємодії й координації між суб'єктами правоохоронної діяльності, в тому числі на регіональному рівні. Серед інших факторів, які, на нашу думку, сприяли появі означених проблем і не дозволяють на сьогодні їх належним чином вирішити, забезпечивши таким чином відповідний рівень якості досліджуваної взаємодії та координації на регіональному рівні, є недоліки і прогалини у сучасному українському законодавстві. З метою усунення цих проблем та удосконалення адміністративного законодавства, яке регулює взаємодію та координацію у сфері правоохоронної діяльності на

²⁴⁴ Федосова О. В. Сутність та напрями координації діяльності правоохоронних органів щодо протидії злочинності в Україні. Реформування законодавства України та розвиток суспільних відносин в Україні: питання взаємодії: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород, 24-25 квітня 2015 р.). Ужгород: Ужгородський національний університет, 2015. С. 162-165. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/971>.

²⁴⁵ Баганець О. Концепція вдосконалення діяльності правоохоронних органів України. URL: <http://www.baganets.com/blogs-baganets/koncepc-ja-vdoskonalennja-d-jalnost-prav-85.html>.

регіональному рівні, вважаємо за доцільне розробити примірне положення про організацію взаємодії та координації правоохоронної діяльності на регіональному рівні. На сьогодні існує ряд нормативно-правових актів, в яких у тій чи іншій мірі врегульовані питання взаємодії та координації. Так, наприклад, про це йдеться у Законах України: «Про національну поліцію»²⁴⁶; «Про прокуратуру»²⁴⁷; «Про Службу безпеки України»²⁴⁸; «Про Державне бюро розслідувань»²⁴⁹; «Про Національне антикорупційне бюро»²⁵⁰; «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю»²⁵¹. Однак, у цих законах питання координації та (або) взаємодії врегульовуються у доволі загальному вигляді, для прикладу, у законі «Про Національну поліцію» закріплено лише те, що поліція у процесі своєї діяльності взаємодіє з органами правопорядку та іншими органами державної влади, а також органами місцевого самоврядування відповідно до закону та інших нормативно-правових актів²⁵². У деяких законах (наприклад, «Про Державне бюро розслідувань»; «Про Національне антикорупційне бюро»; «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю») означені питання визначні більш розгорнуто, втім, не розкривають суттєвих аспектів організації та здійснення взаємодії і координації, тим більше на регіональному рівні.

Більш предметно та конкретизовано взаємодія і координація правоохоронних органів регламентується відповідними спеціальними підзаконними нормативно-правовими актами, як-то: Положення «Про координацію діяльності правоохоронних органів по боротьбі із злочинністю та корупцією»²⁵³; Інструкція з організації

²⁴⁶ Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. Відомості Верховної ради України. 2015. № 40/41. Ст. 379.

²⁴⁷ Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 2-3. Ст. 12.

²⁴⁸ Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 № 2229-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 27. Ст. 382.

²⁴⁹ Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12.11.2015 № 794-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 6. Ст. 55.

²⁵⁰ Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 № 1698-VII. Відомості Верховної ради України. 2014. № 47. Ст. 2051.

²⁵¹ Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30.06.1993 № 3341-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>.

²⁵² Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. Відомості Верховної ради України. 2015. № 40/41. Ст. 379.

²⁵³ Про затвердження Положення «Про координацію діяльності правоохоронних органів по боротьбі із злочинністю та корупцією»: Наказ

взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні²⁵⁴; «Про взаємодію Служби безпеки України та Міністерства внутрішніх справ України в питанні розшуку осіб»²⁵⁵; Порядок взаємодії АРМА і Державного бюро розслідувань щодо виявлення та розшуку активів²⁵⁶ та ін. Однак, частина із таких підзаконних актів, як ми зазначали раніше, є застарілими і не відповідають реаліям і потребам сьогодення, крім того, у них не конкретизується увага щодо особливостей налагодження та здійснення взаємодії й координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні.

Прийняття такого акту має на меті:

по-перше, визначити коло суб'єктів, які мають бути залучені до відносин взаємодії і координації на регіональному рівні. Це є дуже важливим, зокрема з точки зору активного включення у зазначені відносин органів місцевої влади (як місцевих державних адміністрацій, так і органів місцевого самоврядування). Адже наразі більшість інструкцій і порядків, які регламентують матеріальні та процедурні аспекти здійснення взаємодії і координації, стосуються двох або трьох спеціальних правоохоронних відомств і не містять норм щодо співпраці і узгодження діяльності у правоохоронній сфері з муніципальними органами влади та місцевими органами виконавчої влади загальної компетенції. Виключення становить хіба що Положення «Про координацію діяльності правоохоронних органів по боротьбі із злочинністю та корупцією» (2012), в якому

Генерального прокурора України та керівників правоохоронних органів від 26.04.2012 № 43/375/166/353/284/241/290/256. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0043900-12#Text>

²⁵⁴ Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 07.07.2017 № 575. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17#Text>

²⁵⁵ Про взаємодію Служби безпеки України та Міністерства внутрішніх справ України в питанні розшуку осіб: наказ СБУ та МВС України від 03.05.2012 № 169/391. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0804-12#Text>

²⁵⁶ Про затвердження Порядку взаємодії АРМА і Державного бюро розслідувань щодо виявлення та розшуку активів: Наказ Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, Державного бюро розслідувань від 26.04.2021 № 151/262. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0642-21#Text>.

передбачено, що проведення міжвідомчих нарад за участю керівників правоохоронних органів, органів виконавчої влади та місцевого самоврядування²⁵⁷. Однак, знову ж таки, окрім того, що до роботи у координаційних органах (міжвідомчих нарадах), можуть залучатися представники органів місцевої влади, більше ніяких вказівок з цього приводу наведене Положення не містить;

по-друге, окреслити загальні принципи, цілі та завдання взаємодії і координації у правоохоронній сфері на регіональному рівні. Взаємодія та координація повинні ґрунтуватися на конкретних засадничих вимогах і будуватися та реалізовуватися у відповідності до чітко визначених пріоритетів. Вони (взаємодія та координація) не мають здійснюватися заради самих себе, а для забезпечення ефективного та оперативного вирішення конкретних різновидів, категорій проблемних питань у галузі правоохоронної діяльності на відповідній території;

по-третє, визначити приблизний перелік основних напрямків і форм взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні;

по-четверте, закріпити обов'язки керівників регіональних підрозділів правоохоронних органів, а також керівників інших регіональних органів публічної влади, що так чи інакше залучені до здійснення правоохоронної діяльності, щодо організації та забезпечення взаємодії й координації у межах їх компетенції та підвідомчої їм території, а також щодо забезпечення систематичного контролю за станом якості та ефективності зазначених взаємодії й координації. Закріплення такого обов'язку необхідне для визначення осіб відповідальних за організацію, результативність і дієвість відповідних заходів взаємодії та координації.

Далі, вважаємо, що важливим моментом на шляху вдосконалення адміністративно-правового регулювання взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні є стимулювання керівництва регіональних підрозділів відповідних правоохоронних органів, а також очільників органів місцевої влади до розроблення нормативно-правових актів локального характеру з питань взаємодії та координації у відповідному регіоні. Це забезпечить більш гнучкий та адекватний підхід до врегулювання питань взаємодії і координації на відповідній території, за якого

²⁵⁷ Про затвердження Положення «Про координацію діяльності правоохоронних органів по боротьбі із злочинністю та корупцією»: Наказ Генерального прокурора України та керівників правоохоронних органів від 26.04.2012 № 43/375/166/353/284/241/290/256. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0043900-12#Text>

враховуватимуться існуючі на ній конкретні нагальні проблеми та потреби у сфері правоохоронної діяльності, а також наявні ресурси та можливості у суб'єктів правоохоронної діяльності для вирішення завдань останньої.

Вважаємо, що однією із перспективних форм поглиблення відносин взаємодії та координації на регіональному рівні є укладання адміністративних договорів між суб'єктами правоохоронної діяльності у відповідному регіоні. Адміністративний договір – спільний правовий акт суб'єктів владних повноважень або правовий акт за участю суб'єкта владних повноважень та іншої особи, що ґрунтується на їх волеузгодженні, має форму договору, угоди, протоколу, меморандуму тощо, визначає взаємні права та обов'язки його учасників у публічно-правовій сфері і укладається на підставі закону:

- а) для розмежування компетенції чи визначення порядку взаємодії між суб'єктами владних повноважень;
- б) для делегування публічно-владних управлінських функцій;
- в) для перерозподілу або об'єднання бюджетних коштів у випадках, визначених законом;
- г) замість видання індивідуального акта;
- ґ) для врегулювання питань надання адміністративних послуг²⁵⁸.

Сьогодні, справедливо відмічає С. М. Ольховська, особливої актуальності набуває підвищення ролі адміністративного договору в управлінській практиці. У зв'язку зі зміцненням ролі публічного права в регулюванні суспільних відносин, а також із розвитком договірних начал у публічно-правових відносинах, зростає важливість адміністративних договорів, за допомогою яких з найбільшою ефективністю можна вирішувати управлінські завдання шляхом встановлення договірних інструментів з боку органів державної влади та органів місцевого самоврядування²⁵⁹. Адміністративний договір, вказує дослідниця, – це специфічний допоміжний засіб реалізації державної виконавчої влади, який має досить явно виражений адміністративно-правовий характер, який виявляється у тому, що:

- а) адміністративний договір виникає у сфері реалізації державної виконавчої влади у зв'язку та з приводу реалізації державним органом, наданих йому виконавчо-розпорядчих повноважень;

²⁵⁸ Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV. Відомості Верховної Ради України. 2005. № 35–36. № 37. Ст. 446.

²⁵⁹ Ольховська С. М. Поняття та зміст адміністративного договору. Право і Безпека. 2011. № 3 (40). С. 85.

б) підставою виникнення договору є владно-вольовий, імперативний припис;

в) мета договору виражається в його спрямованості на конкретизацію відповідних адміністративно-правових норм або актів правозастосовної діяльності органів державної виконавчої влади, у зв'язку з чим він має чітко виражений організуючий характер²⁶⁰.

О. Ілюшик та В. Стефанюк стверджують, що актуалізація проблеми адміністративного договору в світлі здійснюваних перетворень обумовлена зростанням ролі публічного права в регулюванні суспільних відносин, а також із розвитком договірних стосунків у публічно-правових відносинах. Публічно-правові постанови спрямовані не тільки на традиційне зміцнення дисципліни і підвищення відповідальності у сфері виконавчої влади, але й на створення правових механізмів при вирішенні управлінських завдань, що реалізуються шляхом застосування договірних інструментів як на рівні державної адміністрації, так і на рівні органів місцевого самоврядування²⁶¹.

У сфері діяльності правоохоронних органів, на думку дослідників, адміністративно-правові договори характеризуються наступними ознаками: 1) виникнення у сфері державного управління у зв'язку та з приводу реалізації конкретним правоохоронним органом повноважень виконавчо-розпорядчого характеру; 2) конкретизація у змісті адміністративного договору норм адміністративного права або акта правозастосовної діяльності органу управління, що регламентує окремі відносини у правоохоронній сфері; 3) організуючий характер адміністративного договору; 4) підставою виникнення подібних угод є адміністративний акт – владний вольовий припис; 5) регулює питання об'єднання двох або декількох правоохоронних органів з метою досягнення певного правового результату у правоохоронній сфері, настання якого є можливим за умов конкретного волевиявлення сторін²⁶². О. Джафарова

²⁶⁰ Васильев А. С. Административное право Украины: учебник. Харьков: Одиссей, 2001. С. 143; Ольховська С. М. Поняття та зміст адміністративного договору. Право і Безпека. 2011. № 3 (40). С. 87.

²⁶¹ Ілюшик О. М. Ознаки адміністративного договору, що використовується у діяльності правоохоронних органів. Право і громадянське суспільство. 2014. № 1. URL: <http://lcslaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/3-8-2014/item/184-oznaky-administratyvnoho-dohovoru-shcho-vy-korystovuyetsy-a-u-diyalnosti-pravookhoronnykh-orhaniv-iliushyk-o-m>; Стефанюк В. С. Судовий адміністративний процес / Акад. прав. наук України, Ін-т приват. права і підприємництва. Харків: Консум, 2003. С. 115.

²⁶² Безпалова О. І. Адміністративно-правовий механізм реалізації правоохоронної функції держави: сутність і структура. *Наукові праці Наці-*

наголошує, що динамічний розвиток суспільства потребує постійного розвитку суспільних відносин у напрямку демократизації та децентралізації, особливо це стосується відносин за участю правоохоронних органів, які є різновидом органів публічної влади. Сьогодні, справедливо стверджує науковець, у правоохоронній сфері особливе місце займає така форма діяльності органів публічної влади як адміністративний договір. Ефективність діяльності правоохоронних органів держави значним чином залежить від правильного вибору ними форм реалізації компетенції. Однією з форм реалізації компетенції є укладання адміністративних договорів²⁶³. О. Джафарова зазначає, що відмінність адміністративного договору за участю правоохоронного органу від цивільно-правових полягає в тому, що правоохоронний орган виступає як суб'єкт публічного права, його статус визначається його компетенцією. А якщо він стає учасником цивільно-правової угоди в якості звичайної юридичної особи, його правовий статус визначається його цивільною правоздатністю. У першому випадку правоохоронний орган підкоряється заборонному типу правового регулювання, у другому – загальнодозвільному. Право на укладання адміністративного договору повинне бути передбачене в нормативно-правових актах, де визначається компетенція даного правоохоронного органу²⁶⁴.

Отже, адміністративний договір дає змогу суб'єктам правоохоронної діяльності на регіональному рівні самостійно, шляхом взаємних домовленостей та погоджень у межах своєї компетенції, сформувати спільну узгоджену позицію приводу того: яким чином має бути організована взаємодія та координація у відповідному регіоні; у яких формах і способах та за якими напрямками вона має здійснюватися; які ресурси необхідні для її забезпечення та які джерела отримання цих ресурсів; хто за які аспекти взаємодії і координації відповідає, а також у який спосіб здійснюється контроль за ними та оцінювання їх ефективності.

Окремо слід зазначити необхідність прийняття окремого адміністративно-правового акту, яким мають бути визначені заса-

онального університету «Одеська юридична академія». 2015. Т. 15. С. 219.; Люшик О. М. Ознаки адміністративного договору, що використовується у діяльності правоохоронних органів. Право і громадянське суспільство. 2014. № 1. URL: <http://lcslaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/3-8-2014/item/184-oznaky-administrativnoho-dohovoru-shcho-vykorystovuyetsya-u-diyalnosti-pravookhoronnykh-orhaniv-iliushyk-o-m>.

²⁶³ Джафарова О. В. Місце адміністративного договору в адміністративній діяльності правоохоронних органів. Форум права. 2009. № 2. С. 108–111. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.

²⁶⁴ Там же.

ди взаємодії та координації в сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні. До останнього слід включити визначення основних термінів щодо взаємодії та координації в сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні, зокрема: «сфера правоохоронної діяльності», «правоохоронні органи», «взаємодія в сфері правоохоронної діяльності», «координація в сфері правоохоронної діяльності», «регіональний рівень взаємодії та координації», «оцінка ефективності взаємодії та координації в сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні» та інші. Також необхідно визначити: критерії оцінки ефективності взаємодії та координації в сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні, правове становище громадян, юридичних осіб та інших суспільних інституцій як суб'єктів взаємодії та координації в сфері правоохоронної діяльності, умови, за яких взаємодія цих суб'єктів із правоохоронними органами є обов'язковою, форми та методи такої взаємодії тощо.

Таким чином, підсумовуючи вищевикладене, можемо говорити про те, що внесення відповідних змін до чинного адміністративного законодавства є необхідним етапом на шляху підвищення якості організації та ефективності реалізації досліджуваної взаємодії й координації на регіональному рівні. Запропоновані нами у даному підрозділі кроки мають на меті забезпечити належний рівень визначеності законодавчих засад здійснення взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні, а також сприяти більш активному залученню суб'єктів цієї діяльності до безпосередньої участі у процесі формуванні зазначених правових засад, а не обмежуватися лише формальним виконанням існуючих загальних законодавчих приписів щодо здійснення взаємодії та координації.

3.3. Шляхи удосконалення організаційних засад взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні

Встановлення орієнтирів щодо подальшого вдосконалення забезпечення взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні неможливо без окреслення низки проблем у розглядуваній сфері. Тож, розглянемо основні проблеми, які виділяються в правовій літературі відносно взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності. О. Деревягін в процесі дослідження взаємодії в сфері кримінального розшуку на території АР Крим виявив недоліки здійснення взаємодії в сфері пра-

воохоронної діяльності: відсутність нормативної бази, що регулює взаємодію на всіх структурних рівнях та за напрямками діяльності підрозділів карного розшуку; неузгодженість організаційних структур карного розшуку залежно від регіону – курорту та періоду року; відсутність налагодженої системи взаємодії група-підрозділ-відділ-орган-регіональне управління – інші регіони; між-відомчі бар'єри обміну оперативною інформацією; відсутність методичних рекомендацій зі здійснення взаємодії; недосконалість системи обміну інформацією; недосконалість системи управління взаємодією та відсутність відповідних організаційних структур (мобільні, координаційні групи тощо); відсутність у нормативних актах вимог щодо здійснення взаємодії²⁶⁵. Слід зазначити, що наразі подібні проблеми залишаються актуальними і для всієї сфери правоохоронної діяльності на регіональному рівні, зокрема нормативно-правового забезпечення взаємодії та координації щодо різних напрямків правоохоронної діяльності на регіональному рівні, відсутність адміністративно-регульованих вимог стосовно взаємодії в сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні та умов такої взаємодії тощо.

А. Русецький у сфері організаційно-правового забезпечення взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні виділяє такі недоліки, які потребують негайного вирішення, зокрема: по-перше, відчувається дефіцит фінансування взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів; по-друге, недостатньо уваги приділяється навчанню працівників, особливо в контексті вивчення специфіки роботи інших правоохоронних органів; по-третє, недостатньо врегульованим є питання інформаційного забезпечення суб'єктів взаємодії, а відтак, вирішення вказаних проблем дозволить якісно покращити стан взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні²⁶⁶.

О. Крижановська вказує на недостатньо ефективне використання форм взаємодії та координації правоохоронної діяльності. Авторка наголошує на те, що такі форми взаємодії поліції з іншими правоохоронними структурами у практичній діяльності вико-

²⁶⁵ Деревягін О. О. Шляхи удосконалення взаємодії підрозділів карного розшуку зі структурними підрозділами ОВС та інших правоохоронних органів у сфері запобігання злочинам у курортній місцевості АР Крим. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2011. № 4. С. 324.

²⁶⁶ Русецький А. А. Адміністративно-правове забезпечення взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні в Україні: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2019. С. 8–9.

ристовуються реально нерівномірно. На практиці основними є обмін інформацією та проведення спільних заходів. Рідше створюються спільні слідчо-оперативні групи та видаються спільні накази й інструкції. Невисокий рівень активності такої взаємодії зумовлений низкою факторів, до яких відносяться конкуренція між правоохоронними органами, недовіра та незацікавленість їх працівників у спільній роботі. Все це призводить до того, що їх дії часто неузгоджені й дублюються. Це відбувається внаслідок того, що недостатньо уваги приділяється спільній координації та організації взаємодії, яка не забезпечує злагодженої роботи правоохоронних органів і негативно відбивається на їх результатах²⁶⁷.

До однієї з важливих проблем в сфері правоохоронної діяльності окремі автори відносять відсутність єдиного координаційного центру для забезпечення управління взаємодії та координації правоохоронної діяльності саме на регіональному рівні. Як підкреслює В. Мозгова, якісна та ефективна протидія злочинності, яка зазвичай має екстериторіальний характер, потребує взаємодії правоохоронних органів, проведення ними координаційних заходів не тільки в межах певної адміністративно-територіальної одиниці, але інколи й сусідніх територій, на які їх компетенція не розповсюджується. Тому реалізація заходів протидії злочинності та корупції у певному напрямі (сфері) на практиці може потребувати координації діяльності правоохоронних органів декількох районів, областей і т. д. При цьому координаційний центр має бути єдиним, інакше, як свідчить практика, діяльність «врізної» не приносить результатів²⁶⁸.

Підсумовуючи наведені думки науковців відносно проблем взаємодії та координації в сфері правоохоронної діяльності, можемо виділити такі основні проблемні напрямки, які вони виділяють: організаційний, професійний, щодо поліпшення підготовки працівників правоохоронних органів, фінансово-матеріальний, інформаційний, методологічний та ін.

Задля вирішення цих та інших проблем авторами пропонуються різні шляхи вдосконалення засад взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності. Наприклад, С. Шепетько та О. Клименко з метою підвищення ефективності координації зу-

²⁶⁷ Крижановська О. В. Форми реалізації взаємодії національної поліції з органами публічної влади у сфері забезпечення правопорядку. Право та державне управління. 2020. № 1. Т.1. С. 80–81.

²⁶⁸ Мозгова В. А. Поняття та рівні координації діяльності правоохоронних органів із протидії злочинності та корупції. Часопис Київського університету права. 2013. № 2. С. 293.

силь у боротьбі з організованою злочинністю та організації дієвої взаємодії спеціальних підрозділів з державними органами, що беруть участь у боротьбі з організованою злочинністю, та контролюючими органами, доцільно вжити таких організаційно-правових заходів:

1. Визначити координаційний орган, який відповідатиме за ефективне функціонування механізмів координації та взаємодії у сфері протидії організованій злочинності, здійснюватиме організаційне забезпечення та оцінку реалізації державної політики у цій сфері.

2. Розробити та впровадити в практичну діяльність єдиний уніфікований Порядок комплексної взаємодії органів, що ведуть боротьбу з організованою злочинністю, насамперед Національної поліції України та Служби безпеки України, який би зосередив методи, заходи, форми та алгоритми спільної діяльності. Такий підхід дасть можливість виключити повторення та дублювання різних напрямів і форм взаємодії органів, що ведуть боротьбу з організованою злочинністю.

3. Нормативно забезпечити створення Єдиного інтеграційного банку даних, який має використовуватися в режимі он-лайн усіма суб'єктами, що здійснюють заходи з протидії організованій злочинності²⁶⁹.

Таким чином, виділяють три основні напрямки удосконалення організаційних засад взаємодії та координації: управлінський, методологічний та інформаційний.

В. Єднак називає такі напрямки вдосконалення адміністративно-правового регулювання форм та методів взаємодії прокуратури та інших правоохоронних органів:

1. Створення належного адміністративно-правового врегулювання форм і методів взаємодії прокуратури з правоохоронними органами. Автор вважає за необхідне визначити цілі й завдання, принципи та напрями, ключові форми й методи співпраці сторін у межах координації. Також необхідно визначити загальні права й обов'язки взаємодіючих сторін, окремо увага має бути приділена питанням наслідків і відповідальності невиконання (неналежного виконання) правоохоронними органами спільно розроблених та узгоджених програм, заходів.

²⁶⁹ Шепетько С. А., Клименко О. А. Напрями удосконалення нормативно-правового забезпечення координації та взаємодії у сфері боротьби з організованою злочинністю. Питання боротьби зі злочинністю. 2017. Вип. 34. С. 22.

2. Необхідність розширення кола форм і методів взаємодії прокуратури з іншими правоохоронними органами в напрямі підвищення правової обізнаності й правової культури населення, зокрема у формі спільної освітньо-виховної та інформаційно-пропагандистської роботи.

3. Вироблення системи оцінювання ефективності та дієвості прокуратури та інших правоохоронних органів. Оцінювання результатів діяльності є вирішальним чинником у визначенні того, чи досягла певна програма своїх цілей. Розробляючи означену систему оцінювання, варто особливу увагу приділити критеріям, з огляду на які буде проводитися вимірювання якості й ефективності взаємодії як загалом, так і її окремих форм і напрямів. Такими критеріями мають бути не лише офіційні статистичні дані, а й інші показники, як-то: думка громадськості (пересічних громадян, інститутів громадянського суспільства); думка керівників взаємодіючих органів і виконавців спільних заходів²⁷⁰.

На думку В. Гриценко, взаємодія і координація на внутрішньому лінійному рівні повинна забезпечуватися за допомогою засобів електронної координації. Законодавство сьогодні не визначає етапи координування діяльності правоохоронних органів, їх негайні дії при виникненні ситуації, що може становити загрозу для національної безпеки, для життя та здоров'я окремої людини²⁷¹. Згадане зауваження є надзвичайно актуальним з точки зору війни з державою-терористом та необхідності оптимально-ефективної взаємодії та координації правоохоронних органів як реакції на непередбачувані дії держави-терориста. Подібної думки щодо необхідності посилення використання електронних засобів у координаційній діяльності додержуються й О. Шевченко та Л. Сенченко, які зазначають, що для налагодження координаційної діяльності необхідно широко використовувати електронні засоби зв'язку, що допоможе налагодити оперативне управління між суб'єктами²⁷².

Відносно розвитку технологій як оперативного засобу, що стає в нагоді взаємодії та координації в сфері правоохоронної дія-

²⁷⁰ Єднак В. М. Шляхи вдосконалення форм і методів взаємодії органів прокуратури України з іншими правоохоронними органами держави. Прикарпатський юридичний вісник. 2019. Вип. 4 (29). С. 174–176.

²⁷¹ Гриценко В. Г. Напрями вдосконалення взаємодії та координації правоохоронних органів як головних суб'єктів правоохоронної системи. Науковий вісник публічного та приватного права. 2017. Вип. 4. С. 118.

²⁷² Шевченко О., Сенченко Л. Правові засади координації центральних органів виконавчої влади. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2020. № 5. С. 90.

льності, наголошує й К. Антонов, який зазначає, що вдосконаленню організації взаємодії правоохоронних органів під час проведення оперативно-розшукових заходів із використанням оперативно-технічних заходів сприятиме впровадження новітніх форм аналітичного пошуку, а саме: пошук інформації через засоби системи Інтернет та використання її як джерела отримання оперативної інформації про правопорушення у сфері нових інформаційних технологій; формування правоохоронними органами регіональних банків інформації за напрямками діяльності; створення міжвідомчого централізованого інформаційного банку інформації з різних видів правопорушень; розроблення та використання новітніх оперативно-технічних заходів (наприклад, моніторинг телекомунікаційних мереж, огляд або вилучення інформації з віддаленого комп'ютера тощо). Окремим напрямом удосконалення взаємодії з використанням оперативно-технічних заходів, на думку автора, є розроблення та вдосконалення міжвідомчих нормативних актів щодо здійснення спільних оперативно-технічних заходів у місцях зі складною оперативною обстановкою, проведення спеціальних операцій та оперативних комбінацій²⁷³.

Окремо доцільно виділити авторів, які зосереджують увагу на необхідності вдосконалення нормативно-правового забезпечення координації та взаємодії в сфері правоохоронної діяльності. Так, М. Бурбика ще у 2011 році пропонував прийняття спеціального Закону України «Про координацію діяльності правоохоронних органів у боротьбі зі злочинністю та іншими правопорушеннями», у якому, на його думку, необхідно: по-перше, привести вичерпний перелік правоохоронних органів України, на яких буде розповсюджуватися зазначений Закон; по-друге, визначити: поняття координації діяльності правоохоронних органів; принципи, мету та завдання такої координації; по-третє, визначити правовий статус координуючого органу (його завдання, функції, повноваження); по-четверте, визначити напрямки та форми координації²⁷⁴. Як бачимо, подальша нормотворчість органів виконавчої влади щодо комплексного врегулювання питань координації у сфері боротьби зі злочинністю не призвела до бажаних результатів, окрім із за-

²⁷³ Антонов К. В. Шляхи вдосконалення організаційно-тактичних форм взаємодії оперативних підрозділів правоохоронних органів у протидії злочинності з використанням оперативно-технічних засобів. *Правова позиція*. 2016. № 1 (16). С. 123–124.

²⁷⁴ Бурбика М. М. Сутність та особливості координаційної діяльності органів прокуратури у сфері протидії злочинності. *Форум права*. 2011. № 4. С. 47. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-4/11bmmpcz.pdf>.

пропонованих питань не знайшли свого чіткого нормативного врегулювання.

В. Гриценко висловлює пропозицію стосовно розширення сфер координаційної діяльності правоохоронних органів, зокрема, на сферу адміністративних та майнових, а також дисциплінарних правопорушень. Серед таких важливих сфер автор вважає необхідним вказати: сферу адміністративних правопорушень, завдання шкоди майну фізичних і юридичних осіб діями представників органів державної влади та органів місцевого самоврядування, завдання шкоди джерелом підвищеної небезпеки, з приводу притягнення державних службовців до дисциплінарної відповідальності²⁷⁵. Названа пропозиція, на нашу думку, являється актуальною саме для регіонального рівня взаємодії та координації правоохоронних органів. Національний рівень взаємодії та координації правоохоронних органів має бути орієнтованим на загрози національній безпеці та життю та здоров'ю громадян.

В. Гриценко до одного з шляхів удосконалення координації та взаємодії правоохоронних органів відносить: систематизацію правової бази щодо здійснення такої координаційної діяльності. Оскільки постійними учасниками координаційної діяльності є прокурори, представники Служби безпеки України та Міністерства внутрішніх справ, на думку автора, необхідно в спеціальних законах, що регулюють їх правовий статус, відобразити правове регулювання форм і змісту координаційної діяльності шляхом висвітлення нових електронних і автоматизованих форм, втілення принципів такої координації²⁷⁶. Разом із цим необхідно уникати дублювання одних й тих самих норм різними нормативно-правовими актами. На сьогодні Порядок координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності доволі чітко встановлює основоположні засади координації правоохоронних органів у розглядуваній сфері. У випадку поширення взаємодії та координації правоохоронних органів на сферу адміністративних правопорушень та інших загроз життю, здоров'ю, майну громадян та публічним інтересам безпеки та правопорядку – засади взаємодії та координації правоохоронних органів мають бути визначені з урахуванням відповідних сфер поширення.

О. Баганець серед принципів вдосконалення діяльності правоохоронних органів в пропонованій Концепції реформування пра-

²⁷⁵ Гриценко В. Г. Напрями вдосконалення взаємодії та координації правоохоронних органів як головних суб'єктів правоохоронної системи. Науковий вісник публічного та приватного права. 2017. Вип. 4. С. 119.

²⁷⁶ Там же.

воохоронних органів України передбачає такі: комплексність підходу до розв'язання проблем правоохоронної діяльності як на загальнодержавному, так і на регіональному та місцевому рівнях, складання та обговорення на професійному рівні відповідних стратегічних програм їх реформування; плановість і системність проведення заходів для підвищення ефективності роботи прокурорів, слідчих (детективів) та поліцейських²⁷⁷. Названі принципи безпосередньо стосуються й удосконалення організаційних засад взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні. Мова йде про втілення комплексного підходу до вивчення основних проблем взаємодії та координації правоохоронних органів регіонального рівня, на основі їх обговорення на рівні тих регіонів, які є схожими за станом забезпечення правопорядку, з метою виявлення таких проблем та напрацювання шляхів їх вирішення.

На основі викладеного можемо виділити такі основні проблеми взаємодії та координації в сфері правоохоронної діяльності, які потребують ефективного вирішення: недостатньо повне та якісне нормативно-правове забезпечення взаємодії та координації, відсутність чіткої визначеності цілей, завдань, умов і кола суб'єктів, які здійснюють спільну діяльність; недосконалість процедурних аспектів реалізації форм взаємодії та координації; відсутність координаційного центру, який би забезпечував організацію зовнішньої та внутрішньої взаємодії у сфері правоохоронної діяльності; дублювання дій правоохоронних органів при здійсненні взаємодії при вирішенні завдань правоохоронного характеру; невикористання всіх можливих форм та методів взаємодії та координації, що відображається на результативності правоохоронної діяльності; недостатньо повне використання сучасних технічних ресурсів для забезпечення оперативної та ефективної взаємодії у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні; необхідність збільшення фінансування заходів із взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності; підвищення рівня професійної майстерності працівників правоохоронних органів; недостатнє методологічне забезпечення взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності; неякісне інформаційне забезпечення вза-

²⁷⁷ Баганець О. Концепція вдосконалення діяльності правоохоронних органів України. URL: <http://www.baganets.com/blogs-baganets/koncepc-ja-vdoskonalennja-d-jalnost-prav-85.html>.

ємодії та координації з урахуванням сучасного стану розвитку технологій²⁷⁸.

Доцільно зазначити, що авторами пропонуються різні шляхи удосконалення засад взаємодії та координації у тому чи іншому напрямку сфери правоохоронної діяльності. Зокрема, серед шляхів вдосконалення взаємодії в сфері правоохоронної діяльності О. Дерев'ягін вважає за необхідне налагодження чіткої системної інформаційної взаємодії оперативних підрозділів, чому може сприяти здійснення комплексу організаційних заходів. Одним із видів зовнішньої взаємодії, яку автор вважає за доцільне розвивати, є взаємодія з державними та недержавними органами та установами, а також населенням, співпраця з приватними охоронними структурами та інформаційними фірмами. Доцільність взаємодії приватних охоронних структур та служб безпеки з оперативними підрозділами визначається низкою підстав: спільністю інтересів щодо захисту майна, забезпечення прав і свобод відпочивальників; значною суспільною небезпекою протиправних дій на курортних об'єктах, що знаходяться під охороною; обмеженістю інформації про підготовку злочинів та криміногенну обстановку за місцем розташування об'єктів відпочинку; нестачею сил і засобів у приватної охорони та відсутністю у неї прав здійснювати ОРД і спеціальні профілактичні заходи²⁷⁹.

Д. Павлов та О. Расевич, розглядаючи організаційно-правові засади підвищення ефективності взаємодії управління державної охорони України з іншими органами, пропонували застосування таких заходів:

1) узгодження нормативно-правової бази, усунення колізійності норм і вдосконалення чинного законодавства;

2) розроблення адекватних реаліям сучасності критеріїв оцінки ефективності взаємодії, здійснення діяльності на основі програмно-цільового підходу;

3) розвиток ефективної системи комунікацій для своєчасного й оперативного забезпечення взаємодії управління державної

²⁷⁸ Шкіндюк В. І. Проблеми взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні. Галузь військового права у сучасних умовах державотворення: тези доповідей учасників панел. диск. (м. Київ – м. Харків, 11 грудня 2020 р.). С. 68–71. URL: https://library.pp-ss.pro/index.php/ndippsn_20201211/article/view/shkindiuk.

²⁷⁹ Дерев'ягін О. О. Шляхи удосконалення взаємодії підрозділів карного розшуку зі структурними підрозділами ОВС та інших правоохоронних органів у сфері запобігання злочинам у курортній місцевості АР Крим. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2011. № 4. С. 329–330.

охорони України з іншими суб'єктами забезпечення національної безпеки;

4) оптимізація системи моніторингу і взаємного інформування та обміну інформацією між суб'єктами взаємодії у сфері безпеки, формування спільних інформаційно-телекомунікаційних баз;

5) забезпечення узгодженого процесу розроблення та прийняття нормативних документів стратегічного планування на основі ризик-орієнтованого підходу;

6) обов'язкове обговорення результатів взаємодії не лише на відомчому рівні, а й з представниками інших органів, що входять до складу сил безпеки і оборони з дотриманням вимог щодо здійснення демократичного цивільного контролю²⁸⁰.

З огляду на необхідність конкретизації та уточнення положень чинного законодавства доцільним є закріплення обов'язку державних органів України, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій сприяти діяльності управління державної охорони України, яке, у свою чергу, має координувати (за винятком органів місцевого самоврядування) діяльність з питань державної охорони. Авторами також запропоновано розроблення та прийняття міжвідомчого нормативно-правового акту з питань взаємодії правоохоронних органів та на його основі – створення постійно діючого координаційного штабу²⁸¹.

О. Крижановська з метою вдосконалення взаємодії громадських об'єднань, які беруть участь в охороні публічної безпеки й порядку, з органами поліції пропонує на рівні Кабінету Міністрів України видати постанови, на рівні МВС України – накази, розробити інструкції та методичні матеріали, в яких чітко визначатимуться й розкриватимуться форми взаємодії зазначених суб'єктів²⁸². Про важливість методичного забезпечення неодноразово наголошували й інші автори. Зокрема А. Войтенко зазначає, що важливе значення для ефективного здійснення координаційної діяльності має належний рівень методичного забезпечення.

²⁸⁰ Павлов Д. М., Расевич О. С. Організаційно-правові засади підвищення ефективності взаємодії управління державної охорони України з іншими органами, які входять до складу сил безпеки і оборони України. Честь і закон. 2021. № 1 (76). С. 83.

²⁸¹ Павлов Д. М., Расевич О. С. Організаційно-правові засади підвищення ефективності взаємодії управління державної охорони України з іншими органами, які входять до складу сил безпеки і оборони України. Честь і закон. 2021. № 1 (76). С. 83.

²⁸² Крижановська О. В. Форми реалізації взаємодії національної поліції з органами публічної влади у сфері забезпечення правопорядку. Право та державне управління. 2020. № 1. Т.1. С. 81–82.

Підготовлення інформаційних листів чи інформаційних видань на спільній основі, проведення різних міжвідомчих нарад, конференцій, круглих столів та/чи семінарів вимагає належного рівня методичного забезпечення²⁸³.

А. Полянський пропонує розробити Типовий порядок взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами. Даний порядок необхідний для того, щоб визначити основні питання, які мають бути врегульовані у відомчих (міжвідомчих) порядках, інструкціях щодо організації взаємодії між зазначеними суб'єктами. Такий підхід забезпечить необхідний рівень єдності та уніфікації у врегулюванні зазначеної взаємодії. До важливих питань, які, на думку автора, мають бути визначені у Типовому порядку, належать цілі та принципи взаємодії, основні завдання та напрямки, форми та методи її реалізації²⁸⁴. Така думка є цікавою з точки зору розробки типових порядків взаємодії з правоохоронними органами як судово-експертних установ, так й інших суспільних інституцій. Мова може йти про розробку підзаконних нормативно-правових актів, що регулюватимуть взаємодію насамперед правоохоронних органів з іншими суспільними інституціями в сфері правоохоронної діяльності.

Д. Назаренко з метою підвищення якості взаємодії оперативних підрозділів органів внутрішніх справ зі спеціальними підрозділами при проведенні візуального спостереження пропонує: нормативне регулювання питань, що стосуються взаємодії оперативних підрозділів правоохоронних органів при підготовці і проведенні оперативно-розшукових заходів у рамках застосування візуального спостереження; удосконалення системи спільної професійної підготовки фахівців різного профілю; спільне або взаємне видання й обмін спеціальною науковою й навчально-методичною літературою з питань організації і тактики проведення візуального спостереження; узагальнення і поширення позитивного досвіду спільної роботи²⁸⁵. Перелічені заходи мають безпосереднє відношення до вдосконалення взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні, зокрема: норматив-

²⁸³ Войтенко А. Особливості координаційної діяльності органів прокуратури України у сфері протидії злочинності та корупції. *Trajectory Nauki = Path of Science*. 2021. Vol. 7. No 5. P. 4007.

²⁸⁴ Полянський А. О. Адміністративно-правові засади взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Суми, 2021. С. 282.

²⁸⁵ Назаренко Д. В. Взаємодія оперативних підрозділів органів внутрішніх справ зі спеціальними підрозділами при проведенні візуального спостереження. *Правова держава*. 2015. № 19. С. 140.

но-правове вдосконалення врегулювання питань взаємодії та координації в правоохоронній сфері, вдосконалення професійної підготовки працівників правоохоронних органів, аналітичне, інформаційно-методологічне забезпечення.

В. Невядовський, підкреслюючи те, що термін «координація правоохоронної діяльності» в рамках національного законодавства свого відображення не віднайшло, підкреслює надзвичайну гостроту питання наявності цього терміну у правовому полі нашої держави, оскільки виконуючи функцію боротьби зі злочинністю, у тому числі з її організованими формами та корупцією, правоохоронні органи визначають напрямки, а також мету і завдання спільних дій²⁸⁶. Погоджуючись з цією думкою, зважаємо на необхідність нормативно-правового закріплення термінів «взаємодія в сфері правоохоронної діяльності» та «координація в сфері правоохоронної діяльності».

А. Русецький в своїй роботі стосовно удосконалення організаційно-правових засад взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні пропонує три шляхи. По-перше, автор пропонує створити центри забезпечення взаємодії правоохоронних органів у регіоні. Даний орган не матиме функцій і повноважень процесуального чи іншого керівництва діяльністю правоохоронних органів, його завданнями мають стати: залучення до широкого діалогу та співпраці регіональних правоохоронних органів і служб, а також інших суб'єктів, повноваження яких так чи інакше стосуються підтримки режиму законності, публічного порядку і безпеки на відповідній території; сприяння наданню їм відповідної ресурсної підтримки для змістовної та продуктивної співпраці²⁸⁷. Підтримуючи позицію автора, доцільно зауважити, що такі центри мають сприяти як внутрішній взаємодії правоохоронних органів та їх структурних підрозділів на регіональному рівні, так і зовнішній взаємодії правоохоронних органів із фізичними, юридичними особами, з громадськими інституціями в сфері правоохоронної діяльності.

По-друге, А. Русецький пропонує розробити та прийняти Концепцію розвитку взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні. Автор доводить, що

²⁸⁶ Невядовський В. О. Теоретико-правові аспекти сутності координації правоохоронної діяльності. Форум права. 2016. № 4. С. 227. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.

²⁸⁷ Русецький А. А. Адміністративно-правове забезпечення взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні в Україні: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2019. С. 9–10.

важливість Концепції розвитку взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні як правового базису удосконалення і розвитку адміністративного законодавства з питань взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів у регіонах полягає в тому, що вона являє собою не декларативний документ, а науково обґрунтований погляд на: по-перше, реальний стан взаємодії і координації правоохоронних органів у регіонах, їх ефективність та результативність, наявні у них проблеми та недоліки; по-друге, цілі та завдання зазначеної взаємодії і координації, її суспільну місію з урахуванням реалій і викликів сучасності; по-третє, пріоритети та перспективи подальшого розвитку інститутів взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні²⁸⁸. На наш погляд, враховуючи вищезазначені зауваження науковців щодо необхідності нормативно-правового визначення основних термінів в розглядуваній сфері, підтримуючи позицію А. Русецького, вважаємо за необхідне включення до змісту вище запропонованої ним Концепції основних термінів щодо взаємодії та координації в сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні.

По-третє, базуючись на необхідності прийняття такої Концепції, А. Русецький доводить необхідність розроблення Стратегії і плану дій щодо реалізації Концепції розвитку взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні. Стратегія і план дій щодо реалізації Концепції розвитку взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні, на думку науковця, мають передбачати: а) постановлення чітких цілей і практичних завдань, що потребують конструктивного розв'язання; б) визначення кола суб'єктів, які мають бути залучені до виконання даних завдань, і розподіл між ними відповідних обсягів конкретної роботи з урахуванням специфіки функціонального призначення і предмета відання кожного із суб'єктів; в) окреслення пріоритетних напрямків і форм роботи зазначених суб'єктів щодо реалізації покладених на них стратегічних завдань; г) визначення механізму контролю за реалізацією стратегії, а також критеріїв оцінювання якості та ефективності даного процесу²⁸⁹. Пропонована науковцем Стратегія і план дій щодо реалізації Концепції розвитку взаємодії та координації дія-

²⁸⁸ Русецький А. А. Адміністративно-правове забезпечення взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні в Україні: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2019. С. 9–10.

²⁸⁹ Там же. С. 10.

льності правоохоронних органів на регіональному рівні по суті має містити етапи впровадження запропонованої Концепції.

Проведений у даному підрозділі дослідження аналіз дає змогу констатувати, що до шляхів удосконалення організаційних засад взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні слід відносити наступні:

- розширити взаємодію правоохоронних органів з населенням, засобами масової інформації, приватними охоронними службами тощо, а також напрацювання методичних рекомендацій із здійснення такої взаємодії;

- забезпечити недопущення дублювання заходів із взаємодії та координації регіональними прокуратурами різного рівня, для чого необхідно чітко відмежовувати їх компетенцію по тим, чи іншим питанням правоохоронної діяльності;

- створити умови для більш ефективного використання засобів електронної координації дій правоохоронних органів регіонального рівня, особливо за умов необхідності швидкісного реагування на загрози життю та здоров'ю громадян, а також національній безпеці, як однієї з можливих та особливо небезпечних загроз;

- розширити взаємодію та координацію у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні на сферу протидії адміністративним правопорушенням, особливо тим, що загрожують здоров'ю громадян, майновим інтересам фізичних та юридичних осіб, зокрема діями чи бездіяльністю представників органів державної влади та органів місцевого самоврядування, завдання шкоди, або підозри щодо завдання шкоди життю, здоров'ю чи майну фізичних чи юридичних осіб джерелом підвищеної небезпеки, а також в разі здійснення дисциплінарного провадження відносно протиправної поведінки державних службовців²⁹⁰.

Висновки до розділу 3

Акцентовано увагу на тому, що дуальний підхід до управління поліцейськими органами та службами (як воєнізованими, так і цивільними) у Франції відповідним чином відображається й на механізмі взаємодії та координації у правоохоронній системі цієї держави. Зокрема, на регіональному рівні взаємодія реалізується на децентралізованих засадах і налагоджується (організовується), забезпечується та контролюється відповідними керівниками територіальних підрозділів національної поліції, жандармерії та му-

²⁹⁰ Шкіндюк В. І. Шляхи вдосконалення організаційних засад взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні. Наше право. 2021. № 1. С. 216–221.

ніципальної поліції, що надає взаємодії належний рівень гнучкості та оперативності. У той же час повноваження щодо координації здійснюються у централізованому порядку відповідними Дирекціями, управліннями та їх регіональними представництвами (підрозділами). Відмічено, що централізація координаційних повноважень є цілком виправданою з огляду на необхідність об'єднання зусиль правоохоронних органів і служб, що належать до різних відомства, для забезпечення їх злагодженої та цілеспрямованої роботи у відповідному регіоні.

З'ясовано, що у Німеччині питання координації та взаємодії вирішуються як на загальнодержавному, так і регіональному рівні. При цьому, якщо у першому випадку (тобто на загальнодержавному рівні) йдеться переважно про формування державної правоохоронної політики, визначення її ключових напрямків та пріоритетів, то у розрізі регіонального управління взаємодія і координація орієнтовані на вирішення конкретних завдань правоохоронного характеру. Ключова роль щодо налагодження і координації, і взаємодії у регіонах належить керівникам правоохоронних органів відповідних земель. Крім того, відмічена вагома роль муніципальних органів у вирішенні питань забезпечення зазначеної взаємодії, оскільки у Німеччині досить розвиненим є інститут муніципальної (або місцевої) поліції, що утримується за рахунок місцевих бюджетів.

У Польщі підхід до організації та здійснення взаємодії і координації у правоохоронній сфері в цілому схожий із тим, що застосовується в нашій державі, тобто одними із головних суб'єктів координаційної роботи виступають відповідні міністри та прокурори, у той час як взаємодію організовують і забезпечують керівники конкретних територіальних підрозділів тих чи інших правоохоронних органів та (або) служб.

Підхід, який застосовується Україні до організації взаємодії і координації на регіональному рівні, подібний до того, що існує у європейських країнах. Координація здійснюється переважно у централізованому порядку вищими керівними органами і посадовими особами або поліцейських відомств, або органів прокуратури. При цьому, якщо керівники вищих органів виконавчої влади, наприклад, міністри, координують нормотворчу та загальноуправлінську діяльність правоохоронних органів, то прокурори здійснюють координацію щодо конкретних правоохоронних заходів. Що ж стосується взаємодії, то вона як правило налагоджується та здійснюється на рівні окремих підрозділів правоохоронних органів і служб, що функціонують у відповідному регіоні. Забезпечується та контролюється така взаємодія очільниками цих територі-

альних підрозділів, а також керівниками відповідних функціональних ланок (підрозділів), що утворюються у зазначених територіальних підрозділах. Особливу увагу звернено на те, що у ряді європейських держав діє муніципальна поліція, яка створюється та утримується за рахунок коштів місцевих бюджетів. Такий підхід забезпечує більш активне та глибоке залучення органів місцевого самоврядування до процесу організації взаємодії й координації правоохоронних органів, а також контролю за їх ефективністю та дієвістю.

Акцентовано увагу на тому, що позиції ряду дослідників, а також низки інших правознавців (представників наукових кіл, діючих та колишніх працівників правоохоронних органів, політичних і громадських діячів), у купі із статистичними даними щодо криміногенного стану в Україні досить переконливо свідчать про наявність великої кількості проблем у вітчизняному правоохоронному механізмі, зокрема в частині організації належного рівня ефективності та дієвості взаємодії й координації між суб'єктами правоохоронної діяльності, в тому числі на регіональному рівні. Серед інших факторів, які, на нашу думку, сприяли появі означених проблем і не дозволяють на сьогодні їх належним чином вирішити, забезпечивши таким чином відповідний рівень якості досліджуваної взаємодії та координації на регіональному рівні, є недоліки і прогалини у сучасному українському законодавстві. З метою усунення цих проблем та удосконалення адміністративного законодавства, яке регулює взаємодію та координацію у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні, вважаємо за доцільне розробити примірне положення про організацію взаємодії та координації правоохоронної діяльності на регіональному рівні. На сьогодні існує ряд нормативно-правових актів, в яких у тій чи іншій мірі врегульовані питання взаємодії та координації.

Доведено, що низка підзаконних актів, норми яких спрямовані на регулювання взаємодії та координації є застарілими та не відповідають реаліям і потребам сьогодення, крім того, у них не конкретизується увага щодо особливостей налагодження та здійснення взаємодії й координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні.

Обґрунтована важливість та необхідність розробки та прийняття єдиного підзаконного нормативно-правового акту, норми якого були б спрямовані на регулювання суспільних відносин у досліджуваній сфері. Прийняття такого акту має на меті:

- *по-перше*, визначити коло суб'єктів, які мають бути залучені до відносин взаємодії і координації на регіональному рівні. Це є дуже важливим, зокрема з точки зору активного включення у за-

значені відносин органів місцевої влади (як місцевих державних адміністрацій, так і органів місцевого самоврядування). Адже наразі більшість інструкцій і порядків, які регламентують матеріальні та процедурні аспекти здійснення взаємодії і координації, стосуються двох або трьох спеціальних правоохоронних відомств, і не містять норм щодо співпраці і узгодження діяльності у правоохоронній сфері з муніципальними органами влади та місцевими органами виконавчої влади загальної компетенції. Виключення становить хіба що Положення «Про координацію діяльності правоохоронних органів по боротьбі із злочинністю та корупцією» (2012), в якому передбачено проведення міжвідомчих нарад за участю керівників правоохоронних органів, органів виконавчої влади та місцевого самоврядування. Однак, знову ж таки, окрім того, що до роботи у координаційних органах (міжвідомчих нарадах), можуть залучатися представники органів місцевої влади, більше ніяких вказівок з цього приводу наведене Положення не містить;

- *по-друге*, окреслити загальні принципи, цілі та завдання взаємодії і координації у правоохоронній сфері на регіональному рівні. Взаємодія та координація повинні ґрунтуватися на конкретних засадничих вимогах і будуватися та реалізовуватися у відповідності до чітко визначених пріоритетів. Вони (взаємодія та координація) не мають здійснюватися заради самих себе, а для забезпечення ефективного та оперативного вирішення конкретних різновидів, категорій проблемних питань у галузі правоохоронної діяльності на відповідній території;

- *по-третє*, визначити приблизний перелік основних напрямків і форм взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні;

- *по-четверте*, закріпити обов'язки керівників регіональних підрозділів правоохоронних органів, а також керівників інших регіональних органів публічної влади, що так чи інакше залучені до здійснення правоохоронної діяльності, щодо організації та забезпечення взаємодії й координації у межах їх компетенції та підвідомчої їм території, а також щодо забезпечення систематичного контролю за станом якості та ефективності зазначених взаємодії й координації. Закріплення такого обов'язку необхідне для визначення осіб, відповідальних за організацію, результативність і дієвість відповідних заходів взаємодії та координації.

Важливим моментом на шляху вдосконалення адміністративно-правового регулювання взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні є стимулювання керівництва регіональних підрозділів відповідних правоохоронних органів, а також очільників органів місцевої влади до розроб-

лення нормативно-правових актів локального характеру з питань взаємодії та координації у відповідному регіоні. Це забезпечить більш гнучкий та адекватний підхід до врегулювання питань взаємодії і координації на відповідній території, за якого враховуватимуться існуючі на ній конкретні нагальні проблеми та потреби у сфері правоохоронної діяльності, а також наявні ресурси та можливості у суб'єктів правоохоронної діяльності для вирішення завдань останньої.

Однією із перспективних форм поглиблення відносин взаємодії та координації на регіональному рівні є укладання адміністративних договорів між суб'єктами правоохоронної діяльності у відповідному регіоні. Останній дає змогу суб'єктам правоохоронної діяльності на регіональному рівні самостійно, шляхом взаємних домовленостей та погоджень у межах своєї компетенції сформувати спільну узгоджену позицію з приводу того: яким чином має бути організована взаємодія та координація у відповідному регіоні; у яких формах і способах та за якими напрямками вона має здійснюватися; які ресурси необхідні для її забезпечення та які джерела отримання цих ресурсів; хто за які аспекти взаємодії і координації відповідає, а також у який спосіб здійснюється контроль за ними та оцінювання їх ефективності.

Обґрунтована необхідність прийняття окремого адміністративно-правового акту, яким мають бути визначені засади взаємодії та координації в сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні. До останнього слід включити визначення основних термінів щодо взаємодії та координації в сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні, зокрема: «сфера правоохоронної діяльності», «правоохоронні органи», «взаємодія в сфері правоохоронної діяльності», «координація в сфері правоохоронної діяльності», «регіональний рівень взаємодії та координації», «оцінка ефективності взаємодії та координації в сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні» та ін. Також необхідно визначити: критерії оцінки ефективності взаємодії та координації в сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні, правове становище громадян, юридичних осіб та інших суспільних інституцій як суб'єктів взаємодії та координації в сфері правоохоронної діяльності, умови, за яких взаємодія цих суб'єктів із правоохоронними органами є обов'язковою, форми та методи такої взаємодії тощо.

Внесення відповідних змін до чинного адміністративного законодавства є необхідним етапом на шляху підвищення якості організації та ефективності реалізації досліджуваної взаємодії й координації на регіональному рівні. Запропоновані нами кроки мають на меті забезпечити належний рівень визначеності законо-

давчих засад здійснення взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні, а також сприяти більш активному залученню суб'єктів цієї діяльності до безпосередньої участі у процесі формування зазначених правових засад, а не обмежуватися лише формальним виконанням існуючих загальних законодавчих приписів щодо здійснення взаємодії та координації.

Виділено наступні основні проблеми взаємодії та координації в сфері правоохоронної діяльності, які потребують вирішення: недостатньо повне та якісне нормативно-правове забезпечення взаємодії та координації, відсутність чіткої визначеності цілей, завдань, умов і кола суб'єктів, які здійснюють спільну діяльність; недосконалість процедурних аспектів реалізації форм взаємодії та координації; відсутність координаційного центру, який би забезпечував організацію зовнішньої та внутрішньої взаємодії у сфері правоохоронної діяльності; дублювання дій правоохоронних органів при здійсненні взаємодії при вирішенні завдань правоохоронного характеру; невикористання всіх можливих форм та методів взаємодії та координації, що відображається на результативності правоохоронної діяльності; недостатньо повне використання сучасних технічних ресурсів для забезпечення оперативної та ефективної взаємодії у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні; необхідність збільшення фінансування заходів із взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності; підвищення рівня професійної майстерності працівників правоохоронних органів; недостатнє методологічне забезпечення взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності; неякісне інформаційне забезпечення взаємодії та координації з урахуванням сучасного стану розвитку технологій.

Доведено, що з метою удосконалення організаційних засад взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні необхідно:

- розширити взаємодію правоохоронних органів з населенням, засобами масової інформації, приватними охоронними службами тощо, а також напрацювання методичних рекомендацій із здійснення такої взаємодії;
- забезпечити недопущення дублювання заходів із взаємодії та координації регіональними прокуратурами різного рівня, для чого необхідно чітко відмежовувати їх компетенцію по тим, чи іншим питанням правоохоронної діяльності;
- створити умови для більш ефективного використання засобів електронної координації дій правоохоронних органів регіонального рівня, особливо за умов необхідності швидкісного реагу-

вання на загрози життю та здоров'ю громадян, а також національній безпеці, як однієї з можливих та особливо небезпечних загроз;

- розширити взаємодію та координацію у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні на сферу протидії адміністративним правопорушенням, особливо тим, що загрожують здоров'ю громадян, майновим інтересам фізичних та юридичних осіб, зокрема діями чи бездіяльністю представників органів державної влади та органів місцевого самоврядування, завдання шкоди, або підозри щодо завдання шкоди життю, здоров'ю чи майну фізичних чи юридичних осіб джерелом підвищеної небезпеки, а також в разі здійснення дисциплінарного провадження відносно протиправної поведінки державних службовців.

ВИСНОВКИ

У монографії на основі комплексного аналізу теоретичних положень, законодавства України та практики його реалізації, а також наукових поглядів учених з'ясовано сутність та розкрито особливості адміністративно-правових засад взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні, що стало основою розробки пропозицій і рекомендацій з удосконалення відповідного адміністративного законодавства. У результаті дослідження сформульовано низку нових положень і практичних рекомендацій, основні з яких є такі.

1. Аргументовано, що взаємодія у сфері правоохоронної діяльності являє собою передбачений нормами чинного законодавства, обумовлений цілями, умовами, завданнями, а також компетенцією правоохоронних органів зв'язок між діями суб'єктів правоохоронної діяльності, що має на меті вирішення конкретних завдань у межах реалізації правоохоронної функції держави. У свою чергу, координацію в контексті представленої проблематики запропоновано тлумачити як елемент системи управління, який дозволяє здійснювати цілеспрямований вплив визначеного адміністративно-правовими нормами суб'єкта, наділеного певними владними повноваженнями щодо встановлення та конкретизації завдань, а також упорядкування діяльності визначеного кола державних інституцій із метою досягнення встановлених цілей у сфері правоохоронної діяльності. Отже, координація характеризується адміністративно-правовим виокремленням суб'єкта, що має владні повноваження щодо інших суб'єктів, визначаючи їх завдання та конкретизуючи діяльність у межах загальних цілей і завдань правоохоронної діяльності.

2. Узагальнено, що особливостями регіонів як адміністративно-правової категорії є такі: а) вони є важливими інститутами державотворення, в межах яких реалізується політика країни, направлена на підвищення добробуту населення та забезпечення інших складових його життя; б) елементний склад регіонів цілком контролюється та регулюється нормами чинного законодавства; в) регіони складають основу побудови різних гілок органів державної влади; г) система управління регіонами відрізняється подвійністю і багаторівневістю, де поряд з органами виконавчої влади існує місцеве самоврядування; г) регіони посідають важливе місце у забезпеченні оборони України та її обороноздатності.

3. Констатовано, що в системі правових засад взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності ключове місце належить нормам адміністративного права, адже саме за їх допомогою

регулюються найбільш важливі аспекти здійснення відповідної діяльності, зокрема: закріплюється правовий статус суб'єктів взаємодії та координації; встановлюється порядок реалізації спільних заходів правоохоронних органів; регулюються питання фінансового та матеріально-технічного забезпечення взаємодії тощо.

4. Доведено, що правоохоронні органи як суб'єкти взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності – це визначені законодавчими актами органи державної влади, які виконують правоохоронну функцію на основі узгодженості наданих їм адміністративно-правовими нормами повноважень щодо захисту прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб шляхом попередження, припинення та розкриття правопорушень, що мають зв'язок із певним регіоном.

5. Встановлено, що напрями взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні доцільно поділити на дві групи: 1) за галузями правоохоронної діяльності: а) взаємодія з питань протидії злочинності; б) взаємодія, пов'язана із забезпеченням публічної безпеки та порядку; 2) за цільовою територією здійснення: а) взаємодія загальнорегіонального спрямування; б) взаємодія локального спрямування.

Відмічено, що межі координаційної діяльності місцевих державних адміністрацій у правоохоронній сфері є досить широкими, але передбачають здебільшого організаційно-управлінську роль останніх у протидії правопорушенням і детермінуючим їх факторам, що може виражатись у: розробленні та виданні нормативних актів регіонального значення; розробленні та підписанні спільних програм з іншими суб'єктами правоохоронної діяльності регіону; організації заходів із забезпечення публічного порядку та безпеки; створенні координаційних груп і рад із питань правоохоронної діяльності на території області тощо.

6. Визначено, що форми та методи взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні обумовлюються потребами того чи іншого регіону, які залежать від стану правопорядку, соціально-економічних умов, рівня злочинності та інших специфічних особливостей, що впливають на цілі та конкретні завдання, для вирішення яких вони і застосовуються. Основною вимогою адміністративно-правових методів взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні є їх відповідність конкретним адміністративно-правовим формам.

7. Доведено необхідність використання такого позитивного зарубіжного досвіду організації взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні:

по-перше, в європейських державах функціонує муніципальна поліція, яка створюється й утримується за рахунок коштів місцевих бюджетів. Такий підхід забезпечує більш активне залучення органів місцевого самоврядування до процесу організації взаємодії та координації правоохоронних органів, а також контроль за їх ефективністю і дієвістю;

по-друге, взаємодія у низці країн, як правило, налагоджується та здійснюється на рівні окремих підрозділів правоохоронних органів і служб, що функціонують у відповідному регіоні. Забезпечується та контролюється така взаємодія очільниками цих територіальних підрозділів, а також керівниками відповідних функціональних ланок (підрозділів), що утворюються в зазначених територіальних підрозділах;

по-третє, цікавим є досвід Німеччини, де питання координації та взаємодії вирішуються як на загальнодержавному, так і на регіональному рівнях. При цьому якщо в першому випадку (на загальнодержавному рівні) йдеться переважно про формування державної правоохоронної політики, визначення її ключових напрямів і пріоритетів, то в аспекті регіонального управління взаємодія та координація орієнтовані на вирішення конкретних завдань правоохоронного характеру. Ключова роль щодо налагодження координації та взаємодії в регіонах належить керівникам правоохоронних органів відповідних земель.

8. Виокремлено такі шляхи вдосконалення адміністративного законодавства, яке регулює взаємодію та координацію у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні:

1) прийняти міжвідомчий підзаконний нормативно-правовий акт, в якому: закріпити коло суб'єктів, що мають бути залучені до взаємодії та координації на регіональному рівні; окреслити загальні принципи, цілі та завдання взаємодії і координації у правоохоронній сфері на регіональному рівні; визначити перелік основних напрямів і форм взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні; закріпити обов'язки керівників регіональних підрозділів правоохоронних органів, а також керівників інших регіональних органів публічної влади, що так чи інакше залучені до здійснення правоохоронної діяльності;

2) створити умови для стимулювання керівництва регіональних підрозділів відповідних правоохоронних органів, а також очільників органів місцевої влади до розроблення нормативно-правових актів локального характеру з питань взаємодії та координації у відповідному регіоні;

3) інтенсифікувати укладення адміністративних договорів між суб'єктами правоохоронної діяльності у відповідному регіоні.

Договір дає змогу суб'єктам правоохоронної діяльності на регіональному рівні самостійно шляхом взаємних домовленостей та погоджень у межах своєї компетенції сформуванати спільну узгоджену позицію щодо того: яким чином має бути організована взаємодія та координація у відповідному регіоні; в яких формах і способах та за якими напрямками вона має здійснюватися; які ресурси необхідні для її забезпечення та які джерела отримання цих ресурсів; хто за які аспекти взаємодії та координації відповідає, а також у який спосіб здійснюється контроль за ними та оцінювання їх ефективності.

9. Доведено, що з метою вдосконалення організаційних засад взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні необхідно:

- розширити взаємодію правоохоронних органів із населенням, засобами масової інформації, приватними охоронними службами тощо, а також напрацювати методичні рекомендації зі здійснення такої взаємодії;

- забезпечити недопущення дублювання заходів із взаємодії та координації регіональними прокуратурами різного рівня, для чого необхідно чітко відмежовувати їх компетенцію з тих чи інших питань правоохоронної діяльності;

- створити умови для більш ефективного використання засобів електронної координації дій правоохоронних органів регіонального рівня, особливо за умов необхідності швидкого реагування на загрози життю і здоров'ю громадян, а також національній безпеці як одній із можливих та особливо небезпечних загроз;

- розширити взаємодію та координацію у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні на сферу протидії адміністративним правопорушенням, особливо тим, що загрожують здоров'ю громадян, майновим інтересам фізичних та юридичних осіб, зокрема діями чи бездіяльністю представників органів державної влади та органів місцевого самоврядування, завдання шкоди або підозри щодо завдання шкоди життю, здоров'ю чи майну фізичних або юридичних осіб джерелом підвищеної небезпеки, а також у разі здійснення дисциплінарного провадження відносно протиправної поведінки державних службовців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адміністративне право: підручник / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), В. М. Гаращук, В. В. Богущкий та ін.; за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуй. Харків: Право, 2010. 624 с.
2. Адміністративне право зарубіжних країн: курс лекцій / О. В. Кузьменко, І. Д. Пастух, О. Є. Користін та ін.; за ред. О. В. Кузьменко. Київ: Юрінком Інтер, 2014. 528 с.
3. Антонов К. В. Шляхи вдосконалення організаційно-тактичних форм взаємодії оперативних підрозділів правоохоронних органів у протидії злочинності з використанням оперативно-технічних засобів. *Правова позиція*. 2016. № 1 (16). С. 119–126.
4. Бабенко А. М. Регіональні особливості злочинності в містах і сільських районах Запорізької, Дніпропетровської та Харківської областей. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2018. Вип. 36. С. 42–60.
5. Баганець О. Загальний стан злочинності та протидії їй на території України за 2020 рік (у порівнянні зі статистичними даними за 2013–2019 роки) / Naspravdi.Today. URL: <https://naspravdi.today/uk/2021/04/02/zahalnyy-stan-zlochynnosti/>.
6. Баганець О. Концепція вдосконалення діяльності правоохоронних органів України. URL: <http://www.baganets.com/blogs-baganets/koncept-j-a-vdoskonalennja-d-jalnost-prav-85.html>.
7. Барандич С. Правозастосування в сучасному вимірі юридичної науки. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2014. № 4. С. 1–7. URL: <http://www.chasopysnapu.gov.ua/chasopys/ua/pdf/4-2015/barandych.pdf>.
8. Барба В.Є. Поняття публічної безпеки і порядку як об'єкта взаємодії територіальних підрозділів Національної поліції з органами місцевого самоврядування. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2018. № 4. Ч. 1. С. 32–36.
9. Батраченко О.В. Адміністративно-правові засади діяльності Національної поліції України щодо забезпечення публічної безпеки і порядку: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Суми, 2017. 20 с.
10. Безпалова О. І. Адміністративно-правовий механізм реалізації правоохоронної функції держави: сутність і структура. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2015. Т. 15. С. 218–226.
11. Безпалова О. І. Роль адміністративних договорів в діяльності правоохоронних органів України. *Форум права*. 2010. № 4. С. 48–53. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2010_4_10.
12. Бессарабов В. Г. Координация российской прокуратурой деятельности правоохранительных органов по борьбе с преступ-

ністю (история, состояние, перспективы). *Журнал российского права*. 2001. № 3. С. 7–15.

13. Бєлевцева В. В. Правові аспекти прикордонного співробітництва на регіональному рівні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11. Київ, 2008. 193 с.

14. Биргеу М.М. Організація діяльності поліції Республіки Молдова з профілактики злочинів: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2004. 34 с.

15. Бирюков П. Н. Полиция Французской Республики. Национальная полиция. *Евразийский юридический журнал*. 2009. № 10 (17). URL: <https://eurasialaw.ru/nashi-rubriki/politsiya-gosudarstv-mira/politsiya-frantsii-zhandarmeriya>.

16. Білодід І. К. Словник української мови: в 11 т. Т. 1: А–В / ред. тому: П. Й. Горещкий. 1970. 799 с.

17. Білоус В. Т. Координація управління правоохоронними органами України по боротьбі з економічною злочинністю (адміністративно-правовий аспект): дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Ірпінь, 2004. 444 с.

18. Білько К. Ф. Форми і методи адміністративно-правового регулювання організації та діяльності нотаріату. *Правова держава*. 2015. Вип. 26. С. 542–549.

19. Бліхар М. М. Адміністративно-правові форми та методи регулювання інвестиційної діяльності. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2013. Вип. 3. С. 171–183.

20. Богатирьов А. І. Вчення про злочинність та її ознаки. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2016. Вип. 1. С. 72–75. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/arvu_2016_1_19.

21. Большая советская энциклопедия / отв. ред. В. Г. Панов. Москва: Советская энциклопедия, 1990. 556 с.

22. Боровик А. В., Макаренко М. М. Поняття, сутність та класифікація адміністративно-правових методів діяльності національної поліції України. *Juris Europensis Scientia*. 2021. Вип. 1. С. 60–65.

23. Бородін Д. І. Правоохоронні органи України: поняття та функції. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2015. № 2. С. 47–51.

24. Братель С. Г. Правоохоронна сфера як об'єкт адміністративно-правового регулювання. *Юридична наука*. 2015. № 5. С. 52.

25. Бубенко П. Т. Регіональні аспекти інноваційного розвитку: монографія. Харків: НТУ «ХПІ», 2002. 316 с.

26. Букін М. П. Адміністративно-правове регулювання оперативного-розшукової діяльності органів внутрішніх справ: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2011. 20 с.

27. Бурбика М. М. Сутність та особливості координаційної діяльності органів прокуратури у сфері протидії злочинності. *Форум права*. 2011. № 4. С. 43–48. URL: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2011-4/11bmmpcz.pdf>.

28. Бусол О. Ю. Організована злочинність в Україні: стан і проблеми реалізації державної політики у сфері протидії цьому явищу. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2019. № 2. С. 60–71. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aymvs_2019_2_9.

29. Васильев А. С. Административное право Украины: учебник. Харьков: Одиссей, 2001. 287 с.

30. Введение в теорию государственно-правовой организации социальных систем / под общ. ред. Е. Б. Кубко. Киев: Юринком, 1997. 192 с.

31. Вдовитченко В. Організація правоохоронної діяльності у сфері оборони: досвід Польщі для України / Спеціалізована прокуратура у військовій та оборонній сфері Західного регіону. URL: https://vpzhr.gp.gov.ua/ua/guidance_vpzhr.html?_m=publications&_t=rec&id=294024.

32. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2003. 1440 с.

33. Войтенко А. Особливості координаційної діяльності органів прокуратури України у сфері протидії злочинності та корупції. *Traektoriâ Nauki = Path of Science*. 2021. Vol. 7. No 5. P. 4001–4010.

34. Волошина О. В. Зарубіжний досвід ефективної комунікації в діяльності поліцейських. *Юридична психологія*. 2018. № 2. С. 123–135. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urpp_2018_2_12.

35. Волуйко О., Дручек О. Поняття правоохоронної діяльності та правоохоронних органів у світлі концепції національної безпеки України. *Адміністративне право і процес*. 2020. № 10. С. 95–100.

36. Гаруст Ю. В., Мельник В. І. Правоохоронні органи на захисті економічної безпеки України: адміністративно-правовий аспект: монографія. Суми: «Мрія», 2019. 256 с.

37. Гаруст Ю. В., Степановський В. С. Адміністративно-правовий статус служби безпеки України як суб'єкта забезпечення фінансово-економічної безпеки держави. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. Вип. 1 (26). С. 123–127.

38. Голікова Т. В. Державне управління територіальним економічним розвитком: теорія і практика: монографія. Київ: Вид-во НАДУ, 2007. 296 с.

39. Голяк Л. В. Порівняльне правознавство: курс лекцій / Л. В. Голяк, А. С. Мацко, О. В. Тюріна. Київ: МАУП, 2004. 200 с.

40. Григоренко О. В. Зарубіжний досвід реалізації принципу дотримання прав людини в діяльності органів Національної поліції. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. Т. 2. № 1 (26). С. 59–62.

41. Гриценко В. Г. Напрями вдосконалення взаємодії та координації правоохоронних органів як головних суб'єктів правоохоронної системи. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. Вип. 4. С. 116–120.

42. Губань Р. В. Поняття «регіон» в доктрині та нормативно-правових актах України. *Право і громадянське суспільство*. 2013. № 13. URL: <http://lcslaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/1-2-2013/item/95-poniattia-rehion-v-doktryni-ta-normatyvno-pravovykh-akta-kh-ukrainy-huban-r-v>.

43. Губін М. Г. Теоретичні і правові основи координації діяльності правоохоронних органів. *Від громадянського суспільства до правової держави*: тези IV Міжнародної наукової студентської конференції (м. Харків, 24 квітня 2009 року). Харків: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2009. С. 355–358.

44. Деревягін О. О. Шляхи удосконалення взаємодії підрозділів карного розшуку зі структурними підрозділами ОВС та інших правоохоронних органів у сфері запобігання злочинам у курортній місцевості АР Крим. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2011. № 4. С. 323–332.

45. Дерещ В. А. Управлінські відносини в системі органів виконавчої влади та їх правове регулювання: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2006. 190 с.

46. Джафарова О. В. Місце адміністративного договору в адміністративній діяльності правоохоронних органів. *Форум права*. 2009. № 2. С. 108–111. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.

47. Договір про порядок перебування та взаємодії співробітників правоохоронних органів на територіях держав – учасниць Співдружності Незалежних Держав від 04.06.1999. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_836#Text.

48. Дудченко О. Ю. Правоохоронна функція як одна з форм реалізації державної влади. *Правова позиція*. 2019. № 3 (24). С. 102–108.

49. Єднак В. М. Шляхи вдосконалення форм і методів взаємодії органів прокуратури України з іншими правоохоронними органами держави. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. Вип. 4 (29). С. 173–177.

50. Жевелєва І. С. Зарубіжний досвід взаємодії правоохоронних органів із суб'єктами господарювання у процесі захисту інформації з обмеженим доступом. *Боротьба з організованою злочинні-*

стю і корупцією (теорія і практика). 2014. № 1. С. 140–144. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/boz_2014_1_33.

51. Зарубіжний досвід організації взаємодії поліції з органами місцевого самоврядування в контексті децентралізації державної влади: науково-методичні рекомендації / К. Л. Бугайчук, В. А. Гузь, І. О. Святокум, В. В. Чумак Харків: Харк. нац. ун-т. внутр. справ, 2015. 44 с.

52. Ілюшук О. М. Ознаки адміністративного договору, що використовується у діяльності правоохоронних органів. *Право і громадянське суспільство*. 2014. № 1. URL: <http://lclaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/3-8-2014/item/184-oznaky-administrativnoho-dohovoru-shcho-vykorystovuyetsya-u-diyalnosti-pravookhoronnykh-orhaniv-iliushyk-o-m>.

53. Калайда А. В. Зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва в діяльності поліції. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 11 (297). С. 115–119.

54. Кальман О. Г. Злочинність у сфері економіки України: теоретичні та прикладні проблеми попередження: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2004. 431 с.

55. Касараба Ю. Я. Адміністративно-правове забезпечення впровадження міжнародно-правових стандартів у діяльність органів міліції України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2009. 190 с.

56. Кириченко В. М., Куракін О. М. Теорія держави і права: модульний курс. Київ: Центр навчальної літератури, 2010. 264 с.

57. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35–36. № 37. Ст. 446.

58. Колінко І. О., Ханькевич А. М. Роль і місце відомчої та зовнішньої взаємодії в діяльності підрозділів внутрішньої безпеки під час протидії злочинності у сфері службової діяльності. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2015. № 1. С. 259–270.

59. Комплексна програма з протидії поширенню наркоманії та зменшення шкоди від вживання психоактивних речовин у місті Харкові «Чисте місто» на 2019–2020 роки: рішення від 21.08.2019 № 1717/19 / Реєстр актів Харківської міської ради. URL: <http://kharkiv.rocks/reestr/680256>.

60. Конституційне право України / за ред. В. Ф. Погорілка. Київ: Наукова думка, 1999. С. 610–613.

61. Конституційне право України / за ред. В. Я. Тація, В. Ф. Погорілка, Ю. М. Тодики. Київ: Укр. центр правничих студій, 1999. 376 с.

62. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр/conv#Text>.

63. Корж-Усенко Л., Рибалко П. Нормативно-правові засади розвитку вищої освіти в Україні в умовах євроінтеграції. *Фізико-математична освіта*. 2021. № 29 (3). С. 74–80. URL: <https://doi.org/10.31110/2413-1571-2021-029-3-012>.

64. Королюк Ю. Г. Механізми управління розвитком регіональних систем: монографія. Київ: Тернограф, 2011. 344 с.

65. Кошиков Д. О. Сутність правових засад реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави. *Вісник пенітенціарної асоціації України*. 2020. № 1 (11). С. 164–173.

66. Крижановська О. В. Форми реалізації взаємодії національної поліції з органами публічної влади у сфері забезпечення правопорядку. *Право та державне управління*. 2020. № 1. Т.1. С. 77–84.

67. Криміналістика. Криміналістична тактика і методика розслідування злочинів: підручник / за ред. В. Ю. Шепітька. Харків: Право, 1998. 376 с.

68. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25. Ст. 131.

69. Криминологія: питання та відповіді. Відповідальність / О. О. Авдєєв та ін.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Литвинова. Харків: Золота миля, 2015. 323 с.

70. Криминологія: підручник / В. В. Голіна, Б. М. Головкін, М. Ю. Валуйська / за заг. ред. В. В. Голіни. Харків: Право. 2014. 440 с.

71. Криштанович М. Ф. Європейський досвід державного управління органами поліції та можливості його використання в Україні. *Актуальні проблеми державного управління*. 2015. № 1. С. 287–293. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2015_1_42.

72. Кузнiченко О. В., Школьна Н. І. Адміністративно-правові засади взаємодії Міністерства соціальної політики України. *Адміністративне право і процес*. 2013. № 3 (5). С. 23–32.

73. Курашвили Б. П. Очерк теории государственного управления / отв. ред. М. И. Пискотин. Москва: Наука, 1978. 292 с.

74. Курбатова І. С. Роль органів прокуратури України в координації діяльності правоохоронних органів щодо протидії економічній злочинності. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2017. Вип. 1 (16). Т. 2. С. 116–121.

75. Курс криминології: Особлива частина: підручник: у 2 кн. / М. В. Корнієнко, Б. В. Романюк, І. М. Мельник та ін.; за заг. ред. О. М. Джузи. Київ: Юрінком Інтер, 2001. 480 с.

76. Ліба Н. С., Ющик Л. В. Поліваріативність поняття «регіон» / Н. С. Ліба, Л. В. Ющик. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Вип. 14. Ч. 2. С. 10–13.

77. Лісова Т. В. Правове регулювання землеустрою: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. Харків, 2004. 189 с.

78. Люх В. В. Адміністративно-правові засади оптимізації діяльності правоохоронних органів у сфері забезпечення фінансової безпеки держави: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя, 2021. 204 с.

79. Макарчук В. В. Адміністративно-правовий статус правоохоронних органів як суб'єктів формування та реалізації державної політики у сфері національної безпеки і оборони. *Правовий часопис Донбасу*. 2021. № 2 (75). С. 35–44.

80. Мамчур Л. О. Адміністративно-правові засади взаємодії правоохоронних органів України з публічними інституціями: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2019. 219 с.

81. Маркс К. и Энгельс Ф.: сочинения. Изд-е второе / Москва: Государственное издательство политической литературы, 1959. 805 с.

82. Марчук М. І. Реалізація правоохоронної функції як пріоритетний напрям діяльності органів публічної влади Республіки Польща. *Науковий вісник Ужгородського Національного університету. Серія: Право*. 2018. Т. 1. Вип. 49. С. 90–94.

83. Матусовский Г. А. Экономические преступления: криминалистический анализ. Харьков: Консум, 1999. 480 с.

84. Мацишин В. С. Особливості розслідування фальшивомонетництва: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2002. 306 с.

85. Михайловська О. В. Наукові підходи до розуміння сутності поняття «взаємодії» в системі «влада-громадськість». *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2021. № 2. С. 71–75.

86. Мірзоева Т. В., Томашевська О. А. До визначення сутності поняття «регіон». *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 23. С. 48–50.

87. Мозгова В. А. Поняття та рівні координації діяльності правоохоронних органів із протидії злочинності та корупції. *Часопис Київського університету права*. 2013. № 2. С. 290–294.

88. Московець В. І. Поняття та значення правоохоронної функції держави. *Право і безпека*. 2011. № 2 (39). С. 7–11.

89. Музичук О. М. Сучасний стан теоретичної розробки та законодавчого визначення поняття правоохоронних органів та їх переліку. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2009. № 44. С. 12–21.

90. Нагребельний В. П. Регіон. *Юридична енциклопедія*. 2003. Т. 5. 736 с.

91. Назар Ю. С. Взаємодія органів внутрішніх справ із місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування у профілактиці адміністративних правопорушень: монографія. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. 160 с.

92. Назаренко Д. В. Взаємодія оперативних підрозділів органів внутрішніх справ зі спеціальними підрозділами при проведенні візуального спостереження. *Правова держава*. 2015. № 19. С. 186–141.

93. Нашинець-Наумова А. Ю. Методи адміністративно-правового регулювання діяльності корпорацій в Україні. *Юридичний вісник*. 2012. № 2 (23). С. 56–59.

94. Невядовський В. О. Теоретико-правові аспекти сутності координації правоохоронної діяльності. *Форум права*. 2016. № 4. С. 224–228. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.

95. Ольховська С. М. Поняття та зміст адміністративного договору. *Право і Безпека*. 2011. № 3 (40). С. 86–88.

96. Ортинський В. Взаємодія підрозділів правоохоронних органів України у протидії контрабанді наркотичних засобів: теоретичні та практичні аспекти. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: *Юридичні науки*. 2017. № 884. С. 4–10.

97. Осипов Г. В. Социология. Основы общей теории. Москва: Норма, 2003. 912 с.

98. Осовська Г. В. Економічний словник. / Г. В. Осовська, О. О. Юшкевич, Й. С. Завадський. Київ: Кондор, 2007. 358 с.

99. Островський С. О. Поняття та функції правоохоронних органів держави. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. Вип. 1. Т. 2. С. 46–49.

100. Павлов Д. М., Расевич О. С. Організаційно-правові засади підвищення ефективності взаємодії управління державної охорони України з іншими органами, які входять до складу сил безпеки і оборони України. *Честь і закон*. 2021. № 1 (76). С. 79–86.

101. Печенкін І. Координація діяльності з протидії злочинності та корупції як один із пріоритетних напрямів роботи прокура. *Віче*. 2015. № 2. URL: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:DhHSb81OsNkJ:https://veche.kiev.ua/journal/4546/+&cd=6&hl=ru&ct=clnk&gl=ua>.

102. Поліцейська діяльність у Франції / ВГО «Спілка ветеранів та працівників силових структур України «ЗВИТЯГА». URL: <http://zvitiaga.org/catalog/award/franciya>.

103. Полянський А. Адміністративно-правові форми та методи взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами. *Актуальні проблеми правознавства*. 2017. № 1. Т. 2. С. 43–47.

104. Полянський А. О. Адміністративно-правові засади взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Суми, 2021. 406 с.

105. Порівняльне правознавство: курс лекцій / Л. В. Голяк, А. С. Мацко, О. В. Тюріна. Київ: МАУП, 2004. 200 с.

106. Правозастосування: навчальний посібник / за заг. ред. С. Д. Гусарева. Київ: НАВС, ФОП Маслаков, 2020. 160 с.

107. Про взаємодію Служби безпеки України та Міністерства внутрішніх справ України в питанні розшуку осіб: наказ СБУ та МВС України від 03.05.2012 № 169/391. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0804-12#Text>.

108. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12.11.2015 № 794-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 6. Ст. 55.

109. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 року № 3781-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12#Text>.

110. Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 03.04.2003 № 661-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 27. Ст. 208.

111. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 49. Ст. 2056.

112. Про засади адміністративно-територіального устрою України: проект Закону України від 24.01.2020 № 2804 / Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67986.

113. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 № 156-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 13. Ст. 90.

114. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 07.07.2017 № 575. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17#Text>.

115. Про затвердження Інструкції про взаємодію правоохоронних органів у сфері боротьби з організованою злочинністю: Наказ Міністерства внутрішніх справ України та Центрального управління Служби безпеки України від 10.06.2011 № 317/235. *Офіційний вісник України*. 2011. № 53. Ст. 2139.

116. Про затвердження Комплексної програми діяльності міської дружини міста Кропивницького на 2022–2024 роки: рі-

шення від 16.12.2021 № 1063 / Офіційний веб-портал Кропивницької міської ради. URL: https://www.kr-rada.gov.ua/uploads/documents/36008-rish_1063_16-12-2021.pdf.

117. Про затвердження персонального складу обласної Координаційної ради з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання насильству в сім'ї та протидії торгівлі людьми: розпорядження від 29.04.2021 № 289 / Офіційний веб-портал Харківської обласної державної адміністрації. URL: <https://kharkivoda.gov.ua/dokumenti/rozporядzhennya/3232/3288/108986?sv>.

118. Про затвердження Положення «Про координацію діяльності правоохоронних органів по боротьбі із злочинністю та корупцією»: Наказ Генерального прокурора України та керівників правоохоронних органів від 26.04.2012 № 43/375/166/353/284/241/290/256. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0043900-12#Text>.

119. Про затвердження Положення про Державну службу України з лікарських засобів та контролю за наркотиками: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.08.2015 № 647. *Офіційний вісник України*. 2015. № 72. Ст. 2354.

120. Про затвердження Положення про Управління протидії незаконному обігу наркотиків Міністерства внутрішніх справ України: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 25.06.2015 № 764. URL: <https://www.zakon-i-normativ.info/index.php/component/lica/?href=0&view=text&base=1&id=1515335&menu=1>.

121. Про затвердження Порядку взаємодії АРМА і Державного бюро розслідувань щодо виявлення та розшуку активів: Наказ Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, Державного бюро розслідувань від 26.04.2021 № 151/262. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0642-21#Text>.

122. Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2012 № 783. *Офіційний вісник України*. 2012. № 64. Ст. 35.

123. Про затвердження Порядку координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності: Наказ Генерального прокурора від 08.02.2021 № 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0028905-21#Text>.

124. Про затвердження Порядку організації взаємодії Національної гвардії України та Національної поліції України під час забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і поряд-

ку: Наказ від 10.08.2016 № 773. *Офіційний вісник України*. 2016. № 77. Ст. 2582.

125. Про затвердження Порядку проведення інспектування Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.04.2006 № 550. *Офіційний вісник України*. 2006. № 16. Ст. 1206.

126. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.1999 № 586-XIV. *Відомості Верховної ради України*. 1999. № 20. Ст. 190.

127. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 № 1698-VII. *Відомості Верховної ради України*. 2014. № 47. Ст. 2051.

128. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.

129. Про Обласну комплексну програму профілактики правопорушень та боротьби із злочинністю на 2021–2023 роки: розпорядження від 16.02.2021 № 105 / Офіційний веб-портал Рівненської обласної державної адміністрації. URL: <https://www.rv.gov.ua/npas/pro-oblasnu-kompleksnu-programu-profilaktiki-pravoporushen-ta-borotbi-iz-zlochinnistyu-na-2021-2023-roki-105-2021>.

130. Про оборону України: Закон України від 06.12.1991 № 1932-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 9. Ст. 106.

131. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 № 2135-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 22. Ст. 303.

132. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30.06.1993 № 3341-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>.

133. Про основи національної безпеки: Закон України від 19.06.2003 № 964-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 39. Ст. 351.

134. Про охорону земель: Закон України від 19.06.2003 № 962-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 39. Ст. 349.

135. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 2-3. Ст. 12.

136. Про протидію торгівлі людьми: Закон України від 20.09.2011 № 3739-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 19–20. Ст. 173.

137. Про Раду національної безпеки і оборони України: Закон України від 05.03.1998 № 183/98-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 35. Ст. 237.

138. Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 № 2229-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 27. Ст. 382.

139. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. *Відомості Верховної ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.

140. Про територіальний устрій України: проект Закону України від 31.08.2010 № 7074 / Веб-портал законодавства України «Ліга Закону». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JF5G100A?an=76>.

141. Про утворення та ліквідацію районів: Постанова Верховної Ради України від 17.07.2020 № 807-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 33. Ст. 235.

142. Про утворення територіальних органів Національної поліції та ліквідацію територіальних органів Міністерства внутрішніх справ: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.09.2015 № 730. *Офіційний вісник України*. 2015. № 76. Ст. 2526.

143. Прокурорський нагляд в Україні: курс лекцій / В. Т. Нор, Я. О. Береський, І. І. Когутич, З. Д. Котик, М. В. Гузела та ін. Львів: Тріада плюс, 2002. 280 с.

144. Пчеліна О. Щодо поняття та сутності взаємодії під час розслідування злочинів у сфері службової діяльності. *Національний юридичний журнал: теорія і практика*. 2015. № 1 (Februarie). С. 167–172.

145. Пчолкін В. Д. Теоретичні, правові та організаційно-тактичні основи розкриття злочинів у харчовій промисловості: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2010. 36 с.

146. Расюк Е. В. Проблемні питання взаємодії спеціальних суб'єктів запобігання корупції під час здійснення заходів з протидії корупційній злочинності в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2022. № 70. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/259362>.

147. Регламент прокуратури міста Києва: Наказ виконувача обов'язків прокурора міста Києва від 14.05.2012 № 33. URL: https://kyiv.gp.gov.ua/ua/kiyvdoc.html?_m=publications&_t=rec&id=101604.

148. Резнік О. М. Адміністративно-правові засади діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Суми, 2019. 40 с.

149. Россоха С. В. Правоохоронні органи держави в механізмі захисту прав і свобод людини і громадянина: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Харків, 2016. 20 с.

150. Русецький А. А. Адміністративно-правове забезпечення взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні в Україні: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2019. 44 с.

151. Русецький А. А. Зарубіжний досвід організації взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні (на прикладі країн з централізованою моделлю забезпечення внутрішньої безпеки). *Supremația Dreptului = Верховенство Права*. 2018. № 4. С. 47–53.

152. Русецький А. А. Мета та завдання взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. Вип. 6. Т. 4. С. 243–248.

153. Русецький А. А. Поняття та особливості правоохоронних органів України. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 6. Т. 4. С. 326–330.

154. Русецький А. А. Система правоохоронних органів, які взаємодіють на регіональному рівні та особливості координації їх правоохоронної діяльності. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. № 1 (22). Т. 2. С. 280–283. URL: <http://pyuv.onua.edu.ua/index.php/pyuv/article/view/165>.

155. Савицька Н. А. Правоохоронна функція держави та роль нотаріату в її реалізації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2019. № 42. Т. 1. С. 33–36.

156. Семенов В. М. Регіональні особливості державотворення в Україні: дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.01. Харків, 2008. 207 с.

157. Словник іншомовних слів / за ред. О. С. Мельничука. 2-ге вид. випр. і доп. Київ: Укр. рад. енцикл., 1985. 968 с.

158. Словник української мови: в 11 т. Т. 3: 3 / АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні; редкол.: І. К. Білодід (голова) та ін.; ред. тому: Г. М. Гнатюк, Т. К. Черторизька. Київ: Наукова думка, 1972. 744 с.

159. Словник української мови: в 11 т. Т. 4: І–М / АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні; редкол.: І. К. Білодід (голова) та ін.; ред. тому: А. А. Бурячок, П. П. Доценко. Київ: Наукова думка, 1973. 840 с.

160. Словник української мови: в 11 т. Т. 10: Т–Ф / АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні; редкол.: І. К. Білодід (голова) та ін.; ред. тому: А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк. Київ: Наукова думка, 1979. 658 с.

161. Соболь Є. Ю. Досвід організації та діяльності поліції провідних країн Європи / Є. Ю. Соболь, С. С. Коломойцев. *Форум*

права. 2010. № 2. С. 461–466. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2010_2_75.

162. Советский энциклопедический словарь / гл. ред. А. М. Прохоров. 4-е изд. Москва: Сов. энциклопедия, 1986. 1600 с.

163. Советский энциклопедический словарь / гл. ред. А. Н. Прохоров. Москва: Советская энциклопедия, 1981. 1600 с.

164. Соколенко О. Л. Поняття та ознаки правоохоронної функції держави як основи правоохоронної діяльності. *Форум права*. 2012. № 4. С. 847–852. URL: <http://arhive.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2012-4/12colopd.pdf>.

165. Стеблянюк А. Адміністративно-правовий статус правоохоронних органів як суб'єктів взаємодії з фінансовими установами у сфері протидії легалізації злочинних доходів. *Право і безпека*. 2019. № 4 (75). С. 59–64.

166. Стефанюк В. С. Судовий адміністративний процес / Акад. прав. наук України, Ін-т приват. права і підприємництва. Харків: Консум, 2003. 473 с.

167. Ступник Я. В., Білаш О. В., Данко В. Й. Координація діяльності правоохоронних органів у сфері протидії наркозлочинності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2021. Т. 64. С. 322–327. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/238752>.

168. Субота С. І. Аксиологічні засади правоохоронної діяльності в умовах розвитку громадянського суспільства. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 1. С. 35–38. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-1/7>.

169. Терехов В. Ю. Сучасні аспекти теоретико-правового забезпечення реалізації правоохоронної функції держави. *Наукові записки. Серія: Право*. 2021. Вип. 11. С. 91–96.

170. Топчий В. В. Взаємодія та координація в діяльності органів внутрішніх справ з виявлення та розкриття злочинів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО*. 2015. Вип. 30. Т. 2. С. 165–169.

171. Тульчинська С. О. Підходи до визначення поняття «регіон» в сучасних умовах. *Ефективна економіка*. 2012. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1201>.

172. Федосова О. В. Сутність та напрями координації діяльності правоохоронних органів щодо протидії злочинності в Україні. *Реформування законодавства України та розвиток суспільних відносин в Україні: питання взаємодії*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород, 24–25 квітня 2015 р.). Ужгород: Ужгородський національний університет, 2015. С. 162–165. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/971>.

173. Фещенко Л. О. Координація в правоохоронній діяльності: теоретичний аспект. *Часопис Київського університету права*. 2005. № 2. С. 100–105.

174. Хоміч Ю. Г. Правоохоронна функція сучасної демократичної держави: публічно-управлінський аспект. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2021. № 5. С. 103–107.

175. Черней В. В. Координація діяльності правоохоронних органів щодо запобігання злочинним посяганням на небанківські фінансові установи в Україні. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 121–127.

176. Шай Р. Я. правоохоронна функція правової держави: теоретико-практичні аспекти: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Львів, 2012. 23 с.

177. Шатерніков М. І. Теоретичні підходи до визначення поняття «правові засади діяльності господарських судів». *Європейські перспективи*. 2015. № 6. С. 108–112.

178. Шевченко О., Сенченко Л. Правові засади координації центральних органів виконавчої влади. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2020. № 5. С. 84–93.

179. Шевчук О. М. Взаємодія та координація органів державної влади щодо забезпечення державного контролю у сфері обігу наркотичних засобів та психотропних речовин. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2014. № 8. С. 126–129.

180. Шепетько С. А., Клименко О. А. Напрями удосконалення нормативно-правового забезпечення координації та взаємодії у сфері боротьби з організованою злочинністю. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2017. Вип. 34. С. 15–27.

181. Шкіндюк В. І. Адміністративно-правові форми та методи взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні. *Право UA*. 2020. № 3. С. 231–235.

182. Шкіндюк В. І. Місце норм адміністративного права у системі правових засад взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності. *Європейські перспективи*. 2018. № 4. С. 152–157.

183. Шкіндюк В. І. Поняття взаємодії у сфері правоохоронної діяльності як об'єкту адміністративно-правового регулювання. Людина, суспільство, держава: актуальні питання правового регулювання взаємодії: тези доповідей учасників науково-практичної конференції (м. Київ, 10 грудня 2020 р.). С. 61–63. URL: https://library.pp-ss.pro/index.php/ndippsn_20201210a/article/view/shkindiuk.

184. Шкіндюк В. І. Поняття координації у сфері правоохоронної діяльності як об'єкту адміністративно-правового регулювання. Європейські перспективи. 2017. № 4. С. 181–185.

185. Шкіндюк В. І. Правоохоронна функція як ключовий напрямок діяльності правоохоронних органів. Взаємодія громадянського суспільства з сектором безпеки і оборони: сучасні виклики: тези доповідей учасників науково-практичної конференції (м. Харків, 21 грудня 2021 р.). С. 122–124. URL: https://library.pp-ss.pro/index.php/ndippsn_20211221/article/view/shkindiuk.

186. Шкіндюк В. І. Проблеми взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні. Галузь військового права у сучасних умовах державотворення: тези доповідей учасників панел. диск. (м. Київ – м. Харків, 11 грудня 2020 р.). С. 68–71. URL: https://library.pp-ss.pro/index.php/ndippsn_20201211/article/view/shkindiuk.

187. Шкіндюк В. І. Шляхи вдосконалення організаційних заasad взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні. Наше право. 2021. № 1. С. 216–221.

188. Шульга А. О. Основи методики розслідування вбивств на замовлення: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2003. 20 с.

189. Europe: Crime Index by Country 2019 / NUMBEO. URL: https://www.numbeo.com/crime/rankings_by_country.jsp?title=2019®ion=150.

190. Global GDP-2021. URL: <https://www.visualcapitalist.com/visualizing-the-94-trillion-world-economy-in-one-chart/>.

191. OSCE Polis: France / OSCE. URL: <https://polis.osce.org/index.php/country-profiles/france>.

192. OSCE Polis: Germany / OSCE. URL: <https://polis.osce.org/index.php/country-profiles/germany>.

193. OSCE Polis: Poland / OSCE. URL: <https://polis.osce.org/index.php/country-profiles/poland>.

194. Ustawa «O Agencji Bezpieczestwa Wewn[^]trznego oraz Agencji Wywiadu» z dnia 24 maja 2002 r.: Tekst ujednolicony. Dziennik Ustaw, 2018. Poz. 138.

195. Ustawa «O działach administracji rzadowej» z dnia 4 wrzesnia 1997 r. nekst ujednolicony. Dziennik Ustaw, 2018. Poz. 379.

ДОДАТКИ

Додаток А

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДОСЛІДЖЕННЯ

Наукові праці, у яких опубліковані основні наукові результати дослідження:

1. Шкіндюк В. І. Поняття координації у сфері правоохоронної діяльності як об'єкту адміністративно-правового регулювання. *Європейські перспективи*. 2017. № 4. С. 181–185.
2. Шкіндюк В. І. Місце норм адміністративного права у системі правових засад взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності. *Європейські перспективи*. 2018. № 4. С. 152–157.
3. Шкіндюк В. І. Адміністративно-правові форми та методи взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні. *Право UA*. 2020. № 3. С. 231–235.
4. Шкіндюк В. І. Шляхи вдосконалення організаційних засад взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні. *Наше право*. 2021. № 1. С. 216–221.
5. Shkindiuk V. I. Specific Features of Administrative and Legal Status of Law Enforcement Agencies as Subjects of Interaction and Coordination within Law Enforcement Activity at Regional Level. *Legal, Economic Science and Praxis*. 2021. № 3. С. 16–20.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дослідження:

1. Шкіндюк В. І. Поняття взаємодії у сфері правоохоронної діяльності як об'єкту адміністративно-правового регулювання. *Людина, суспільство, держава: актуальні питання правового регулювання взаємодії: тези доповідей учасників науково-практичної конференції* (м. Київ, 10 грудня 2020 р.). С. 61–63. URL: https://library.pp-ss.pro/index.php/ndippsn_20201210a/article/view/shkindiuk.
2. Шкіндюк В. І. Проблеми взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні. *Галузь військового права у сучасних умовах державотворення: тези доповідей учасників панел. диск.* (м. Київ – м. Харків, 11 грудня 2020 р.). С. 68–71. URL: https://library.pp-ss.pro/index.php/ndippsn_20201211/article/view/shkindiuk.
3. Шкіндюк В. І. Правоохоронна функція як ключовий напрямок діяльності правоохоронних органів. *Взаємодія громадянського суспільства з сектором безпеки і оборони: сучасні*

виклики: тези доповідей учасників науково-практичної конференції (м. Харків, 21 грудня 2021 р.). С. 122–124. URL: https://library.pp-ss.pro/index.php/ndippsn_20211221/article/view/shkindiuk.

ЗАТВЕРДЖУЮ

заступник декана
з навчально-методичної роботи
факультету № 1
Харківського національного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент

Владислав НЕВЯДОВСЬКИЙ20^{го} березня 2022 р.**АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ
ДИСЕРТАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ***Комісія у складі:*

завідувач кафедри адміністративного права та процесу факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, заслужений працівник освіти України **Олена Салманова** (голова);

завідувач кафедри кримінального процесу та організації досудового слідства факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент **Віталій Романюк**;

професор кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор **Юрій Орлов**.

склала цей акт про те, що результати дисертаційного дослідження Шкіндюка Василя Івановича «Адміністративно-правові засади взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні», поданого на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право та процес; фінансове право; інформаційне право, використовуються в освітньому процесі Харківського національного університету внутрішніх справ при викладанні навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративний процес», «Публічне адміністрування», «Адміністративна діяльність поліції», «Управління органами поліції» та інших дисциплін правового характеру. Внесені автором до зазначених лекційних матеріалів доповнення підготовлені на достатньому теоретичному та методичному рівні та ґрунтуються на результатах проведеного автором глибокого дослідження чинного законодавства, практики взаємодії та

координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні, у зв'язку з чим можуть бути впроваджені в освітній процес Харківського національного університету внутрішніх справ, а також використані у науково-дослідній роботі слухачів, студентів та курсантів.

Члени комісії:

Олена САЛМАНОВА

Віталій РОМАНЮК

Юрій ОРЛОВ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Науково-дослідного
інституту публічної політики і
соціальних наук
доктор юридичних наук,
старший науковий співробітник

М. В. Завальний

2022 р.

АКТ

**про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Шкіндюка Василя Івановича на тему «Адміністративно-правові засади
взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на
регіональному рівні» на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і
процес; фінансове право; інформаційне право у правотворчій діяльності
Науково-дослідного інституту публічної політики і соціальних наук**

Комісія у складі:

голова - директор Науково-дослідного інституту публічної політики і
соціальних наук, доктор юридичних наук, старший науковий
співробітник Завальний Михайло Володимирович;

члени комісії:

- заступник директора Науково-дослідного інституту публічної
політики і соціальних наук, кандидат юридичних наук, старший
науковий співробітник Голубов Артем Євгенович;
- вчений секретар Науково-дослідного інституту публічної
політики і соціальних наук, доктор юридичних наук, доцент
Кухарев Олександр Євгенович,

цим Актом засвідчують, що результати дисертації Шкіндюка Василя
Івановича «Адміністративно-правові засади взаємодії та координації у сфері
правоохоронної діяльності на регіональному рівні» на здобуття наукового
ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 –
адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право
спрямовані на: встановлення сутності та особливостей регіону як
адміністративно-правової категорії; характеристику правових засад взаємодії
та координації у сфері правоохоронної діяльності; розкриття змісту поняття
правоохоронних органів як суб'єктів взаємодії та координації у сфері
правоохоронної діяльності на регіональному рівні; окреслення напрямків та
меж взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на

регіональному рівні; встановлення кола та змісту адміністративно-правових форм та методів взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні та інші використовуються Науково-дослідним інститутом публічної політики і соціальних наук під час розробки пропозицій та рекомендацій щодо удосконалення національного законодавства.

Пропозиції Шкіндюка Василя Івановича щодо оптимізації системи суб'єктів протидії злочинності в Україні, удосконалення взаємодії між суб'єктами протидії злочинності взято за основу для підготовки відповідних пропозицій та зауважень до національного законодавства.

Результати дисертаційного дослідження Шкіндюка Василя Івановича «Адміністративно-правові засади взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні» мають необхідний теоретичний рівень та практичну спрямованість, сприятимуть підвищенню якості національного законодавства.

Члени комісії:

А. Є. Голубов

О. Є. Кухарев

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України

Олександр КЛЮСВ

А К Т

про впровадження результатів дисертаційного дослідження Шкіндюка Василя Івановича на тему «Адміністративно-правові засади взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні», поданого на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право у практичну діяльність Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України

Комісія в складі:

1. Угровецького Олега Петровича, першого заступника директора Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України (далі – ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»), доктора юридичних наук, професора, Заслуженого юриста України;
2. Полянського Антона Олександровича, завідувача лабораторії ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», доктора юридичних наук, доцента;
3. Хоши Валима Віталійовича, завідувача відділу ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», кандидата юридичних наук, старшого дослідника

— цим актом засвідчує, що результати дисертаційного дослідження Шкіндюка Василя Івановича «Адміністративно-правові засади взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні», поданого на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право використовуються у практичній діяльності ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса».

Зокрема, під час підготовки дисертаційних досліджень здобувачами ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» щодо визначення особливостей

злочинності як об'єкту адміністративно-правового впливу; систематизації правових засад протидії злочинності в Україні та з'ясування місця серед них адміністративно-правових норм; характеристики організаційних заходів із забезпечення протидії злочинності в Україні.

Впровадження результатів дисертаційного дослідження Шкіндюка Василя Івановича «Адміністративно-правові засади взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні» у практичну діяльність ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» забезпечило розширення науково-методичного інструментарію під час опрацювання освітньо-наукової програми наукової установи.

Результати дисертаційного дослідження Шкіндюка Василя Івановича «Адміністративно-правові засади взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні» мають необхідний теоретичний рівень та практичну спрямованість, сприятимуть підвищенню якості освітньої діяльності ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса».

Члени комісії

Олег УГРОВЕЦЬКИЙ

Антон ПОЛЯНСЬКИЙ

Вадим ХОША

ЗАТВЕРДЖУЮ

Відповідальний секретар
Кримінологічної асоціації України
доктор юридичних наук, професор

Олексій ЛИТВИНОВ

_____ 2022 р.

А К Т

про впровадження результатів дисертаційного дослідження Шкіндюка Василя Івановича «Адміністративно-правові засади взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні» на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право у наукову діяльність Кримінологічної асоціації України

Комісія у складі:

1. Яценка А. М. – доктора юридичних наук, професора, члена Кримінологічної асоціації України.
2. Денисова С. Ф. – доктора юридичних наук, професора, члена Кримінологічної асоціації України.
3. Фіалки М. І. – кандидата юридичних наук, доцента, члена Кримінологічної асоціації України.

цим актом засвідчує, що результати дисертаційного дослідження Шкіндюка Василя Івановича «Адміністративно-правові засади взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні», поданого на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право та процес; фінансове право;

інформаційне право, використовуються у наукових дослідженнях Кримінологічної асоціації України.

Зокрема при: 1) встановленні місця та особливостей правоохоронних органів у системі інших суб'єктів протидії злочинності; 2) узагальненні форм та методів діяльності правоохоронних органів щодо протидії злочинам та правопорушенням; 3) удосконаленні інформаційного забезпечення діяльності правоохоронних органів; 4) наданні консультативно-дорадчої допомоги щодо супроводження правотворчого процесу правоохоронних органів; 5) розробці пропозицій та рекомендацій щодо удосконалення національного законодавства, яке регулює діяльність правоохоронних органів.

Впровадження результатів дисертаційного дослідження Шкіндюка Василя Івановича «Адміністративно-правові засади взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні» в наукову діяльність Кримінологічної асоціації України забезпечило розширення науково-методичного інструментарію експертно-кримінологічного дослідження нормативно-правових актів і їх проектів з питань правоохоронної діяльності.

Члени комісії:

	Андрій ЯЩЕНКО
	Сергій ДЕНИСОВ
	Михайло ФІАЛКА

« 17 » 05 2022 р.

Наукове видання

Василь Іванович Шкіндюк

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ
ВЗАЄМОДІЇ ТА КООРДИНАЦІЇ У СФЕРІ
ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ**

Монографія

Підписано до друку 01.06.2023.

Формат 60х84/16. Папір офсетний. Друк цифровий.

Друк. арк. 10,75. Умов. друк. арк. 10. Обл.-вид. арк. 10.2.

Наклад 50 прим. Зам. № 3225/1.

Віддруковано ФОП Корзун Д.Ю. з оригіналів замовника.

Свідоцтво про державну реєстрацію фізичної особи-підприємця
серія В02 № 818191 від 31.07.2002 р.

Видавець ТОВ «ТВОРИ».

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи

до Державного реєстру видавців,

виготовлювачів і розповсюджувачів

видавничої продукції серія ДК № 6188 від 18.05.2018 р.

21034, м. Вінниця, вул. Немирівське шосе, 62а.

Тел.: 0 (800) 33-00-90, (096) 97-30-934, (093) 89-13-852,

(098) 46-98-043.

e-mail: info@tvoru.com.ua

<http://www.tvoru.com.ua>